

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

OBOR: DĚJINY VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

KRESBA A GRAFIKA ALOISE KALVODY (1875-1934)

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Simona Čížková

Vedoucí diplomové práce: doc. PaedDr. Alena Kavčáková Dr.

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením doc. PaedDr. Aleny Kavčákové, Dr. Použila jsem k tomu jen uvedené prameny a literaturu.

V Kunovicích dne 10. 6. 2012 .....

Za spolupráci při psaní této bakalářské diplomové práce děkuji svým rodičům za podporu při studiu, své vedoucí práce PaedDr. Aleně Kavčákové Dr. za užitečné rady, dále Mgr. Martině Krajíčkové, Mgr. Zdence Lindovské, Mgr. Ditě Tajzichové, PhDr. Tomáši Mikulaščíkovi, Mgr. Jindřichovi Mlezivovi a dalším, kteří mi ochotně poskytli materiály potřebné k sepsání této práce.

Obsah:

1. Úvod	5
2. Nástin bádání	7
3. Životopis	14
4. Kresba	27
5. Grafika	39
6. Závěr	48
7. Prameny	50
8. Literatura	50
9. Seznam obrazové přílohy	55
10. Obrazová příloha	64
11. Seznam textové přílohy	96
12. Textová příloha	97
12. 1. Dopis Otakara Kubína Aloisu Kalvodovi	97
12. 2. Dopis Otakara Kubína Aloisu Kalvodovi	98
12. 3. Dopis Martina Benky Aloisu Kalvodovi	100
12. 4. Dopis Martina Benky Aloisu Kalvodovi	103
12. 5. Dopis Aloise V. Kožíška Aloisu Kalvodovi	106
12. 6. Dopis Roberta Poláka Aloisu Kalvodovi	108
12. 7. Dopis Oldřicha Lasáka Aloisu Kalvodovi	109
12. 8. Dopis Navrátilových Aloisu Kalvodovi	111
12. 9. Dopis Aloise V. Kožíška Aloisu Kalvodovi	113
12. 10. Dopis Aloise V. Kožíška Aloisu Kalvodovi	115
13. Anotace.....	118

1. Úvod

Alois Kalvoda patřil mezi žáky Julia Mařáka, který vedl krajinářskou školu v Praze v letech 1887-1899. Kalvoda vycházel ve své tvorbě z realistického zobrazení krajiny, která byla hlavním tématem jeho uměleckého působení. Již v dobách studia se odvrátil od mařákovského romantismu a při svých zahraničních pobytech se seznámil s novátorskými tendencemi v umění. Postupně si vytvořil vlastní osobitý styl, ve kterém částečně čerpal z nových směrů – symbolismu, secese i impresionismu. Figurální kompozice tvoří jen malou část jeho díla a v nich se také výrazně projevuje krajina alespoň v pozadí. Kalvoda se sice nezařazuje mezi stěžejní české umělce s novátorským přístupem k malbě, ale i v jeho tvorbě lze zaznamenat určitý rozvoj. Ke konci života nedovedl svou uměleckou cestu k velkolepé gradaci ve výtvarném projevu, ale spíše se uchýlil k prohloubení duchovní dimenze děl. Každopádně patří Kalvoda k výborným krajinářům, kteří reprezentují českou krajinomalbu na přelomu 19. a 20. století. V jeho obrazech najdeme mnoho různých pohledů na krajinu, jediné, čemu se vyhýbal, byly lesní interiéry, které miloval Mařák. Stal se známým zejména jako malíř bříz, které jsou tak časté v jeho obrazech. „*Bříza se stala u něj nejen projevem slovanství, ale v jeho grafice i pojmem blízkým tehdy oblíbeným japoneriím s bambusem*“¹, jak sdělují slova A. B. Krále. U Kalvody je nutno ocenit i jeho všestrannou a experimentátorskou povahu. Dokazuje nám to jeho široké zaměření, jež si udržoval po celý život. Současně s malbou rozvíjel kresbu i grafiku. Jeho literární činnost zahrnuje odbornou složku (přednášky, články v časopisech) a dramatickou (divadelní hry). Kromě výtvarného umění vyznával i umění hudební, jeho zájem vedl až ke zbudování Laubova muzea. Byl velice energickým člověkem. K jeho povaze nejspíš přispěla i výchova v dětství a přísný režim ve škole u Mařáka. Byl oblíben mezi lidmi, někteří přátelé v něj vkládali veškerou důvěru a v dopisech ho žádali o pomoc.

Od počátků Kalvodovy umělecké dráhy bylo napsáno mnoho článků, příspěvků a výstavních katalogů o jeho životě a díle. Některé monografické texty jsou poměrně obsáhlé, byla zpracována i diplomová práce *Život a dílo malíře Aloise Kalvody*.² Přesto ještě nebylo zcela vyčerpáno téma jeho osobnosti a umělecké tvorby, zejména jeho kresba a grafika je často opomíjena. Sice netvoří tak velkou část umělcovy tvorby jako malba, ale zaslouží si podrobnější zpracování. Předložená práce se zaměřuje právě na tuto oblast jeho tvorby. Pokouší se také odhalit nové detaily z Kalvodova osobního života, a to prostřednictvím bohaté korespondence, která se dochovala v Muzeu ve Šlapanicích.

Práce je uvedena přehledem podstatné části již publikované literatury týkající se osobnosti

---

1 A. B. Král, *Výstava výtvarných děl našich umělců* (kat. výst.), Okresní muzeum Brno-venkov v Ivančicích 1985.

2 Jana Zemanová, *Život a dílo malíře Aloise Kalvody* (dipl. práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 1997.

Aloise Kalvody a jeho výtvarné tvorby. Následně je zpracována Kalvodova biografie s nástinem malířské, kresebné i grafické tvorby a dalších uměleckých činností. Ve stěžejní kapitole je provedena analýza a uměleckohistorické zhodnocení umělcovy kresby a grafiky v souvislosti s jeho malířskou tvorbou a vývojem výtvarného umění ve střední Evropě, zejména v České republice a porovnání s dalšími českými a německými umělci na počátku 20. století. Závěr práce obsahuje stručné kritické shrnutí týkající se osobnosti Aloise Kalvody, jeho kresby a grafiky včetně zhodnocení podle nového bádání. V přílohách je uveden seznam použitých pramenů a literatury, seznam kresebných a grafických děl z majetků galerií a muzeí České republiky, obrazová příloha obsahující dochované fotografie z pozůstalosti Aloise Kalvody a reprodukce vybraných děl z uvedeného seznamu. Kompletní obrazová příloha se nachází na přiloženém CD. Nakonec je zařazena textová příloha s vybranými dopisy z Kalvodovy pozůstalosti.³

Seznam použitých zkratk:

FFMU – Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

GMU – Galerie moderního umění

GVU – Galerie výtvarného umění

JUV – Jednota umělců výtvarných

KPVU – Klub přátel výtvarného umění

MG – Moravská galerie

NG – Národní galerie

SVU – Spolek výtvarných umělců

SVUM – Sdružení výtvarných umělců moravských

ZČG – Západočeská galerie

ZČM – Západočeské muzeum

---

3 Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*.

2. Nástin bádání

Publikovaná literatura o Aloisu Kalvodovi dosud neobsáhla celou šíři jeho osobnosti, zatím nebyla vydána žádná podrobnější monografie. Většinou nalézáme jen stručné informace o jeho životě uvedené v katalogích výstav nebo zmínky o jeho umělecké osobnosti v kontextu s Mařákovou školou a obecně českým krajinářstvím na přelomu 19. a 20. století. Texty se zabývají Kalvodovou malířskou tvorbou, kresba i grafika je často opomíjena. Dále najdeme články v novinách a časopisech. Existuje jen několik obsáhlejších příspěvků. Velice cenné jsou umělcovy vlastní vzpomínky, které sepsal ke konci života.⁴

Jedna z prvních zmínek o Kalvodovi je v knize *Umění včera a dnes*⁵ z roku 1908. Karel B. Mádl zde poukazuje na jeho dosud nevyvinutý a neklidný styl malby a že se „dává strhovati hrou abstraktních linií“⁶ a nedokáže plně ovládnout abstrahující linii. A tak podle Mádlůva názoru některé součásti krajiny ztrácejí v malbě svou přírodní podstatu. Zároveň však autor věří, že Kalvoda svou malbu časem vytríbí.

Antonín Dolenský⁷ je jedním z mála těch, kteří se zabývali Kalvodovou grafikou. Již v knize *Moderní česká grafika* z roku 1912 umělce uvádí mezi mnoha dalšími grafiky. Poskytuje zde srovnání jeho malby s grafikou. Upozorňuje na jeho mařákovský lyrismus a dekorativní pojetí krajiny, jež se projevuje nejen v Kalvodově malbě, ale i v grafické tvorbě, která není příliš početná. Rozhodně tento krátký text přispívá k utváření obrazu o Kalvodově grafice, jelikož to je pravděpodobně první snaha o zhodnocení této problematiky.

Až v roce 1914 vyšel ucelenější článek o osobnosti Aloise Kalvody jako příloha týdeníku *Rakovnicko*⁸. Na textu se podílelo několik autorů. Najdeme zde poměrně obsáhle popsany umělcův život a povahu. Alois Krčmář zde uvádí jeho četné výstavy, které proběhly nejen v Čechách, ale také v zahraničí. Dále hovoří o umělcově krajinářské škole. M. Daniel cituje Kalvodovy myšlenky o umění. Miroslav Hýsek seznamuje s umělcovou literární činností v rozboru jeho divadelní hry *Marhovský*. Na závěr popisuje Josef Bartoš Kalvodovo bádání o houslistovi Ferdinandu Laubovi, kterému Kalvoda vybudoval muzeum a vydal o něm knihu. Jsou zde reprodukovány i některé fotografie z Kalvodova života a především dvě reprodukce kreseb s motivem bříz.

V knize *Diář literární a umělecký*⁹, která vyšla roku 1919, najdeme kritiku Kalvodovy výstavy z r. 1902 od Arnošta Procházky. Kalvodovu tvorbu rozděluje do dvou fází, jedna je podle

4 Alois Kalvoda, *Vzpomínky*, vlastním nákladem, Praha 1932.

5 Karel B. Mádl, *Umění včera a dnes*, F. Topič, Praha 1908, s. 129.

6 *Ibidem*, s. 131.

7 Antonín Dolenský, *Moderní česká grafika*, nákladem J. Pelcla, Praha 1912, s. 5.

8 *Rakovnicko Kalvodovi*, *Rakovnicko* I, 1914.

9 Arnošt Procházka, *Diář literární a umělecký*, nákladem Ludvíka Bradáče, Praha 1919, s. 261.

nej ovlivněna jeho učitelem a v druhé se projevuje malířovo vlastní pojetí. Krajinu zachycenou na plátně podrobuje dle Procházky osobnímu citovému zhodnocení při jejím vnímání. V druhé části kritiky (z r. 1908) autor textu lyricky popisuje Kalvodovo pojetí krajiny.

Roku 1925 vyšel *Almanach SVUM*¹⁰, ve kterém Oldřich Koblížek pojednává o výtvarné ideji Aloise Kalvody. Charakterizuje jeho malbu jako melancholickou (hlavně ve starších pracích) či zádumčivou. Zaměřuje se především na reprezentativnost a dekorativnost, jež jsou výrazným znakem umělcových děl. Podrobněji popisuje reprezentativní pohled na chodský kraj. Jako vhodný příklad dekorativnosti uvádí návrhy scén divadelních her (*Marhovský, Prodaná nevěsta*). Koblížek také vyzdvihuje Kalvodovu jedinečnou, dokonalou techniku a skladbu kompozice.

Ve stejném roce vydala Jednota umělců výtvarných (dále jen JUV) drobnou publikaci¹¹ věnovanou Kalvodovi na počest jeho padesátiletého jubilea. Viktor Šuman sestavil text, ve kterém převážně rozebírá rozsáhlé malířské dílo umělce. Příspěvek se řadí již k obsáhlejším a tudíž podstatnějším pramenům pro dnešní badatele. Přibližuje výtvarné tendence generace 90. let u nás a seznamuje s postupným vývojem Kalvodovy tvorby již od prvních úspěchů, kdy vystavoval před r. 1899. Oceňuje zde i jeho kresby, ve kterých dokazuje svou kreslířskou mistrnost a stejně jako v malbě dokáže zachytit hloubku krajiny, hru světla, atmosféru i hloubku vnímání svého nitra. Šuman uvádí i konkrétní téma, chaloupku u cesty z Lanžhota u Břeclavi, objevující se nejen v malbách, ale i v kresbách. Dozvíme se také, že Kalvoda započal tvořit návrhy scén pro opery *Hubička* a *Tajemství*, které bohužel nebyly nikdy realizovány. Autor upozorňuje na to, že kresba hraje důležitou roli i v malířově malbě. Z textu se dozvíme i o Kalvodově rodině, o jeho přednáškové činnosti a nové divadelní hře *Hořec*. Článek doprovázejí reprodukce některých kreseb.

Výše zmíněnou monografii Aloise Kalvody doplňuje Viktor Šuman¹² v článku časopisu *Dílo* z let 1928-29 o nový cyklus obrazů *Macochy*. Uvádí zde i další obrazy (např. *Na potoce, Jinovatka*), ale jinak text nepřináší v souvislosti s Kalvodou nic nového.

Podrobnější a jeden z nejpodstatnějších monografických příspěvků o Kalvodovi byl napsán až po malířově smrti. Napsal jej Jindřich Čadík¹³ a byl zveřejněn v publikaci *Výtvarníci SVUM* (Spolek výtvarných umělců moravských) z roku 1935. Kromě životopisných údajů a rozsáhlého rozboru malby obsahuje také pojednání o kresbách ze sbírek Západočeské galerie v Plzni (dříve v majetku bývalého Západočeského uměleckoprůmyslového muzea v Plzni). Čadík poukazuje na to, že Kalvoda sice ovládal kresebnou techniku, ale přesto byl spíš malířem než kreslířem. To můžeme podle autora pozorovat v některých perokresbách, kde krátké přerývané čárky připomínají

---

10 Oldřich Koblížek, Výtvarná idea Aloise Kalvody, in: *Almanach SVUM 1924-1925*, 1925, s. 12-16.

11 Viktor Šuman, *Alois Kalvoda*, JUV, Praha 1925.

12 Viktor Šuman, Julius Mařák a jeho výtvarná škola, *Dílo XXI*, 1928-1929, s. 81.

13 Jindřich Čadík, Alois Kalvoda, *Výtvarníci SVUM*, SVUM, Hodonín 1935, s. 33-90.

impresionistické skvrny. Kresebná linie je spíš potlačena. Čadík jako druhý autor popisuje podrobněji postupný vývoj Kalvodova malířského díla.

Po smrti Aloise Kalvody vyšla řada vzpomínkových článků v časopisech i novinách a následně byly uspořádány posmrtné výstavy. Např. noviny *Pestrý týden*¹⁴ zveřejnily hned tři články v roce 1934, časopis *Dílo*¹⁵ v roce 1935 připomněl Kalvodu jako člena JUV a dřívějšího redaktora samotného časopisu. Zároveň informoval o pietní oslavě zemřelého umělce a připravované výstavě v dalším roce.

Ke zmíněné posmrtné výstavě z roku 1936 vyšel i katalog¹⁶ se vzpomínkovým textem Miloslava Hýska. Na výstavě se objevily i některé z kresebných návrhů a skic, např. návrhy k opeře *Hubička*, Kalvodovy žákovské kresby *U stavidla* a *Polena*.

Stejného roku zveřejnil František Žákavec¹⁷ článek v časopise *Umění*, kde většinou odkazuje na studii Jindřicha Čadíka (výše zmíněna) a např. Václava Viléma Štecha. Autor zde však rozvádí jako jeden z mála inspirační vlivy na Kalvodovu tvorbu z doby jeho pobytu v Mnichově. Sklon k secesnímu stylu podle něj pochází od krajinářů z Neu-Dachau, které reprezentoval především Ludwig Dill. Od něj Kalvoda převzal způsob zobrazování korun stromů, které utvářely „krajkové siluety“.¹⁸ Dalším důležitým bodem ve vytváření osobitého stylu umělce byla výstava Wopswedských roku 1903. Zejména ho ovlivnily atmosférické nálady Otto von Modersohna a biedermeier Heinricha Vogelera. V tomto období, dle Žákavce, se do Kalvodových kompozic včleňuje ženská figura. K tomu přispěla nejspíš i díla ruského umělce Konstantina Somova.

O deset let později sepsal Oldřich Lasák¹⁹ své vzpomínky nejen na malíře, ale i sochaře a literáty žijící na přelomu 19. a 20. století. Mezi nimi najdeme i Aloise Kalvodu, který mu, podle Lasákových slov, pomohl, když se hlásil na akademii. Kalvoda tehdy napsal doporučující dopis sekretáři školy. Lasák se stal jedním z dvaceti úspěšných uchazečů o studium. Vzpomíná také na doby, kdy navštěvoval přítele Kalvodu v jeho ateliéru na Vinohradech anebo jak ho navštívil v jeho rodném kraji u Prostějova a maloval zde. Lasák též uvádí, že si Kalvoda v době, kdy navrhoval scény pro opery v Národním divadle, pořídil dokonce malé divadélko, aby zjistil, jaké mají jeho návrhy účinek.

I když byl Kalvoda všeobecně oblíben mezi lidmi, najdou se i výjimky. Např. Emil Edgar²⁰

---

14 Miloslav Hýsek, *Za Aloisem Kalvodou – Miloš Jirko, Za malířem Aloisem Kalvodou – M. Neubertová, Vzpomínka na Kalvodu, Pestrý týden, 14. července 1934.*

15 František Žákavec, *Památce malíře Aloise Kalvody – Za Adolfem Kašparem a Aloisem Kalvodovou, Dílo, 1935, s. 26, 68.*

16 Miloslav Hýsek, *LXXXI. výstava JUV, posmrtný soubor díla Aloise Kalvody* (kat. výst.), JUV, Praha 1936.

17 František Žákavec, *Posmrtný soubor díla Aloise Kalvody, Umění IX, 1936, s. 365-376.*

18 *Ibidem, s. 367.*

19 Oldřich Lasák, *Z malířova zápisníku*, nákladem R. Prombergera, Olomouc 1946, s. 57-64.

20 Emil Edgar, *Vzpomínky na slovácké výtvarníky, Matice moravská LXXVII, 1958, s. 165-178.*

zveřejnil ve své vzpomínce na moravské výtvarníky, jak se mu svěřil v dopise Jano Köhler, že se „*distancuje od Aloise Kalvody pro jeho umělecké politikaření.*“²¹ Kalvoda si dle něj myslí, „[...] že *k umění je potřeba loktů na vzbuzení zájmu o umění. Pouze pro jeho osobu vzdávám se všeho spoluúčastenství kdekoliv. On to dobře ví, a já zase nejsem z těch, abych se dral tam, kde mne nepřipustí k slovu, kde mne odkazují na další vzdělání, aniž by se podíval na moje práce a na moje chtění.*“²²

Luboš Hlaváček²³ napsal v roce 1960 článek o kresbě Antonína Slavička, ve kterém se mimo jiné zmiňuje o Kalvodovi v souvislosti s touto technikou. Poukazuje na to, že malíři šlo podobně jako v malbě „[...] *spíše o malebnost celkového dojmu, dosahovaného určitým umělým komponováním motivu, tak i v kresbě se zajímal spíš o kulisové rozestavení scény než-li o přírodní náladu.*“²⁴ Dále píše, že kresbu využíval pro skici romantických hradů, jež využil jako předlohu pro grafické listy. Tento styl kresby označuje za „*značně strojený, chladný a nepříliš osobitý.*“²⁵

V katalogu výstavy *Moravské umění z přelomu století*, uskutečněné roku 1971 v Oblastní galerii výtvarného umění ve Zlíně (tehdy Gottwaldov) rozděluje Ludmila Jedličková²⁶ Kalvodovu tvorbu do čtyř období. V této periodizaci vychází z Čadíkovy studie.²⁷ První období nazývá realisticko-popisným, další je ovlivněné impresivně secesním pojetím. Ve třetí periodě nastupuje nový názor umělce, kdy se výrazně projevuje sytá barva a dekorativní kresebnost ustupuje. Ve čtvrté periodě tvorby po roce 1918 se v Kalvodových kompozicích barevná plocha projeví naplno, krajiny působí monumentálně. Autorka nepřináší nové názory, text je jen shrnujícím medailonem o autorovi.

Roku 1980 poznamenává Jiří Hlušička²⁸ v článku „Přínos Moravy k malířskému odkazu generace 90. let“, že u Kalvody v pozdějším období dochází k ustrnulosti a jeho malba se dostává do „*vývojově bezvýchodného*“²⁹ stupně, což znesnadňuje v některých případech dataci děl.

Jaroslav Sedlář³⁰ roku 1981 uvádí v příspěvku „Náčrt počátků umění 20. století na Moravě“, že Kalvodovo dílo v období mezi lety 1907-14 bylo ovlivněno i krajinomalbou Heinricha Vogelera a Výmara Theodora Hagen.

Na většině Kalvodových výstav byla kresba i grafika opomíjena a jeho tvorbu zastupovaly

---

21 Ibidem, s. 175.

22 Ibidem, s. 176.

23 Luboš Hlaváček, Kresby Antonína Slavička, *Umění VIII*, 1960, s. 493-514.

24 Ibidem, s. 494.

25 Ibidem.

26 Ludmila Jedličková, *Moravské umění z přelomu století* (kat. výst.), Oblastní galerie výtvarného umění, Gottwaldov 1971.

27 Čadík (pozn. 13).

28 Jiří Hlušička, Přínos Moravy k malířskému odkazu generace 90. let, *Umění XXVIII*, 1980, s. 460.

29 Ibidem, s. 461.

30 Jaroslav Sedlář, Náčrt počátků umění 20. století na Moravě, in: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, Brno 1981, s. 36.

jen malby. Až v červenci roku 1984 byla uspořádána Středočeskou galerií v Praze výstava, na níž byla představena kromě obrazů i řada kreseb a grafik sepsaných rovněž v katalogu výstavy. Pavel Štěpánek³¹ připravil doprovodný text, v němž, jako jeden z mála, přibližuje kresebné i grafické tendence v umělcově tvorbě. Zařazuje tuto část díla do omezeného období let 1900-1909. Poukazuje na to, že grafické listy souvisí námětově a atmosférou s malířskou tvorbou (někdy jen zrcadlově převrácený motiv), zatímco kresby nejsou v uceleném souboru a většinou představují jen skici. Ve spojitosti s nimi cituje Hlaváčkovy postřehy ze studie o kresbách Antonína Slavíčka.³² Štěpánek také připomíná skromné zastoupení figurálního námětu, které se projevuje opět jak v malbě, tak v grafice. Většinou jsou zachyceny ženy v zámeckém parku či zahradě. Scény jsou laděny do biedermeierovské atmosféry.

V 80. letech proběhla ještě jedna výstava Kalvodových prací, na které se objevily alespoň dvě kresby ze sbírek Moravské galerie v Brně. V katalogu³³, který pro výstavu připravila Jitka Sedlářová a Jaroslav Kačer, najdeme reprodukci jedné z perokreseb s názvem *Na okraji lesa*. Sedlářová uvádí v textu katalogu, že pro obě vystavené kresby se Kalvoda inspiroval čárovými lepty grafika Heinricha Vogelera. Je zde zmínka i o Kalvodově práci na grafické úpravě knihy *Vranov* od Josefa Merhauta.³⁴ Při této příležitosti Kalvoda vytvořil několik barevných akvatint.

Důležitý text o Kalvodově grafice napsal David Chaloupka³⁵ v roce 1996. Článek nese název „Mařákovi žáci jako grafici“ a byl zveřejněn v časopise *Starožitnosti a užité umění*. Postupně zde autor hovoří o malířích z Mařákovy školy, kteří se alespoň krátce zabývali grafickou tvorbou, mezi nimiž zaujímá významné postavení právě Alois Kalvoda. Grafickou činnost sice rozvíjel jen v krátkém období, ale někteří jeho vrstevníci se jí zaobírali ještě méně. Autor zde polemizuje o Kalvodově studiu grafické techniky, které není přesně známo. Předkládá úvahu, že se s ní seznámil v Mnichově roku 1901.

O rok později se detailněji zabývala osobností Aloise Kalvody Jana Zemanová³⁶ ve své diplomové práci na téma *Život a dílo malíře Aloise Kalvody*. Začíná shrnutím tématu české krajinomalby na přelomu 19. a 20. stol. Pokračuje Mařákovou krajinářskou školou, na kterou navazuje již biografií samotného Kalvody. Uvádí v samostatné kapitole i jeho působení ve SVUM a literární činnost. Z umělcovy tvorby se zaměřuje především na malířskou produkci a podrobně rozebírá vybrané obrazy. Vyjadřuje se i k dobové kritice malíře a reflexů umělce ve vydané literatuře. K práci přiřazuje seznamy výstav, literatury a děl, jak malířských, tak kresebných i

---

31 Pavel Štěpánek, *Alois Kalvoda 1875-1934* (kat. výst.), Středočeská galerie v Praze, 1984.

32 Hlaváček (pozn. 23).

33 Jitka Sedlářová, *Moravské malířství 2. pol. 19. století* (kat. výst.), Moravská galerie, Brno 1988.

34 Josef Merhaut, *Vranov*, A. Píša, Brno 1906.

35 David Chaloupka, Mařákovi žáci jako grafici, *Starožitnosti a užité umění*, 1996, s. 17-19.

36 Zemanová (pozn. 2).

grafických. O kresbě a grafice však uvádí jen souhrnné informace získané z dosud vydané literatury.

Roku 1997 vznikla ještě publikace od Oldřicha Klobasy.³⁷ Autor, který má přímé vazby ke Kalvodově rodině, je manželem umělkovy praneteře. Mohl tedy v knize využít vlastní rodinný archiv a spolupracovat s umělkovou dcerou Taťánou Kalvodovou. V hojném počtu zde proto najdeme citace dopisů, které malíř obdržel od přátel a umělců (např. Mikoláše Alše, Bohumíra Jaroňka, Joži Uprky, Josefa Čapka, Josefa Váchala) a také Kalvodových dopisů přátelům. Kromě těchto zdrojů využil Klobas, pravděpodobně jako jediný badatel, pozůstalost v archivu Muzea ve Šlapanicích.³⁸ Publikace je přínosná především informacemi o Kalvodově životě a soukromí.

V roce 1998 vypracovala Jana Zemanová katalog³⁹ k výstavě obrazů Aloise Kalvody v Oblastní galerii Vysočiny. V dalším roce zveřejnila ještě článek „Malířské dílo, životní osudy a moravské návraty Aloise Kalvody“ ve sborníku *Slovácko*⁴⁰. Autorka uvedla jen podstatné informace o malíři, které rozvedla již dříve ve své diplomové práci. Neprovedla v této problematice žádné nové bádání.

Ve stejném roce byla uspořádána výstava *Julius Mařák a jeho žáci*, ke které byl vydán katalog editovaný Naděždou Blažičkovou-Horovou.⁴¹ Ke Kalvodově kresbě zde píše Zuzana Novotná, že „jeho prosluněné krajiny se pohybují na rozmezí naturalizmu a symbolistní náladovosti [...]“⁴² Ke svému názoru autorka uvedla jako příklad kresbu *Senoseč*, která je skicou k obrazu *Ze Slovácka*. Ke grafické tvorbě Kalvody se vyjádřila Jana Wittlichová.⁴³ Popsala povahu témat a techniky. V katalogu najdeme i reprodukce některých kreseb a grafik od Kalvody, např. kresby *Kopky sena*, *Stromy u vody*, *Krajina se skalami* a *Stromy u vody*. Z grafických děl to jsou např. *Krajina s hradem*, *Na opuštěných cestách*, *Brzy z rána*, *Březový háj za soumraku*, *Večerní nálada a Krajina s potokem a skalní průrvou*. Katalog obsahuje kromě souhrnných textů i životopisné medailony Mařákových žáků, kde je samozřejmě zařazen i Alois Kalvoda.

V posledním katalogu k výstavě *Slovutný mistře* uspořádané v roce 2009 napsaly text Hana Petlachová a Martina Krajíčková.⁴⁴ Shrnují životní osudy malíře i jeho pedagogickou činnost v soukromé krajinářské škole. Podaly i stručné informace o Kalvodových nejvýznamnějších žácích.

Pokud bychom hledali Aloise Kalvodu v encyklopediích, najdeme jej hned v několika. Již v

---

37 Oldřich Klobas, *Alois Kalvoda. Životní pouť „malíře bříz“ ze Šlapanic do Prahy*, Galerie, Podivín 1997.

38 Muzeum ve Šlapanicích (pozn. 3).

39 Jana Zemanová, *Alois Kalvoda život a dílo* (kat. výst.), Oblastní galerie Vysočiny, Jihlava 1998.

40 Jana Zemanová, Malířské dílo, životní osudy a moravské návraty Aloise Kalvody, in: *Slovácko 1998 XL*, Uherské Hradiště 1999, s. 245-259.

41 Naděžda Blažičková-Horová (ed.), *Julius Mařák a jeho žáci* (kat. výst.), Národní galerie, Praha 1999.

42 Zuzana Novotná, Kresba žáků Mařákovy školy, in: Naděžda Blažičková-Horová (ed.), *Julius Mařák a jeho žáci* (kat. výst.), Národní galerie, Praha 1999, s. 167-170.

43 Jana Wittlichová, Grafika žáků Mařákovy školy, in: Naděžda Blažičková-Horová (ed.), *Julius Mařák a jeho žáci* (kat. výst.), Národní galerie, Praha 1999, s. 173-175.

44 Martina Krajíčková – Hana Petlachová, *Slovutný mistře!* (kat. výst.), Muzeum Brněnska, Brno 2009.

r. 1909 uvádí *Ottův slovník naučný*⁴⁵ stručné heslo věnované Kalvodově osobnosti. Heslo Alois Kalvoda obsahuje též *Masarykův slovník naučný*⁴⁶ z roku 1927, *Československý biografický slovník*⁴⁷, který vyšel v roce 1992. O rok později vzniklo již rozsáhleji zpracované heslo v Tomanově *Novém slovníku československých výtvarných umělců*.⁴⁸ Nejnovější publikací je *Nová encyklopedie českého výtvarného umění* editovaná Andělou Horovou⁴⁹ v roce 1995. Všechny publikace nám přinášejí přehledné informace o osobnosti malíře Aloise Kalvody s uvedenými příklady děl, výstav a odborné literatury.

Do bibliografie o Aloisu Kalvodovi nemalou měrou přispěl i sám umělec, když v roce 1932 vydal vlastním nákladem *Vzpomínky*.⁵⁰ Již nejednou v minulosti posloužily jako cenný zdroj informací zejména o mladších letech umělce.

Nejrozsáhlejším archivním fondem s dokumenty týkajícími se osobnosti Aloise Kalvody je jeho pozůstalost uložená v Muzeu ve Šlapanicích.⁵¹ Fond obsahuje především korespondenci adresovanou Kalvodovi (více než 10 000 položek), fotografie a skleněné negativy fotografií dokumentující nejen okamžiky ze života malíře, ale také jeho díla, část umělcovy knihovny a další jednotlivé materiály. Archiválie o Kalvodovi vlastní i Moravský zemský archiv v Brně.⁵² Jsou součástí fondu Sdružení výtvarných umělců moravských, který obsahuje korespondenci psanou Kalvodou, několik fotografií jeho děl a korespondenci adresovanou sdružení v období po umělcově smrti od jeho příznivců a jiných spolků. Určité zmínky o Kalvodovi se nacházejí ještě v Archivu hlavního města Prahy,⁵³ především ve fondu Spolek výtvarných umělců Mánes. Tento zdroj dokumentů však nebyl v souvislosti s Kalvodovou osobností dosud zcela probádán.

---

45 An [Arne Novák], heslo Kalvoda Alois, in: *Ottův slovník naučný 28. díl Doplnky*, J. Otto, Praha 1909, s. 734.

46 Štk [Jaroslav Šetlík], heslo Kalvoda Alois, in: *Masarykův slovník naučný díl III.*, Praha 1927, s. 875-876.

47 Kolektiv autorů, heslo Kalvoda Alois, in: idem, *Československý biografický slovník*, Academia, Praha 1992, s. 300.

48 Prokop Toman, heslo Kalvoda Alois, in: idem, *Nový slovník československých výtvarných umělců I*, Chagall, Ostrava 1993, s. 456-457.

49 Jse [Jaroslav Sedlář], heslo Kalvoda Alois, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění I*, Academia, Praha 1995, s. 334-335.

50 Kalvoda (pozn. 4).

51 Muzeum ve Šlapanicích (pozn. 3).

52 Moravský zemský archiv v Brně, fond *Sdružení výtvarných umělců moravských Hodonín, 1902-1958*, sign. G 416, karton 35.

53 Archiv hlavního města Prahy, fond *Spolek výtvarných umělců Mánes Praha, 1885 – 1953*, sign. 1349.

3. Životopis

Alois Kalvoda se narodil 15. května 1875 ve Šlapanicích u Brna. Jeho matka Marie Kalvodová, rozená Zemanová (narozena 17. prosince 1840⁵⁴), pocházela ze starého rodu Zemanů, který vlastnil ve Šlapanicích hospodářství a jako velmi mladá si vzala (8. 1. 1856⁵⁵) krejčího Františka Kalvodu (16. 7. 1831⁵⁶) vyučeného ve Vídni, který pocházel z rodiny čtvrtlánika. Když se vrátil z Vídně do rodných Šlapanic, otevřel si po svatbě vlastní krejčovství, ale musel se věnovat i hospodářství, které vlastnili se ženou. Měli spolu deset dětí, Alois byl v pořadí osmý. Jeho sourozenci se jmenovali Marie (nar. 24. 4. 1859), Jan (5. 5. 1860), Josef (21. 4. 1862), Josefka (19. 3. 1864), František (18. 2. 1867), Karel (4. 3. 1871), Antonín (25. 1. 1873), Růžena (15. 8. 1877) a Leopold (13. 11. 1880).⁵⁷ Bohužel Aloisův otec zemřel brzy, již v roce 1884, na následky oslabeného zdraví po úrazu⁵⁸ a o celou rodinu se musela starat matka sama. Byla velice silnou osobností. Díky vytrvalosti a lásce k dětem dokázala zajistit řádné vzdělání a důkladnou výchovu Aloisovi i všem jeho sourozencům.

V dětských letech se Kalvoda příliš výtvarně neprojevoval, literatura často uvádí, že mu nevyhovovala „šablonovitá vyučovací metoda,⁵⁹ která převládala ve školní výuce kreslení. Proto byl jeho talent odhalen až ve středoškolských letech, kdy sám skicoval okolí svého rodiště a následně se rozhodl pro výtvarnou dráhu. Alois původně studoval na gymnáziu v Brně, kde vydržel pouze tři roky, čtvrtý nedokončil a roku 1891 se přihlásil na pražskou výtvarnou Akademii⁶⁰ k Juliu Mařákovi. Zkoušky složil úspěšně, a tak se roku 1892 odstěhoval do Prahy.⁶¹ Toto rozhodnutí učinil především proto, že jeho výsledky na gymnáziu nebyly příliš uspokojivé a vyučované předměty ho moc nezaujaly, na rozdíl od jeho sourozenců, kteří studovali s vyznamenáním. Výtvarné zaměření se nejspíš moc nezamlouvalo Aloisově matce, jelikož jeho sourozenci studovali obory považované za solidní, jako je lékařství či učitelství a bratr František dokonce teologii.⁶²

Pod přísným vedením Julia Mařáka se začal Kalvoda učit malovat krajinu podle skutečnosti. Důležitým prostředkem byla i kresba, ke které Mařák své žáky vedl. Mezi Kalvodovy spolužáky patřil František Kaván, Otakar Lebeda, Václav Březina, Ferdinand Engelmüller a další. Na některé tehdejší přátele umělce i na samotného Julia Mařáka vzpomínal Kalvoda ve své knize *Přátelé*

---

54 Kalvoda (pozn. 4), s. 4.

55 Moravský zemský archiv v Brně, matrika okresu Brno-venkov, obec Šlapanice, oddání 1835-1861, sign. 1855.

56 Moravský zemský archiv v Brně, matrika okresu Brno-venkov, obec Šlapanice, narození 1813-1844, sign. 1846.

57 Kalvoda (pozn. 4), s. 93.

58 Ibidem.

59 Zemanová (pozn. 40), s. 245.

60 Archiv Akademie výtvarných umění v Praze obsahuje jen nedostatečné informace o studiu Aloise Kalvody.

61 Čadík (pozn. 13), s. 36.

62 Kalvoda (pozn. 4).

výtvarníci.⁶³ Na počátky studia u Mařáka vzpomíná velmi živě, uvádí zde např.: „Nevím, zda všichni stejně, ale já jistě jsem se tehdy Mařáka bával. Té jeho dobroty jsem se bál a příčiny ho zarmoutiti. V takových okolnostech se žák nejen nutí, ale dře se do úpadu, ne už pro jakési zalíbení se učiteli, ale poněvadž cítí mravní povinnost. To bylo možno jen za Mařáka!“⁶⁴ Ze zápisků je patrné, jak si Kalvoda Mařáka vážil a jak ho ctil. Učitelova důkladnost vedla žáky k pečlivosti a pilnosti. V roce 1896⁶⁵ přerušil Kalvoda nakrátko své studium, když musel na vojnu do Brna, kde byl přiřazen k osmému pěšímu pluku. Na tyto chvíle rovněž vzpomíná ve své knize.⁶⁶ Podle vlastních slov nebyl nejlepším vojákem. Období vojny mu však zpříjemnil velitel, hejtman František Kuhn, který byl umění příznivě nakloněn a nechal Kalvodu malovat ve svém bytě v odpoledních hodinách, kdy se necvičilo. Po roce se Kalvoda vrátil na Akademii a opět se naplno pustil do práce. V roce 1898⁶⁷ úspěšně zakončil studium absolventskou prací *Osiky u Velkých Němčic*.⁶⁸ Roku 1899 zemřel Julius Mařák. Po něm vedl školu nakrátko Antonín Slavíček, ale nebyl ve funkci oficiálně schválen. V roce 1900 ho nahradil Rudolf von Ottenfeld, pocházející z Vídně.⁶⁹

Již od roku 1897 začal Kalvoda vystavovat. Nejdříve ve výkladních skříních závodů v Praze (Topič) a v Brně (Thonet, Piša).⁷⁰ Dokonce mohl otisknout reprodukce některých prací v časopisech a revuích.⁷¹ V roce 1899 se účastnil na první větší výstavě v pražském Rudolfinu, kterou pořádal Spolek výtvarných umělců Mánes (dále jen SVU Mánes). Od této události působil jako člen spolku.⁷² Na podzim 1899 se také začal stýkat s okruhem umělců, v čele s Františkem Marešem,⁷³ který uspořádal výstavu v Brně ve Vesně. Kalvoda patřil mezi vystavující. Následně v lednu 1900 společně založili Klub přátel výtvarného umění v Brně (dále jen KPVU v Brně)⁷⁴.

V období mezi lety 1897 – 1900 tvořil Kalvoda převážně pod vlivem svého učitele.⁷⁵ Jeho realistické pohledy do kraje byly popisné a jednoduché. Pracoval s velkou škálou zelených odstínů a poprvé se u něj objevily motivy bříz. Lišil se však od Mařáka rychlým ústupem od romantické polohy v obrazech. Tento styl mu vydržel, dokud nenavštívil zahraniční metropole.

V roce 1899 byl Kalvoda poslán do Bosny a Hercegoviny svým vojenským velitelem a

---

63 Alois Kalvoda, *Přátelé výtvarníci*, JUV, Praha 1929.

64 Ibidem, s. 9.

65 JSe (pozn. 49), s. 334. Některá literatura uvádí mylně rok 1897, např. Čadík (pozn. 13).

66 Kalvoda (pozn. 4), s. 65.

67 Zemanová (pozn. 40), s. 247.

68 Alois Kalvoda, *Osiky u Velkých Němčic*, 1897, olej, plátno, 143x99, znač. vpravo dole: Al. Kalvoda Prague 97, MG Brno, inv. č. A 223.

69 Roku 1913 R. von Ottenfeld zemřel a krajinářství se na Akademii nevyučovalo až do roku 1925.

70 Al. Krčmář, Kalvoda jako učitel, *Rakovnicko I*, 1914, nestr.

71 Čadík (pozn. 13), s. 37. Autor neuvádí přesné názvy časopisů a revuí.

72 Krčmář (pozn. 70), nestr.

73 Jiří Hlušíčka, Sdružení výtvarných umělců moravských, in: Jiří Hlušíčka, *České moderní malířství v MG v Brně I. (1890-1919)*, Blok, Brno 1984, s. 45-48.

74 Ibidem, s. 45-48.

75 Čadík (pozn. 13), s. 49-50.

pobýval krátce v Mostaru, kde vytvořil řadu skic a maleb krajiny.⁷⁶ Ještě téhož roku získal ateliér po zemřelém malíři Lud'ku Maroldovi, který se nacházel na Královských Vinohradech v Praze (Mánesova ulice č.p. 32). Roku 1900 zde založil svoji soukromou krajinářskou školu. Výuku vedl Kalvoda podle příkladu Mařáka. Ke studentům přistupoval přísně, ale zároveň o ně měl i osobní zájem. Učil je zejména realistickou kresbu podle předlohy. Pro lepší cvičení malby krajiny jezdili v létě do plenéru. Navštívili tak např. Lochovice, Křivoklát, východní Čechy a Šumavu.⁷⁷ Někteří doboví kritici⁷⁸ odsuzovali styl Kalvodovy výuky, protože zasahoval vlastní rukou do děl svých žáků. Podle kritiků to nebyl správný přístup, jelikož touto metodou omezoval individuální vývoj žáků a ničil jejich talent. O této záležitosti se zmiňuje Martin Benka ve svých vzpomínkách. Uvádí zde, že Kalvodu tato skutečnost mrzela a obhajoval se slovy: „*My sme tiež všetci maľovali ako náš učiteľ Mařák. Nech si len pozrú práce Mařákových žiakov, kým boli pod učiteľovým vedením, či sa navzájom nepodobajú. Tak isto je so žiakmi Hynaisovými a iných učiteľov. Talent sa nedá potlačiť. Jeho skutočný vývin sa začne, až opustí školu. Nech si porovnajú terajšie naše práce, kde sme od svojho učiteľa Mařáka.*“⁷⁹

Roku 1900 získal Kalvoda Hlávkovo stipendium a odjel do Paříže (Marna) společně se sochařem Josefem Mařatkou. V dalším roce (1901) navštívil na základě nového Hlávkova stipendia ještě Mnichov.⁸⁰ Tradovalo se, že zahraniční pobyty na jeho výtvarném projevu nezanechaly žádné stopy, ale není tomu tak docela. Můžeme v literatuře⁸¹ najít i rozbor, které upozorňují na spojitosti s tvorbou umělců z ciziny. Kalvoda sice odsuzoval moderní tendence v umění, např. impresionismus, ale postupem času sám dospěl k proměnám v malbě, které čerpaly i z tohoto směru. Zejména po návštěvě Německa po roce 1902 začínal vytvářet vlastní osobitější styl. Největší vliv na něj měla Worpswedská skupina,⁸² která ho přivedla k symbolismu a dekorativnosti.

Po roce 1900 začal Kalvoda současně s malbou rozvíjet i grafickou tvorbu, které se však nevěnoval intenzivně celý život. Většina odborníků ji zařazuje do krátkého období mezi lety 1900-1910. Dochovaly se listy s opakujícími se výjevy a v některých případech jsou zcela převzaty z maleb. Kresbu využíval Kalvoda častěji, jelikož sloužila jako přípravné skici a studie. Velká část kreseb však není vůbec datována.

Od roku 1900 Kalvoda hojně vystavoval.⁸³ Hned tohoto roku v pražském Rudolfinu, v Kutné

76 F. J. Netušil, Kalvoda jako člověk, *Rakovnicko I*, 1914, nestr.

77 Čadík (pozn. 13), s. 37-41.

78 O této záležitosti se zmiňuje ve svých vzpomínkách Benka, ale neuvádí konkrétní jména kritiků. - Martin Benka, *Za umením. Spomienky a úvahy*, Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, Bratislava 1958, s. 220.

79 Ibidem.

80 JSe (pozn. 49), s. 334.

81 Čadík (pozn. 13), s. 49-71.

82 Bohumír Mráz – Marcela Mrázová, heslo Worpswedská škola, in: *Encyklopedie světového malířství*, Academia, Praha 1988, s. 622.

83 Krčmář (pozn. 70), nestr.

Hoře a se spolkem Mánes. V následujících třech letech měl výstavy opět v Rudolfinu a se SVU Mánes. Roku 1902 se účastnil výstavy vídeňského spolku Hagenbund,⁸⁴ se kterým v dalších letech pravidelně spolupracoval na výstavách. V roce 1903 se Kalvoda podílel na výstavě v Třebíči a zejména v zahraničí – v Berlíně, Hamburku a Varšavě. Následující rok uspořádal souborné výstavy v Brně⁸⁵ a Českých Budějovicích, další práce předvedl v Uherském Hradišti. Ještě v tomto roce vystavoval na zahraničních výstavách ve Vídni (se skupinou Hagenbund), v Berlíně, v Lázních Bělohrad a u nás v pražském Rudolfinu.

Již od roku 1900 se Kalvoda podílel na grafické úpravě knih.⁸⁶ Vytvořil obálku s perokresbou hradu ke knize Antonína Sovy *Ivův román*,⁸⁷ vydané roku 1902. Ve stejném roce vyšla obrázková publikace *Hrad Buchlov*.⁸⁸ V tomto roce vytvořil ještě obálku knihy *Tatranské povídky*⁸⁹ s doprovodnými ilustracemi. Roku 1903 vyšel lyrický román *Stará píseň*,⁹⁰ publikace s reprodukcemi obrazů Aloise Kalvody se slovním doprovodem Jaroslava Vrchlického. Kromě obrazů zde najdeme i tři drobné perokresby.

Od r. 1902 přednášel Kalvoda o umění svým studentům. Šuman⁹¹ uvádí některé z názvů přednášek: „Tvorba, formule, manýra“, „Český umělec a jeho dílo“, „Výchova umělecká“, „Umění a život“, „Obrození kritiky“, „Realismus a impresionismus“, „Krajina“, „Harmonie v přírodě“ atd. Své názory a myšlenky o umění zaznamenal i v knize *Výchova uměním*,⁹² které byly předneseny na učitelské poradě v Rakovníku 27. 9. 1913. Kalvoda zde navrhl nový učitelský program pro žáky,

---

84 Spolek Hagenbund – počátky spolku sahají až do 80. let 19. století, kdy vznikl kroužek studentů vídeňské Akademie. Tehdejší skupiny výtvarníků se scházely v Café Sperl a v hostinci Josefa Haagena. Až v roce 1900 vznikl samostatný spolek s názvem Hagenbund. Jeho vůdčími osobnostmi byl architekt Josef Urban a návrhář Heinrich Lefler. Spolek se řadil svým zaměřením mezi Künstlerhaus a Wiener Secession. Tendence Hagenbundu byly podobné jako ve Wiener Secession, ale Hagenbund zaujal pozici umírněné moderny a své výstavy nezaměřoval k zvláštním tématům a instalaci řešil galerijním charakterem. Do spolku však nesměli žádní umělci s konzervativními názory na umění. Od roku 1902 začal spolek vystavovat ve vlastním výstavním domě, který vytvořil z části pronajaté tržnice ve Vídni. Prostřednictvím výstav seznamoval Vídeň s uměním Evropy (především střední) a naopak. Jejich výstavy měly charakter monografický a nebo tvořily kolekce. V roce 1902 proběhla česká výstava, 1906 saská, 1908 polská a 1910 maďarská. Hagenbund pravidelně vystavoval a spolupracoval se spolkem Mánes, již od roku 1902. Někteří čeští umělci se stali dokonce členy Hagenbundu (např. Jan Štursa, Antonín Slaviček) nebo alespoň dopisujícími členy (např. Alois Kalvoda od roku 1906). O spolku Hagenbund psala dobová periodika, např. *The Studio*. V letech 1911 – 1912 poskytl spolek výstavní prostory expresionistům a novoprimitivistům, což se stalo příčinou vykázní Hagenbundu z výstavního domu. Tato událost vzbuzovala v umělcích pocit boje proti modernímu umění ve Vídni. Od této chvíle musel spolek Hagenbund vystavovat jen jako host ve Wiener Secession a Künstlerhaus. Roku 1916 se sloučily spolky Hagenbund, Wiener Secession, Künstlerhaus a Bund Österreichischer Künstler a tím vzniklo profesní sdružení Wirtschaftsbund Österreichischer Künstler (uspořádali dvě výstavy v bývalé budově Hagenbundu). Až v období mezi válkami se mohl spolek Hagenbund vrátit do svých původních výstavních prostor. V roce 1938 byl spolek zrušen nacisty. - Roman Prahel, Hagenbund a Mánes. Mezi Vídni a Prahou, *Umění XLV*, 1997, č. 5, s. 189-90.

85 *Souborná výstava Aloise Kalvody* (kat. výst.), Klub přátel umění v Brně 1904.

86 JSe (pozn. 49).

87 Antonín Sova, *Ivův román*, Hejda-Tuček, Praha 1902.

88 Alois Kalvoda – František Kretz, *Hrad Buchlov*, B. Kočí: Beaufort, Praha 1902.

89 Jan Havlasa, *Tatranské povídky*, E. Beaufort, Praha 1902.

90 Alois Kalvoda, *Stará píseň*, slovní doprovod Jaroslav Vrchlický, Grosman a Svoboda, Praha 1903.

91 Šuman (pozn. 11), s. 13.

92 Alois Kalvoda, *Výchova uměním*, Fr. Příhoda, Rakovník 1913.

podle něhož by se již od dětských let seznamovali s uměním prostřednictvím výstav s příslušným výkladem. Zdůrazňuje důležitost estetického a citlivého vnímání světa kolem nás, které obohacuje duševní život člověka. Toho by měl člověk dosahovat zájmem o umění a krásy světa. Na počátku 20. století začal publikovat v časopisech *Čas*, *České slovo*, *Moravská Orlice* a v *Lidových novinách*.⁹³ Jeho velkou příležitostí pro publikační činnost se stal časopis *Dílo*, do kterého přispíval od r. 1907 a v letech 1909-1912 dokonce časopis redigoval.⁹⁴ Najdeme v něm zveřejněné i některé Kalvodovy přednášky, např. „Český umělec a jeho dílo“, „Výstavy umělecko – výchovné“,⁹⁵ „O formuli v umění“ a „Manýra.“⁹⁶

Na letních plenérech na Křivoklátsku objevil Kalvoda starou chaloupku po českém houslistovi Ferdinandu Laubovi.⁹⁷ V roce 1905 ji zakoupil, opravil a vytvořil v jedné místnosti muzeum slavného hudebního virtuosa. Sám sehnal řadu předmětů z jeho vlastnictví, které zde vystavil. Do zahrady u domku nechal vytesat pomník sochařem Vojtou Sapíkem.⁹⁸

Období kolem roku 1905, kdy navštěvoval Křivoklát, přineslo velké změny i v Kalvodově osobním životě. Poznal zde Annu (narozena 14. 7. 1882 v Přešticích⁹⁹), dceru notáře Hypolita Fastra a Anny, rozené Klementové.¹⁰⁰ Kalvoda se s Annou sblížil a 3. června 1905¹⁰¹ se vzali. Bohužel tento svazek manželský nebyl šťastný. Nejspíš to zapříčinily jejich rozdílné povahy. Proto se 22. 5. 1929¹⁰² rozvedli, jejich manželství zůstalo bezdětné. V pozůstalosti Aloise Kalvody se však dochovala řada fotografií [2-4, 9, 14]¹⁰³, na kterých je dokumentován s Annou. Bližší informace k jejich manželství však nejsou známy, ani osobní archiv s pozůstalostí neobsahuje žádné dokumenty.¹⁰⁴ Proto zůstane nejspíš navždy tato část Kalvodova života neobjasněna. Někdy umělci Anna sloužila jako model, můžeme se o tom přesvědčit ve sbírce Národní galerie v Praze, kde je dochovaná kresba tužkou kolorovaná akvarelem s názvem *Figurální studie* [23]¹⁰⁵ s rukopisnými poznámkami¹⁰⁶ Anny.

Zároveň bylo toto období podstatné v umělcově výtvarném vývoji, tehdy se naplno projevila

93 Šuman (pozn. 11), s. 13.

94 Zemanová (pozn. 40), s. 255.

95 Alois Kalvoda, Dvě studie: Český umělec a jeho dílo. Výstavy umělecko - výchovné, *Dílo* V, č. 1, 1907, s. 2-19.

96 Alois Kalvoda, O formuli v umění – Manýra, *Dílo* VI, č. 3, 1908, s. 84-85.

97 Josef Bartoš, Kalvodova zásluha laubovská, *Rakovnicko* I, 1914.

98 Zemanová (pozn. 40), s. 249.

99 Klobas (pozn. 37.), s. 58.

100 Ibidem.

101 Ibidem.

102 Ibidem, s. 111.

103 Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, fotografie z let (1904 – 1920), inv. č. Hf86; Hf88; Hf97; Hf99; Hf104.

104 Klobas (pozn. 37), s. 70.

105 Alois Kalvoda, *Figurální studie*, (1902 – 1905), tužka, akvarel, papír nalepený na lepence, 290x205mm, neznač., NG Praha, inv. č. K 52408.

106 „Potvrzuji, že tato kresba jest prací mého manžela akad. malíře Kalvody, kterouž pracoval za pobytu na Křivoklátě, ke kteréž kresbě jsem stála modelem. Anna Kalvodová - Fastrová. 25. II. 1944.“

v malířových obrazech barva. Přiblížil se k impresionismu, ale „barevné skvrny nepřebíjí konsistenci tvarovou.“¹⁰⁷ Vytvořil barevný dekorativismus. Přehodnocoval význam linie, která nyní získávala nové uplatnění. Sloužila jako hranice mezi barevnými plochami, ale nezískala charakter kontury.¹⁰⁸

Roku 1905 vystavoval Kalvoda ve stejných městech jako v předešlém roce, ve Vídni, Berlíně, Lázních Bělohrad, pražském Rudolfinu. V roce 1906 se Kalvoda naposled zúčastnil dvou výstav spolku Mánes. Další výstavy proběhly v Praze v Topičově salonu a v Písku. V zahraničí uspořádal opět výstavu se spolkem Hagenbund ve Vídni.¹⁰⁹

V roce 1906 se Kalvoda rozhodl s Jožou Uprkou a dalšími členy vystoupit z KPVU v Brně, z důvodu vleklé krize klubu.¹¹⁰ Ve stejném roce Kalvoda vystoupil i ze SVU Mánes,¹¹¹ protože se jeho výtvarná idea rozcházela s programem spolku. Následně (v roce 1906 nebo 1907) se připojil k Jednotě umělců výtvarných (JUV) v Praze,¹¹² se kterou se více ztotožňoval.

V tomto roce uplatnil Kalvoda svou grafickou tvorbu v užitém umění. Josef Merhaut vydal publikaci *Vranov*,¹¹³ která obsahuje velké množství drobných reprodukcí Kalvodových děl. Jedná se o krajinné kompozice, v několika málo případech s figurami a pohledy na města. Autor využil techniku perokresby a leptu.

V období od 5. května do 3. června 1907 proběhla společná výstava v Hodoníně,¹¹⁴ kterou uspořádal Kalvoda, Joža Uprka a další umělci, kteří opustili KPVU v Brně. Následně, 27. srpna 1907, založili Sdružení výtvarných umělců moravských se sídlem v Hodoníně.¹¹⁵ V srpnu stejného roku uspořádali druhou společnou výstavu ve Valašském Meziříčí.¹¹⁶ Kalvoda se až do konce svého života stýkal se spolkem a účastnil se aktivně na jejich výstavách. Roku 1919 dokonce založil *Umělecký list SVUM*, který sám řídil.¹¹⁷ V Moravském zemském archivu¹¹⁸ se dochovala část korespondence Kalvody. Nejčastěji jde o dopisy Janu Kafkovi, tajemníkovi SVUM. Převážně se týkají záležitostí spolku, výstavní a redakční činnosti.

Kalvoda ovšem vystavoval v roce 1907 i samostatně v Praze na Vinohradech v Gröbovce, v

---

107 Čadík (pozn. 13), s. 56.

108 Ibidem.

109 Krčmář (pozn. 70), nestr.

110 Hlušička (pozn. 73), s. 45.

111 Některá literatura uvádí mylně rok 1905 – JSe (pozn. 49) nebo 1907 – Jaroslav Pelikán, *Alois Kalvoda, krajinářská tvorba* (kat. výst.), Hodonín 1975. Jelikož Kalvoda vystavoval se SVU Mánes do roku 1906, lze považovat toto datum za nejpřesnější.

112 Literatura neuvádí jednotně rok, kdy Kalvoda vstoupil do JUV. Např. 1905 – JSe (pozn. 49), 1907 – Štěpánek (pozn. 31).

113 Merhaut (pozn. 34).

114 *Katalog výstavy moravských výtvarných umělců v Hodoníně* (kat. výst.), Hodonín, 1907.

115 Hlušička (pozn. 73), s. 45.

116 *Katalog II. výstavy výtvarných umělců moravských ve Valašském Meziříčí* (kat. výst.), Valašské Meziříčí 1907.

117 Hlušička (pozn. 73), s. 45-48.

118 Moravský zemský archiv v Brně (pozn. 52).

Mladé Boleslavi a ve Vídni se spolkem Hagenbund.¹¹⁹ V roce 1908 uskutečnil výstavu v Chrudimi a v Kroměříži¹²⁰ se SVUM, uspořádal také souborné výstavy v Praze v Topičově salonu a v Roudnici. V některých městech vystavoval opakovaně, v roce 1909 to byl Hodonín¹²¹ (se SVUM) a Mladá Boleslav. Dále vystavoval v Praze v Rudolfinu, v Prostějově a dokonce uspořádal dvě výstavy v Mnichově. Roku 1910 uvedl výstavy opět v Praze v Rudolfinu, dále v Náchodě, v Olomouci se SVUM,¹²² v Prostějově,¹²³ ve Štramberku¹²⁴ a v cizině ve Vídni, v Kyjevě a Benátkách.¹²⁵

V období kolem roku 1909, kdy Kalvoda redigoval časopis *Dílo*, spolupracoval s dalšími umělci, např. Otakarem Kubínem a Bohumírem Jaroňkem, kteří mu poskytovali svá díla pro reprodukce do časopisu. Dokazuje to i dochovaná korespondence.¹²⁶ Výtvarníci zasílali Kalvodovi svá díla nebo jejich fotografie, ze kterých učinil výběr pro otištění.

Další grafické úpravy knih a reprodukce obrazů i grafik od Kalvody pocházejí z let 1910 – 1911. Hned v roce 1910 vyšly *Ženy a lásky poezie Máchovy*¹²⁷ s reprodukcemi obrazů převážně figurálních motivů. V následujícím roce 1911 se Kalvoda podílel na úpravě knihy od Antonína Trýba *Pohádky stříbrného pramene*,¹²⁸ pro kterou vytvořil úvodní vyobrazení s ženskou figurou v krajině a grafickou úpravu stránek, která je tvořena rostlinnou výzdobou po stranách jednotlivých stránek a v horní části s drobnou kompozicí krajiny s hradem, v některých příkladech i s figurou.

Kalvodův žák Martin Benka zaznamenal ve svých vzpomínkách¹²⁹ cestu na Šumavu, kterou společně se svým učitelem a žákem Josefem Štemberou podnikli v roce 1911. Podle Benkových záznamů navštívili město Nová Gdyně a odtud chodili malovat do okolní krajiny, např. na kopec Koráb. Podle Benkových vzpomínek si lze utvořit představu o Kalvodově přístupu ke svým žákům. Píše zde např. jeho rady ke studiím z plenéru: „*Kdeže! Upozornil som vás len na veľké chyby. Aj sami tam ešte všeličo nájdete, no... Z toho si nič nerobte, keď to ešte raz, dva i tri razy budete premal'ovávať. Len sa neponáhľajte. Času máte dosť. Radšej menej a dobre, než mnoho a zle! Spomínam si na Couberta... On údajne povedal, že dobrý maliar musí vedieť svoj najlepší obraz aj desať ráz za sebou roškrabať a znovu namaľovať, aby dokázal, že je pánom nielen svojich nervov, ale i náhody. A to je, podľa mojho názoru, celkom správne!*“¹³⁰

Mezi významnější výstavy, na kterých se Kalvoda podílel, patřila výstava v Římě roku 1911.

119 Krčmář (pozn. 70), nestr.

120 *Katalog V. výstavy Sdružení výtvarných umělců moravských* (kat. výst.), SVUM, Kroměříž 1908.

121 *VI. výstava „Sdružení výtvarných umělců moravských“ Umění polské a moravské*, (kat. výst.), Hodonín 1909.

122 *VI. výstava Sdružení výtvarných umělců moravských v Olomouci* (kat. výst.), Olomouc 1910.

123 *Katalog uměleckého oddělení při dělnicko-živnostenské výstavě v Prostějově* (kat. výst.), Prostějov 1910.

124 *Umělecká výstava ve Štramberku* (kat. výst.), Štramberk 1910.

125 Krčmář (pozn. 70), nestr.

126 Muzeum ve Šlapanicích (pozn. 3).

127 F. V. Krejčí, *Ženy a lásky poezie Máchovy v obrazech Al. Kalvody*, F. Topič, Praha 1910.

128 Antonín Trýb, *Pohádky stříbrného pramene. S knižní výzdobou Al. Kalvody*, J. Šnajdr, Kladno 1911.

129 Benka (pozn. 78), s. 197.

130 *Ibidem*, s. 218.

Na ní nejspíš zakoupila Moderní galerie v Římě obraz *Vesnička v břízách* z roku 1902. V zahraničí ještě tohoto roku vystavoval již tradičně ve Vídni se skupinou Hagenbund a v Poznani. V Čechách představil svá díla jen v Praze v Rudolfinu.¹³¹

V období po roce 1910 se sám Kalvoda věnoval literární činnosti. Roku 1912 napsal a vlastním nákladem vydal monografii¹³² o Ferdinandu Laubovi, kterému vytvořil památné muzeum, jak bylo již výše uvedeno. V následujícím roce napsal drama *Marhovský*.¹³³ Ještě téhož roku byla hra uvedena v Národním divadle v Brně. Premiéra se hrála 29. 11. v divadle na Veveří. Režii provedl Emanuel Kovařík. V archivu města Brna najdeme i plakáty¹³⁴ z tohoto období, kde jsou uvedeny informace o hře. Najdeme i další termíny v prosinci a lednu, kdy se drama hrálo. S uvedením *Marhovského* v brněnském divadle pomohl Kalvodovi výrazně redaktor časopisu *Moravská orlice* Alois V. Kožíšek. V korespondenci z pozůstalosti Kalvodovy najdeme mnoho dopisů,¹³⁵ z nichž je zřejmé, že měl Kožíšek jisté vazby k divadlu a jeho vedení. Pravidelně umělce informoval o průběhu záležitosti s jeho hrou a radil mu např., jak se zachovat při jednání s ředitelem divadla, jelikož v roce 1913 byly v divadle ztížené poměry a nebylo jisté, zda hru uvedou. V dopisech se Kožíšek zmiňoval o změně ředitele, ale detailněji situaci neupřesňoval. V pozůstalosti se také dochoval dopis¹³⁶ od ředitele Národního divadla v Praze, kterému Kalvoda nabídl své drama k přečtení. Z dopisu je zřejmé, že ho dosud nečetl pro svou zaneprázdněnost. Spolupráce s Národním divadlem, kterou Kalvoda zamýšlel ve spojitosti se svou hrou, nebyla nikdy uskutečněna.¹³⁷ V následujícím roce bylo drama *Marhovský* vydáno i knižně.¹³⁸

Redaktor Alois V. Kožíšek byl pro Kalvodu významný i v záležitostech umělcovy výtvarné tvorby, jelikož zprostředkovával prodej jeho děl v Brně. Většina dopisů nemá bohužel uvedené datum, takže je těžké určit přesné období, kdy jednali o prodeji konkrétních obrazů. Můžeme jen přibližně určit období mezi lety 1913 – 1929. Převážně žádal Kožíšek autora o menší práce. Z jeho slov je zřejmé, jakou měl aktivní snahu prodat co nejvíce děl a Kalvoda pravděpodobně důvěřoval jeho schopnostem. Důležitou informací je, že Kožíšek prodal i řadu kreseb a grafik. Bohužel nevíme přesně, o jaké práce šlo. O tato díla měl zájem např. Dr. Dolanský a Jan Blatný, o kterých se Kožíšek zmínil. Dokonce i sám redaktor sbíral kresby a grafiky od Kalvody a několikrát ho žádal, aby pro něj některé práce odložil. V jednom dopise měl zájem o rytinu, kterou prodával asi před

131 Šuman (pozn. 11), s. 6.

132 Alois Kalvoda, *O českém houslistovi Ferdinandu Laubovi Dokumenty*, vlastním nákladem, Křivoklát 1912.

133 Alois Kalvoda, *Marhovský: drama ve třech jednáních*, Barvič a Novotný, Brno 1914.

134 Archiv města Brna, fond *Družstvo Národního divadla, Brno*, sign. R 35, in. č. 304. Jde jen o informační plakáty s programem divadla bez obrazové úpravy z let 1913-1914.

135 Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 2924 – 2977.

136 Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 3214, 1913.

137 Archiv Národního divadla neobsahuje žádné informace, které by potvrdily spolupráci s Kalvodou ve spojitosti s hrou *Marhovský*.

138 Kalvoda (pozn. 133).

dvěma lety a rád by ji měl i ve své sbírce. Kožíšek dílo popisuje slovy: „*Byl to empírový obrázeček: zámek v parku a mladá dáma pod slunečníkem.*“¹³⁹ Lze tedy předpokládat, že šlo o dílo z cyklu akvatint s dívkami v zahradě či parku. Popisu redaktora Kožíška se podobá práce s názvem *Dáma v parku* [105]. Jeden tisk byl datován do roku 1908. Na kompozici je však dívka zachycena se slunečníkem, který drží vedle těla. Je tedy pravděpodobnější, že měl Kožíšek zájem o kompozici, která dnes není známa.

Během roku 1912 bylo možné Kalvodova díla vidět na výstavě v Praze, Berlíně, Drážďanech a Amsterdamu. V následujícím roce v pražském Rudolfinu a v Hodoníně. Roku 1914 byla uspořádaná výstava v Hodoníně,¹⁴⁰ na které se podíleli malíři ze SVUM a z vídeňského spolku Hagenbund.

Netrvalo dlouho a Kalvoda opět spolupracoval s divadlem, tentokrát jako výtvarník. V roce 1915 pracoval na scénické výpravě Smetanovy opery *Prodaná nevěsta*, kterou hráli v Národním divadle v Praze. Tuto zakázku získal Kalvoda díky režisérovi opery Robertu Polákovi,¹⁴¹ který malíře sám oslovil již v roce 1914 s návrhem na vytvoření nové výpravy. *Prodaná nevěsta* měla tehdy „chudičkou výpravu“¹⁴² podle slov Poláka. Nejspíš byla využívána scéna z roku 1909, kterou vytvořil Karel Štapfer. Dnes jsou k dispozici i dobové fotografie Štapferovy scény v archivu Národního divadla.¹⁴³ O záležitosti vytvoření scén pro Smetanovy opery píše bohatě Viktor Šuman¹⁴⁴, osvětluje původní záměr, kdy měla být každá scéna oper Bedřicha Smetany zpracována jiným umělcem. *Prodanou nevěstu* měl vytvořit Mikoláš Aleš a Kalvoda měl zpracovat *Hubičku*. Nakonec se realizovala jen Kalvodova výprava pro *Prodanou nevěstu*. Malíř se na tuto práci velmi dobře připravoval skicami a kresbami, dnes uloženými ve sbírkách NG v Praze.¹⁴⁵ Jezdil tehdy do kraje kolem Plzně, kde pořizoval skici potřebné pro návrhy. Byl prací velice nadšen a pomáhal i při malbě kulis, na kterých pracoval jeho vynikající žák Martin Benka. Ve vesnických výjevech se plně projevil Kalvodův dekorativismus. Výsledek jeho práce byl velice pozitivně přijat veřejností i kritikou a tak začal i s návrhy scén k operám *Hubička* a *Tajemství*. Bohužel tyto scény již nebyly realizovány. Činnost přerušila válka a po jejím konci se již divadlo z důvodů změn nevrátilo ke Kalvodovým scénickým výpravám.¹⁴⁶ Dnes můžeme porovnat návrhy pouze s jednou dobovou

139 Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 2950.

140 *Katalog 44. výstavy vídeňského spolku umělců „Hagenbund“ v Domě umělců v Hodoníně* (kat. výst.), Hodonín 1914.

141 Alois Kalvoda, *Vzpomínky na moje obrazy ke Smetanovým operám*, in: *Scénické umění výtvarné* (kat. výst.), JUV, Praha 1921, s. 36-40.

142 *Ibidem*, s. 37.

143 Národní divadlo Praha, <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Inscenace.aspx&sz=0&ic=3543&abc=K&pn=356affcc-f301-3000-85ff-c11223344aaa>, vyhledáno 29. 1. 2012. Originály fotografií jsou uloženy v Národním archivu v Praze.

144 Šuman (pozn. 11), s. 11-12.

145 Národní galerie Praha, Alois Kalvoda, inv. č. K 19609-K 19637, 1915.

146 Šuman (pozn. 11), s. 11-12.

fotografií [78]¹⁴⁷ divadelní scény z archivu Národního divadla.

Když Kalvoda navštěvoval Šumavu a maloval v plenéru, zamiloval si tento kraj a rozhodl se zde usadit. MUDr. Dobruský, se kterým se znal již z dřívějšíka, ho upozornil na zámek Běhařov. Za výhodných podmínek jej Kalvoda koupil roku 1917. Objekt býval v majetku Koců z Dobrše a spadal do panství německého knížecího rodu Hohenzollern-Sigmaringen.¹⁴⁸ Zámek byl v poněkud špatném stavu a Kalvoda musel vynaložit velké úsilí a finance, aby jej spravil. Vytvořil zde půvabné místo pro svůj pobyt, ale také pro krajinářskou školu, která zde pobývala zejména v letních obdobích. K zámečku přiléhala zahrada, do níž Kalvoda umístil sochařská díla, např. Štursovu *Messalinu* a *Píseň hor* Josefa Drahoňovského.¹⁴⁹

V tomto období je možno zaznamenat další změnu v Kalvodově výtvarném projevu.¹⁵⁰ Kalvoda se dostával do poslední fáze výtvarného vývoje: „*Již v letech 1917-1920 virtuosita malířova počíná ztrácet zájem o detail v práci a přichází k názoru, že celkový dojem v krajině nezávisí na podrobnostech, nýbrž je součtem barevných hmot.*“¹⁵¹ V této době pracoval Kalvoda především širokým štětcem, jednoduše kladl barevné plochy. Zachycoval jen to podstatné pro vybudování krajinného prostoru. V této poloze vytrval až do roku 1925, kdy „[...] *opouští dosavadní linii svého vývojového radikalismu* [...]“.¹⁵² Nakonec Kalvoda dospěl k syntetickému období, kdy opět zhodnocuje všechny složky v krajině. Díla jsou složitá, ale působí harmonicky a snadně. Kalvoda tak v posledním období života prohlubuje vnitřní výraz díla.¹⁵³

Roku 1916 byla uvedena Kalvodova samostatná výstava v Plzni,¹⁵⁴ na které bylo možné zhlédnout i několik grafik a kreseb. V období po roce 1917 vystavoval Kalvoda především se spolkem SVUM, zejména v Hodoníně. Na přelomu let 1917-1918 uspořádali vánoční výstavu v Hodoníně.¹⁵⁵ Roku 1919 měli výstavu v Olomouci¹⁵⁶ a opět v Hodoníně.¹⁵⁷ V příštím roce uskutečnili výstavy v Hodoníně¹⁵⁸ a v Košicích.¹⁵⁹ V roce 1920 se uskutečnila výstava v Paříži a Benátkách, na které vystavoval Kalvoda společně s Frantou Uprkou, Jakubem Obrovským a Stanislavem Lolkem (jen Benátky).¹⁶⁰ Nejspíš se jednalo o XII. benátské bienále, které proběhlo 15.

147 Alois Kalvoda, *Prodaná nevěsta – scéna I. A III. Jednání*, 13.5.1915, Národní divadlo Praha (pozn. 143).

148 Čadík (pozn. 13), s. 41-42.

149 Ibidem.

150 Ibidem.

151 Ibidem, s. 65.

152 Ibidem, s. 68.

153 Ibidem.

154 *Katalog výstavy českého krajináře Aloise Kalvody* (kat. výst.), Plzeň 1916.

155 *Vánoční výstavka SVUM v Hodoníně* (kat. výst.), Hodonín 1917.

156 *Katalog výstavy*, Olomouc 1919.

157 *Katalog XIV. výstavy SVUM v Hodoníně* (kat. výst.), Hodonín 1919.

158 *Katalog XVI. výstavy SVUM v Hodoníně* (kat. výst.), Hodonín 1920.

159 *Výstava Sdružení výtvarných umělců moravských* (kat. výst.), Košice 1920.

160 Kalvoda se o této události zmiňuje v dopise ze dne 31. 3. 1920 adresovaném pravděpodobně Janu Kafkovi, Moravský zemský archiv v Brně, G 416. Katalogy nejspíš nejsou dochovány.

dubna až 31. října, a kde Kalvoda představil dílo *Česká krajina*.¹⁶¹ Roku 1921 proběhla spolková výstava dokonce v Praze.¹⁶² Kalvoda se účastnil také výstavy „Umění výtvarné v divadle a ve filmu“,¹⁶³ která proběhla v Praze. Ukázal zde některé ze svých, pravděpodobně malířských, návrhů k operám *Prodaná nevěsta*, *Hubička* a *Tajemství*.

Kolem roku 1920 procházelo SVUM určitou spolkovou krizí, kterou se Kalvoda zabýval a často psal dopisy¹⁶⁴ nejspíš tajemníkovi sdružení Kafkovi. V nich opakovaně upozorňuje na to, že se se spolkem musí něco udělat. Kritizuje skutečnost, že jsou členové příliš roztroušeni, mají mnoho samostatných aktivit (výstav) a tudíž nedrží dostatečně při sobě. Z dopisů je také zřejmé, že Umělecký dům v Hodoníně byl zadlužen.

K dramatické literární činnosti se Kalvoda vrátil ještě v roce 1922, kdy napsal lyrickou hru *Hořec*¹⁶⁵. Roku 1924 byla vydaná i knižně.¹⁶⁶

V roce 1924 byla uspořádána 23. výstava spolku SVUM v Hodoníně.¹⁶⁷ Roku 1925 představil spolek svá díla v Opavě,¹⁶⁸ v Brně¹⁶⁹ a ve Vídni.¹⁷⁰ Kalvoda vystavoval i s JUV v Praze.¹⁷¹ V dalším roce vystavoval v Místku,¹⁷² Hodoníně¹⁷³ a Moravské Ostravě.¹⁷⁴ Od roku 1927 do roku 1933 proběhla v každém roce členská výstava v Hodoníně. Na všech se samozřejmě účastnil i Kalvoda. Kromě těchto spolkových výstav v sídelním městě vystavovali v roce 1927 v Brně,¹⁷⁵ 1928 v Olomouci,¹⁷⁶ 1929 v Prostějově,¹⁷⁷ 1932 v Praze¹⁷⁸ a roku 1933 opět v Brně.¹⁷⁹ Kalvoda uspořádal i řadu samostatných výstav, např. v roce 1927 v Praze.¹⁸⁰ Za zmínku stojí i to, že se v roce 1926 účastnil na XV. bienále v Benátkách, kde sklídl poměrně velký úspěch mezi zástupci Československa. Jeho malby ocenily např. časopisy *Gazzetta di Puglia* a *Pro Famiglia*.¹⁸¹ V

---

161 Veronika Wolf, *Čeští a slovenští umělci na Bienále v Benátkách 1920 – 1970*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2005, s. 35-46.

162 *Sdružení výtvarných umělců moravských v Praze* (kat. výst.), Praha 1921.

163 *Scénické umění výtvarné* (kat. výst.), JUV, Praha 1921.

164 Moravský zemský archiv Brno, fond *Sdružení výtvarných umělců moravských Hodonín, 1902-1958*, 1913-39, sign. G 416, karton 35.

165 Čadík (pozn. 13), s. 88.

166 Alois Kalvoda, *Hořec: lyrická scéna*, L. Bradáč, Praha 1924.

167 *Katalog XXIII. letní členské výstavy* (kat. výst.), Hodonín 1924.

168 *Katalog XXIV. členské výstavy v Opavě* (kat. výst.), Opava 1925.

169 *Katalog XXV. členské výstavy SVUM v Brně* (kat. výst.), Brno 1925.

170 *Katalog für die Ausstellung der SVUM* (kat. výst.), Wien 1925.

171 *XVI. řádná jarní výstava Jednoty umělců výtvarných v Praze* (kat. výst.), Praha 1925.

172 *Katalog 28. členské výstavy SVUM v Hodoníně* (kat. výst.), Místek 1926.

173 *XXX. členská výstava SVUM se souborem Karla Wellnera* (kat. výst.), Hodonín 1926.

174 *31. výstava Sdružení výtvarných umělců moravských* (kat. výst.), Moravská Ostrava 1926.

175 *XXXV. členská výstava SVUM* (kat. výst.), Brno 1927.

176 *Katalog umělecké výstavy SVUM v Hodoníně* (kat. výst.), Olomouc 1928.

177 *XL. členská výstava SVUM* (kat. výst.), Prostějov 1929.

178 *Katalog 48. členské výstavy SVUM v Praze* (kat. výst.), Praha 1932.

179 *Výstava Sdružení výtvarných umělců moravských* (kat. výst.), Brno 1933.

180 *XLVI. Řádná jarní výstava členská Jednoty umělců výtvarných v Praze* (kat. výst.), Obecní dům, Praha 1927.

181 Wolf (pozn. 161), s. 47-61.

Benátkách Kalvoda vystavoval ještě v roce 1930 na XVII. bienále.¹⁸² Zde již autor nebyl tak výrazně oceňován za svá vystavená díla jako v roce 1926.

Poslední výstavy uspořádal Kalvoda v Plzni a ve Slavkově roku 1931.¹⁸³ Patřily bezesporu k těm nejvýznamnějším souborným výstavám v jeho životě.

Svou literární tvorbu završil vydáním dvou knížek s vlastními vzpomínkami na přátele, rodinu a svůj život, především období mládí. V roce 1929 vydal knihu *Přátelé výtvarníci*.¹⁸⁴ Ještě než vydal druhou knihu vzpomínek, byly roku 1930 opět publikovány Kalvodovy dramatické hry, tentokrát společně v jedné knize.¹⁸⁵ Nakonec přišlo roku 1932 na řadu i vydání *Vzpomínek*.¹⁸⁶

Kolem r. 1930¹⁸⁷ se začal zhoršovat umělcův zdravotní stav. Projevoval se u něj paradiabetes a kornatění cév. Střídaly se u něj stavy zlepšení a zhoršení, což se projevovalo i v psychice nemocného. Nejspíš s některými přáteli hovořil o svých problémech a stěžoval si na finanční potíže a nedoceňování jeho životní práce malířské. Např. v dopise ze dne 28. 6. 1932 psal Kalvoda (nejspíš Kafkovi): „*Také uznání mé životní práce dotčeno bylo jistými kruhy krutě a nespravedlivě. Údělem mi vždy zůstala dřina a závist. Jen v soukromých dopisech nalézám poctivá slova uznání!*“¹⁸⁸ V této těžké době se na Běhařově v krajinářské škole objevila Božena Peloušková, absolventka učitelského ústavu. Narodila se 19. 4. 1908 v Ústí nad Orlicí. Její otec se jmenoval František Peloušek a matka Julie, rozená Sobotková.¹⁸⁹ Mezi Kalvodou a jeho žákyní vznikl důvěrný vztah plný oboustranného souznění, a i když se obávali svého věkového rozdílu, rozhodli se uzavřít sňatek, a to 5. listopadu 1933.¹⁹⁰ V roce 1932 prodělal Kalvoda menší mrtvici, ale v důkladné péči doktora Dobruského se jeho zdravotní stav zlepšil. Na počátku roku 1934 dokonce zmizely příznaky cukrovky a umělec se cítil výborně, ale nebyla to konečná výhra. V červnu se mu výrazně přitížilo a 25. června zemřel¹⁹¹ ve věku 59 let. Tehdy již jeho mladá žena čekala dítě. Ještě v roce 1934 se narodila Boženě Kalvodové dcera Taťána.¹⁹²

Alois Kalvoda byl pochován v rodných Šlapanicích u Brna. Rodinnou hrobku zdobí pomník vytvořený architektem Bohuslavem Fuchsem. Pozůstalost po malíři se také vrátila do Šlapanic, spravuje ji městské muzeum. Většina předmětů, které Kalvoda vlastnil, byla rozprodána ve dvou

---

182 Ibidem, s. 89-102.

183 Čadík (pozn. 13), s. 88.

184 Kalvoda (pozn. 63).

185 Alois Kalvoda, *Dvě hry*, Alois Chvála, Praha 1930.

186 Kalvoda (pozn. 4).

187 Čadík (pozn. 13), s. 44-46.

188 Moravský zemský archiv v Brně, fond *Sdružení výtvarných umělců moravských Hodonín, 1902-1958*, korespondence Kalvody se SVUM, 1932, sign. G 416, karton 35.

189 Klobas (pozn. 37), s. 119.

190 Ibidem.

191 Ibidem, s. 120.

192 Přesné datum narození Taťány Kalvodové není zatím dohledáno.

aukcí¹⁹³ v roce 1937. Sbírka zahrnovala množství uměleckých předmětů, nábytek, porcelán apod.

---

193 131. aukce *Z pozůstalosti akad. malíře Al. Kalvody ze zámku Běhařova a j. majetku* (kat. auk.), Umělecká aukční síň. Z. Jeřábka, Praha 1937. - 132. aukce *Zbytek pozůstalosti akad. malíře Al. Kalvody ze zámku Běhařova a j. majetku* (kat. auk.), Umělecká aukční síň. Z. Jeřábka, Praha 1937.

4. Kresba

Alois Kalvoda je považován především za malíře, ale nedílnou součástí jeho výtvarné tvorby byla i kresba. Zaujímá sice menší část umělcova životního díla, ale rozhodně si zaslouží pozornost. Jeho kresby nebyly nikdy hlavním předmětem zájmu veřejnosti, proto se na výstavách objevovaly jen zřídka. V dnešní době nejspíš není možné dohledat všechny kresby pro celkové zhodnocení této části Kalvodova díla.

Umělec byl již ve studentských letech u Julia Mařáka veden k důkladné kresebné přípravě maleb. Čadík ve své studii o Kalvodovi výstižně shrnuje metody Mařákovy výuky slovy: „*Mařákova škola svou vyučovací osnovou vycházela z přesvědčení, že základem spolehlivého malířského nazírání je přesné pochopení tvaru a to je určeno linií. Proto tolik byla zdůrazňována a cvičena kresba. Žáci, vedeni k skutečnému kreslířskému virtuosismu, poměrně záhy v tomto řemeslném oboru dospívali k samostatnosti a výrazové osobitosti.*“¹⁹⁴

V Kalvodově díle je kresba zastoupena kresbami tužkou, uhlem, perokresbami a nebo uvedenými technikami v kombinaci s akvarelem. Většina kreseb má studijní či skicovitý ráz a autor je pořídil v plenéru. Podle některých popisků na kresbách lze určit častý pobyt Kalvody v oblasti západně a jižně od Prahy a v okolí Plzně v období kolem roku 1910. Kresby je možno rozdělit do tří skupin. Největší část se skládá ze studijních kreseb krajin a vesnic. Kalvoda si většinou vybíral kompozice s určitým detailem. Druhou skupinu tvoří soubor přípravných kreseb pro scénu opery *Prodaná nevěsta*. Třetí a nejmenší skupinu tvoří figurální kompozice, které jsou ve většině případů spojeny s krajinou. Jejich počet je však téměř zanedbatelný.

Mezi první kresby, které Kalvoda vytvořil, by se dala zařadit velkoformátová uhlokresba *Macocha* [15].¹⁹⁵ Nachází se ve vlastnictví Galerie výtvarného umění v Hodoníně a dosud není datována. Podle stylu kresby, která zachycuje pohled do skalní propasti s okolím zarostlým stromy, by se dala zařadit do období, kdy Kalvoda studoval u Mařáka. Je známo,¹⁹⁶ že se někdy v letech 1897 nebo 1898 nacházel ve Vilémovicích, odkud podnikal výlety do okolí Sloupských jeskyní a k propasti Macocha. V kresbě autor uplatnil velice jemný rukopis, který v jeho pozdějších kresbách nacházíme jen zřídka. Opatrně propracovával a detailně studoval stromy i skalní povrch. Je patrné, že Kalvoda vycházel z příkladu Mařáka a jeho kreseb lesních interiérů. K určení období vzniku uhlokresby přispívá i fakt, že Kalvoda se během svého života nezabýval kresbou ani malbou lesních interiérů.

---

194 Čadík (pozn. 13), s. 77.

195 Alois Kalvoda, *Macocha*, (1897 – 1898), kresba uhlem, papír, 120x100cm, znač. uhlem vlevo dole: *Al. Kalvoda*, GUV Hodonín, inv. č. G 1784.

196 Klobas (pozn. 37), s. 32.

Když se Kalvoda zabýval studii staveb, tak většinou zamířil na venkov. Dochovalo se však i několik kreseb z města. Za jednu z prvních by se dala považovat kolorovaná kresba tužkou *Dvůr* [16].¹⁹⁷ Nachází se ve vlastnictví Národní galerie a není dosud datována. Kalvoda na ní studoval střechy domů a dvůr, které viděl z okna. Kresbu budoval jednoduchými čarami bez dekorativního záměru. Hlavním prvkem výrazu pro něj byla barva. Popředí ladil do červených až fialových tónů a v pozadí kombinoval hnědavé a žluto zelené barvy. Podle stylu kresby je možné dílo zařadit do období kolem roku 1900, kdy byl Kalvoda ještě více spjat se školskou technikou. Lze se domnívat, že využil výhled z okna svého ateliéru na Vinohradech, který v tomto období již vlastnil.

Z období kolem roku 1900 – 1901 pochází nejspíš kresba *Kupky sena* [17],¹⁹⁸ která sice není přesně datovaná, ale jelikož ve stejném období namaloval Kalvoda obraz *Senoseč na Slovácku* [18],¹⁹⁹ lze předpokládat, že kresba vznikla jako přípravná studie. Kompozice nejsou zcela totožné. Na kresbě autor zachytil kupky sena rozmístěné na poli vedle cesty vedoucí k vesnici v pozadí. Použil poměrně jemné až vlasové čáry tužkou. V malbě Kalvoda nezachytil tak široký pás krajiny, zaměřil se spíš na detail – kupky sena u cesty, po které jdou dva lidé a v pozadí je vesnice.

Když Kalvoda v tomto období pobýval na Slovácku a zabýval se tematikou tamní krajiny a venkovského života, mohl vytvořit i studijní kresbu *Na poli* [19],²⁰⁰ která není dosud datována. Mohla by však pocházet i z roku 1904, kdy autor častěji pobýval na Moravě. Dílo je v majetku Moravské galerie v Brně. Kalvoda zde zachytil muže v prostém venkovském oděvu s kloboukem na hlavě, který stojí na poli a v rukách drží nejspíš zemědělské nářadí. V pozadí je vidět v náznaku nedaleká vesnice. Autor použil v kresbě velice jemné linie uhlem a jemné barevné lavírování. Zdařile zachytil reálný vzhled lidské postavy, která je částečně bokem natočená k divákovi a dívá se na něj. V kresebném i kompozičním stylu se dílo podobá obrazům či kresbám Joži Uprky, kterého již v této době Kalvoda znal. Je tedy pravděpodobné, že se inspiroval právě jeho tvorbou. Tato studie by se dala označit za jeden z nejlepších figurálních projevů Aloise Kalvody. Bohužel figurálních kompozic vytvořil tak málo, že nelze toto tvrzení posoudit objektivněji.

V roce 1902 Kalvoda namaloval a vydal cyklus *Hrad Buchlov*. Vytvořil grafickou úpravu celé knihy a kromě reprodukcí maleb se zde nacházejí i tři kresby. Na dvou perokresbách zachytil části hradu z nádvoří. Kresby detailně propracoval technikou šrafury. Třetí kresbu provedl uhlem. Zobrazil pohled na hrad z přilehlého údolí. Tuto kresbu nepropracoval jako předchozí, vytvořil zde

---

197 Alois Kalvoda, *Dvůr*, 27.4. (kol. 1900), tužka, akvarel, papír, 186x258mm, znač. tužkou vlevo dole: 27. 4., NG Praha, inv. č. K 54930.

198 Alois Kalvoda, *Kupky sena*, (1900 – 1901), tužka, papír hnědý, 292x354mm, znač. tužkou vpravo dole: A. Kalvoda, NG Praha, inv. č. K 30787.

199 Alois Kalvoda, *Senoseč na Slovácku*, 1900 – 1901, olej, plátno, 490x560mm, znač. vlevo dole: Al. Kalvoda, ZČG Plzeň, inv. č. O 28, repr. Zemanová (pozn. 40).

200 Alois Kalvoda, *Na poli*, (1900 – 1901 nebo kol. 1904), lavírovaná kresba uhlem, tónovaný papír, kaširovaný na karton, 250x142mm, znač. tužkou vpravo dole: A. Kalvoda, MG Brno, inv. č. B 9323.

jakoby shluky hmoty představující stromy a les. Dalším cyklem měl být *Pernštýn*, který nebyl nikdy dokončen a publikován. Přesto vzniklo pár kompozic s hradem Pernštýnem. Dochovala se i kresebná skica *Studie krajiny* [20],²⁰¹ dnes v majetku NG v Praze. Kalvoda na ní zachytil pohled na hrad z údolí. Kresba tužkou je poněkud nevýrazná, autor volil jednosměrné šrafování bez výraznějších obrysových linií. Ve stejném roce Kalvoda vytvořil ilustrace ke knize *Tatranské povídky*. Deset celostránkových kompozic s krajinou, některé i s figurami. Ve většině případech se jednalo o kresby tužkou v kombinaci s kvašem. V některých kompozicích vytvořil autor až drsnou strukturu energickými črty (nejspíš kresby provedené uhlem).

Jak bylo již zmíněno, Kalvoda nerozvíjel příliš figurální kompozice. V roce 1902 však vytvořil cyklus šetnácti obrazů k básním Karla Hynka Máchy. Olejomalby byly vydány v knize *Ženy a lásky poezie Máchovy* z roku 1910 a jsou považovány za méně zdařilá díla. Vyznačují se silnou romantickou až melancholickou náladou. V několika kompozicích [21]²⁰² zachytil autor ženu sedící nebo ležící v trávě pod stromy. K těmto obrazům se může vázat kresba *Lesní zátiší* [22]²⁰³ z majetku Moravské galerie v Brně. Kalvoda použil kresbu perem a tuší. S drobnými čárkami a šrafurou zacházel velmi jemně. V celé ploše převládají tenké a ostré tahy. Vytvořil tak hmotu stromů a keřů, pod kterými leží dívka na diagonální ose. Kompozice působí podobně romantickomelancholickou náladou jako výše uvedené olejomalby. Lze tedy spekulovat o souvislosti těchto děl. Autor mohl pracovat na studijních kresbách, které předcházely cyklus obrazů nebo samostatná kresebná díla, ve kterých jen znázornil podobné téma. U díla je výjimečná jemnost kresebných linií, které autor dosáhl. Pomohla mu k tomu i technika perokresby, která umožňuje vytvořit i nepatrnou, ale ostrou čárku. Podobný kresebný výkon najdeme ve známých Kalvodových kresbách jen obtížně. O figurální téma měl autor zájem v grafické tvorbě i v období kolem roku 1910. Vytvářel s oblibou kompozice s námětem ženy v parku či jiném přírodním prostředí. Mohl tedy kresbu *Lesní zátiší* vytvořit až v tomto období, ale vzhledem k *biedermeierovskému* stylu leptů je tato hypotéza méně pravděpodobná.

Národní galerie vlastní také jednu z mála figurálních studií [23],²⁰⁴ která není datovaná. Autor na ní zachytil svou ženu v bílých šatech. Nejdříve si načrtl postavu tužkou, ale následně skicu překryl akvarelem. Částečně akvarelová studie nekoresponduje s původní skicou. Autor pozměnil horní část těla. Dáma je oděna do bílých šatů s kontrastními červenými volánky, které autor

---

201 Alois Kalvoda, *Studie krajiny*, (1902), tužka, papír, 164x216mm, znač. perem vpravo dole: *Alois Kalvoda*, NG Praha, inv. č. K 56597.

202 Alois Kalvoda, cyklus *Ženy a lásky poezie Máchovy*, 1902, repr. Krejčí (pozn. 127).

203 Alois Kalvoda, *Lesní zátiší*, (kol. 1902), perokresba tuší, papír, 118x139mm, znač. tuší vpravo dole: *AL. KALVODA*, MG Brno, inv. č. B 12 077.

204 Alois Kalvoda, *Figurální studie*, (1902 – 1905), tužka, akvarel, papír nalepený na lepence, 290x205mm, neznač., NG Praha, inv. č. K 52408.

naznačil jen lehkými tahy a na hlavě má červený klobouk. Pozadí vyřešil také barevně. Horní polovinu zatónoval světle zelenou barvou s příměsí žlutého odstínu. Levý horní roh zabarvil do běla. Podle nápisu²⁰⁵ na studii jde o první manželku Kalvody, Annu Fástrovou-Kalvodovou. V letech 1902 – 1905 namaloval Kalvoda obraz *Křivoklátský interiér (Portrét pí. Kalvodové)*,²⁰⁶ kde také zachytil portrét Anny. Podle tohoto datovaného díla lze předpokládat, že kresba spadá do stejného období, kdy autor zjevně častěji portrétoval svou milou a posléze manželku.

Do období před rokem 1907 byly zařazeny kresby ze sbírky Západočeské galerie v Plzni, které z větší části popsal Jindřich Čadík.²⁰⁷ Mezi působivé kresby tužkou v kombinaci s bělobou se řadí *Pozdní podzim za vsí* [24],²⁰⁸ jenž Čadík zařadil do let 1905 – 1906. Kalvoda zachytil vesnické chalupy mezi stromy ve stráni. Větve stromů nakreslil jemnými pevnými liniemi a místa ozářená světlem zvýraznil bělobou. Čadík toto dílo popsal v Kalvodově monografii, kde ho uvádí jako práci ovlivněnou ještě akademickými technikami popisujícími skutečnost, ale již zde najdeme ozvuky symbolismu a dekorativnosti secese. Kalvoda kresbu vybudoval pevně a jasně jako hotové dílo. Nechával zde záměrně prázdná místa, která mají v kompozici také svou funkčnost.²⁰⁹ Vzhledem k tomu, že v katalogu Kalvodovy výstavy z roku 1904 uvedl umělec podobné kresby vesnických stavení, kde používal bělobu stejným stylem, je možné, že *Pozdní podzim za vsí* pochází z období před rokem 1904. V této kresbě však autor pracoval více s prázdnými místy, v menší míře vyplňoval plochy plošnou šrafurou a linie tužkou tvořil jemněji.

Přibližně z roku 1905 pochází kresba *Studie z dolního Povltaví* [25].²¹⁰ Autor použil černou křidu a opět zde zasáhl do určitých míst bělobou. V tomto případě však mnohem skromněji. Studie patří k méně častým velkoformátovým pracem. Vylíčil zde kopcovitou krajinu pokrytou políčky a loukami s malým hřbitovem. V popředí je vidět zřetelná dekorativní tendence, kde čárky křidou plynou určitým směrem v celistvé hmotě. Jinak Kalvoda ve zbytku kompozice vyplnil plošně políčka černou křidou. Z hlediska kresebného toto dílo nepatří k nejlepším z ruky Kalvodovy. Není to však dáno autorovou neschopností v kreslířském umění, ale „je příliš zřejmo, že všecko to kreslení je nedostatečnou náhražkou barvy, v níž a ne v liniích umělec viděl a cítil.“²¹¹

Kalvoda s oblibou volil jako téma obrazu, grafiky i kresby okraj lesa. Na perokresbě *Na*

---

205 „Potvrzuji, že tato kresba jest prací mého manžela akad. malíře Kalvody, kterouž pracoval za pobytu na Křivokláte, ke kteréž kresbě jsem stála modelem. Anna Kalvodová - Fástrová. 25. II. 1944.“

206 Alois Kalvoda, *Křivoklátský interiér (Portrét pí. Kalvodové)*, 1902 – 1905, olej, plátno, 102x78, znač. vlevo dole: Al. Kalvoda. - Štěpánek (pozn. 31).

207 Čadík (pozn. 13), s. 74-77.

208 Alois Kalvoda, *Pozdní podzim za vsí*, (kol. 1905), tužka, bílý kvaš, šedý papír, 262x245mm, znač. tužkou vpravo dole: Al. Kalvoda, ZČG Plzeň, inv. č. K 206.

209 Čadík (pozn. 13), s. 74.

210 Alois Kalvoda, *Studie z dolního Povltaví*, kol. 1905, černá křida, běloba, žlutošedý papír, 360x490mm, znač. křidou vlevo dole: Al. Kalvoda, ZČG Plzeň, inv. č. K 124.

211 Čadík (pozn. 13), s. 76.

okrají lesa [26]²¹² zachytil právě takový pohled. Na pravé straně zobrazil krajní část lesa, kterou dělila od pole pěšina a v pozadí nakreslil skupinu osamocených stromů. Autor vytvořil dynamickou kresbu perem a tuší, kde použil drobné rychlé črty perem a jednosměrnou šrafuru. Vytvořil tak živelnou hmotu korun stromů a strukturu zoraného pole. Kresba by se mohla zařadit podle tématu do období kolem roku 1906, kdy Kalvoda zhotovil lept *Cesta s břízami* [102]. Kompozice u těchto děl není sice totožná, ale jsou zde podobné prvky – okraj lesa s cestou, v pozadí skupina stromů. Grafický list však působí dekorativněji. Perokresba mohla být autorova počáteční studie prostředí, které následně zpracoval grafickou technikou.

Do tohoto období (před rokem 1907) byla zařazena skupinka drobných skic tužkou. Jedna z nich se nazývá *Vltavská krajina* [27].²¹³ Jedná se o drobnou kresbu tužkou skicovitěho rázu, kde Kalvoda zachytil sedící postavu pod stromem na návrší, jak hledí do údolí řeky a vzdálené kopcovité krajiny. Autor zde téměř popírá liniiovou funkci kresby. Jak uvádí Čadík „*zachází tužkou jako štětcem a buduje obraz z tmavších a světlejších ploch.*“²¹⁴ Další skici s názvy *Idyla z jara* [28]²¹⁵, *Studie břízy nad údolím* [29]²¹⁶ a *Na stráni* [30]²¹⁷ vytvořil autor stejným postupem jako *Vltavskou krajinu*. Jednoduše načrtnul volnými čarami hlavní prvky kompozice a do nich zapojil tmavé plochy tvořené šrafurou. Kompozičně jsou skici velmi podobné, ve všech autor zachytil pohled z kopce se stromem do údolí. Někde zabírá pozadí větší část kompozice, někde menší. V *Idyle z jara* umístil na návrší dvě postavy (milence) podobně jako pozorovatele ve *Vltavské krajině*. Je možné, že tyto skici měly Kalvodovi sloužit jako předlohy pro malby. Např. olejomalba *Krajina u Křivoklátu* [31]²¹⁸ obsahuje podobnou kompozici, ve které Kalvoda zachytil průhled do krajiny se skalami a řekou z výše položeného místa se stromy. Jako další příklad lze uvést malbu z cyklu *Ženy a lásky poezie Máchovy* [32],²¹⁹ na níž autor zachytil ženu sedící na kopci pod stromem a hledící do údolí.

Přibližně v tomto období nakreslil nejspíš i skicu *Dostaveníčko* [33],²²⁰ která je dnes majetkem Galerie výtvarného umění ve Zlíně. Perokresba má drobné rozměry jako předešlé kresby a zachycuje podobným skicovitým stylem dvě postavy (milence) ležící na kopci a v pozadí lesnatou

212 Alois Kalvoda, *Na okrají lesa*, (kol. 1906), perokresba tuší, papír, 134x104mm, znač. perem vlevo dole: Alois Kalvoda, MG Brno, inv. č. B 12 078.

213 Alois Kalvoda, *Vltavská krajina*, (1905 – 1907), tužka, hladký kancelářský papír, 116x135mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 200.

214 Čadík (pozn. 13), s. 76.

215 Alois Kalvoda, *Idyla z jara*, (1905 – 1907), tužka, koncept. kancelářský papír, 84x81mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 202.

216 Alois Kalvoda, *Studie břízy nad údolím*, (1905 – 1907), tužka, koncept. kanc. papír, 71x73mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 203.

217 Alois Kalvoda, *Na stráni*, (1905 – 1907), tužka, kancel. papír, 84x85mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 204.

218 Alois Kalvoda, *Krajina u Křivoklátu*, po 1910, olej, plátno, 150,5x210cm, znač. vlevo dole: Al. Kalvoda, soukromá sbírka, repr. Jaroslav Paur, *Rodná země*, Dědictví Komenského, Praha 1949, s. 83.

219 Kalvoda (pozn. 202).

220 Alois Kalvoda, *Dostaveníčko*, (1905 – 1907), perokresba, papír, 90x135mm, neznač., GVU Zlín, inv. č. Gk-3022.

krajinu. Pravděpodobně sloužila jako předloha pro malbu, ale dosud není určena kompozice, která by s ní souvisela. Podobnou kompozici lze najít v obraze Josefa Mánesa *Červené paraplíčko* [34],²²¹ který vytvořil kolem roku 1855. Mánes zachytil milence ležící v trávě u obilného pole. Na rozdíl od Kalvody umístil mužskou postavu na levou stranu obrazu a ženu zachytil se slunečníkem v ruce. Krajinu v pozadí nepropracoval tak detailně jako Kalvoda.

Mezi drobné kompozice patří i jedna perokresba – *U rybníka* [35].²²² Kalvoda zde volnějším stylem načrtnul skupinu stromů v popředí u rybníka, jehož hladina se rozprostírá v pozadí. Za rybníkem se nachází skalnatý útvar. Zvolil místy jednosměrnou šrafuru a přes kresbu natáhl tušový povrch různých stupňů šedi až černé. Podobné kompozice lze spatřit v některých Kalvodových grafikách či malbách, jako je např. mezzotinta *Bažina (U rybníka)* [95] nebo olejomalba *Rybník v březovém háji* [36].²²³

Kalvoda nepoužíval příliš často perokresbu s akvarelem, ale pár menších kreseb a studií vytvořil. Např. *Podzim* [37],²²⁴ ve kterém načrtl ostrými rozmáchlými liniemi stromy na kopci a pozadí s pohledem do okolní krajiny. Nakonec kresbu doplnil akvarelovými skvrnami, které dotvořily celkový ráz prostředí. Omezil se na hnědý, žlutý a zelený odstín. Záleželo mu jen na základních prvcích důležitých pro kompozici.

Výjimečně použil Kalvoda na jednu kresbu barevné pastely. Jedná se o *Náčrt krajiny u Rabštejna* [38],²²⁵ která je dnes ve sbírce plzeňské galerie. Jakoby se chtěl autor přiblížit k malířskému projevu v kresbě. Vytvořil jen obrysové linie lesa a kopců a jednotlivá vzniklá políčka vyplnil barevnou plochou. Jak bylo pro Kalvodu v kresebném projevu obvyklé, použil jen omezenou škálu barev, zde zvolil hnědou, zelenou a černou.

Až z let 1908 – 1910 známe pár Kalvodových kreseb tužkou, které jsou přesně datovány. Jedná se o studie krajin a vesnic, většinou menších rozměrů kolem 208 x 292 mm. Kompozice řešil na výšku i na šířku formátu. Všechny jsou uloženy v Národní galerii v Praze. V Kalvodových kresbách je typické, že se zaměřoval na zachycení určitého zákoutí v krajině či vesnických stavení nebo jen jejich část. V roce 1908 vytvořil kresby *Na kopečku* [39]²²⁶ a *Venkovské stavení* [40].²²⁷

221 Josef Mánes, *Červené paraplíčko*, kol. 1855, olej, plátno, 180x130mm, soukromá sbírka, repr. Olga Macková, *Josef Mánes*, Odeon, Praha 1970, s. 31.

222 Alois Kalvoda, *U rybníka*, (1905 – 1907), perokresba lavírovaná, papír nažloutlý, 110x96mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 199.

223 Alois Kalvoda, *Rybník v březovém háji*, 1905 – 1910, olej, plátno, 151x150cm, znač. vpravo dole: *Al. Kalvoda*, GU Karlovy Vary, inv. č. O 588, repr. Zemanová (pozn. 40).

224 Alois Kalvoda, *Podzim*, (1905 – 1907), perokresba, akvarel, kancelářský papír konceptní, 109x119mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 201.

225 Alois Kalvoda, *Náčrt krajiny u Rabštejna*, (1905 – 1907), pastely, černá křída, akvarel, světle hnědý papír, 215x224mm, znač. vlevo dole černou křídou: *Rabštejn*, ZČG Plzeň, inv. č. K 205.

226 Alois Kalvoda, *Na kopečku*, 9.7.1908, tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vlevo dole: *Na Kopečku 9. 7. 08*, NG Praha, inv. č. K 54761.

227 Alois Kalvoda, *Venkovské stavení*, 9.7. 1908, tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vpravo dole: *9. 7. 08*, NG Praha, inv. č. K 54760.

První zmíněná kresba tužkou obsahuje pohled na venkovskou chalupu se stromem pod kopcem. Kalvoda tuto kresbu vytvořil pomocí drobných čar, které kladl ve volnějším rozpětí od sebe. Jen na zastíněných místech a v hmotě stromové koruny volil jednodušší šrafuru. Pro plošnější stíny použil silnější a méně výrazné tahy. Pro určité detaily, jako např. střechu stavení a detaily v popředí využil tenčí ostrou čáru. Pozadí tvoří les na kopci, který je představen jen hustou řadou čar. Na obloze potom doplnil obrysy jednotlivých mraků. Většinu kreseb orámoval po stranách a v horní části rovnou čarou. Utvořil tak z kresby pevnější celek. Stejně tendence jsou patrné i ve druhé ze zmíněných kreseb, ve které se však autor zaměřil jen na detail staré chalupy. Je jisté, že v kresebné tvorbě Kalvoda rozvíjel dekorativní styl. Pomocí různě silných a intenzivních čar a čárek budoval veškerý prostor krajin. Tyto projevy byly ještě intenzivnější v kresbách z roku 1909.

Z května 1909 pochází kresba s pohledem na Nové Město pražské [41].²²⁸ Je to jedna z mála dochovaných kreseb města. Autor zachytil část náměstí u Apolinářské ulice. Jeho pohled směřoval zpoza sloupu se sochou světce směrem na okolní domy a kostel Sv. Apolináře. Kompozice se může zdát trochu zvláštní, ale u Kalvody nebyla neobvyklá. V některých grafických listech i malbách volil pohledy skrz stromy, které zabíraly celou výšku kompozice.

V období od července do září roku 1909 pobýval Kalvoda v plenéru, kde nakreslil řadu kreseb tužkou. Některé označil názvem *Krašovice*, z čehož je zřejmé, že pobýval v okolí této vesnice nacházející se severně od Plzně. V kresbě *Vesnické stavení* [42]²²⁹ používal autor stejné kresebné zásady jako v dílech z předchozího roku. Rozvolněnými shluky čar budoval prostor s vesnickou chalupou, stromem a další stavbou v pozadí. V kompozici se Kalvoda zaměřoval i na popisné detaily různých předmětů rozmístěných před chalupou. Oblohu vytvořil, na rozdíl od předchozích kreseb, jen rozechvělými lehkými čarami, které se táhnou po celé délce oblohy. V podobném stylu vytvořil i kresbu *Krašovice* [43]²³⁰ s datem 3. 8. 09. Následující kresbu označil autor datem 14. 8. 09 a stejným názvem *Krašovice* [44].²³¹ Od předchozích se však odlišuje. Kalvoda zde uplatnil velice jemnou kresbu, ve které vykreslil převážně tenkými obrysovými liniemi vrata s přílehlými stavbami vesnického statku. Zhruba o měsíc později nakreslil Kalvoda *Stromy u vody* [45].²³² Ve středu kompozice zachytil skupinu stromů, kterou utvořil hustě črtanými čarami, jež v některých místech splývají v celistvý povrch. Vznikla tak jednotná hmota plynoucí určitým

228 Alois Kalvoda, *Praha N. Město náměstí Apolinářská ulice s kostelem sv. Apolináře*, 31.5.1909, tužka, papír, 277x183mm, znač. tužkou vpravo dole: 31/5. 09, NG Praha, inv. č. K 54766.

229 Alois Kalvoda, *Vesnické stavení*, 17.7. 1909, tužka, papír, 208x292mm, znač. tužkou vlevo dole: 17. 7. 09, NG Praha, inv. č. K 54756.

230 Alois Kalvoda, *Krašovice*, 3.8.1909, tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vpravo dole: 3. 8. 09 *Krašovice*, NG Praha, inv. č. K 54762.

231 Alois Kalvoda, *Krašovice*, 14.8.1909, tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vpravo dole: *Krašovice 14. 8. 09*, NG Praha, inv. č. K 54763.

232 Alois Kalvoda, *Stromy u vody*, 12.9.1909, tužka, papír, 208x292mm, znač. tužkou vpravo dole: 12. 9. 09, NG Praha, inv. č. K 54764.

směrem a místy strukturovaná čárkami. V tomto detailu Kalvoda dospěl k dekorativnímu secesnímu pojetí hmoty, i když celek neztrácí objem a prostorovost. V popředí kresby se nachází část rybníka s odrazem stromů na vodní hladině, zatravněný břeh a nalevo je průhled do pozadí s poli a vzdáleným lesem. O Kalvodově kresbě z období kolem roku 1909 se zmínila jen Zuzana Novotná. Ke studiím se vyjádřila slovy: „*Měkkou tužkou kreslí obrysy stromů v dekorativní secesní linii vyostřené optickým vjemem světelné atmosféry.*“²³³

Jak naznačila již výše uvedená kresba podobající se stylu Joži Uprky, je zřejmé, že se Kalvoda nechal občas inspirovat i jinými umělci, kteří měli vypracovaný vlastní osobitý styl výtvarného projevu. Kresba *Dívka s pávem* [46]²³⁴ dokazuje Kalvodovo zalíbení v díle Alfonse Muchy a jeho secesním ztvárnění ženských figur. Kalvoda se s Muchou znal i osobně, což dokazuje i dochovaná část jejich korespondence. Kalvoda vytvořil kresbu tužkou, na které zachytil přesnými rozevlátými liniemi ženu v dlouhých šatech, která objímá levicí páva, jenž stojí vedle ní. Pozadí vyplnil okrouhlým rámem doplněným na levé straně listovým motivem. Napodobil typ ženy se vznešeným výrazem a ladností, bohatou drapérii šatů rozvinutou do prostoru a v pozadí zcela typické zakulacené orámování postavy s plošným vegetabilním dekorem. Kalvoda přidal k ženské postavě páva, jehož ozdobný ocas se rozprostírá v popředí a doplňuje draperii.

V letním období roku 1910 pobýval Kalvoda v okolí vesnic Heřmanice a Mrákotice. V kresbě *Vesnice* [47]²³⁵ a *Heřmanice* [48]²³⁶ studoval vesnická stavení. Použil stejný styl kresby s důsledným čárkovým rukopisem jako v dřívějších pracích. U *Heřmanic* jsou patrné trochu ráznější črty tužkou, zejména u stromů v pozadí. Proměnu v Kalvodově kresbě lze zaznamenat až v dalších kresbách, dvě mají název *Mrákotice* [49, 50]²³⁷ a jedna *Stromy u vody* [51].²³⁸ Ve všech autor studoval stromy v přírodě. Obě kresby *Mrákotice* mají stejnou dataci 3. 8. 1910. Na jedné Kalvoda zachytil skupinu stromů a keřů mezi lukami a poli. Pozadí vyplnil vzdáleným lesem táhnoucím se nad poli přes horizont kopce. Zajímavá je kompozice, kterou vytvořil ve středu kresby – skupina stromů, která mezi sebou uzavírá okrouhlý prázdný prostor.²³⁹ Více zde uplatnil dynamičtější silnější črty tužkou, které už nedodržel v takovém odstupu od sebe jako dříve. V druhé kresbě

233 Novotná (pozn. 42), s. 169.

234 Alois Kalvoda, *Dívka s pávem*, 1909, tužka, papír, 360x275mm, znač. tužkou vpravo dole: *AK 09*, GMU Hradec Králové, inv. č. K 966.

235 Alois Kalvoda, *Vesnice*, 18.7.1910, tužka, papír, 205x296mm, znač. tužkou vlevo dole: *18. 7. 910*, NG Praha, inv. č. K 54748.

236 Alois Kalvoda, *Heřmanice*, 19.7.1910, tužka, papír, 205x296mm, znač. tužkou vlevo dole: *19. 7. 1910 Heřmanice*, NG Praha, inv. č. K 54749.

237 Alois Kalvoda, *Mrákotice*, 3.8.1910, tužka, papír, 208x292mm, znač. tužkou vlevo dole: *Mrákotice 3. 8. 10*, NG Praha, inv. č. K 54752. - Idem, *Mrákotice*, 3.8.1910, tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vpravo dole: *3. 8. 10 Mrákotice*, ibidem, inv. č. K 54753.

238 Alois Kalvoda, *Stromy u vody*, (1910), tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vpravo dole: *15. 8.*, NG Praha, inv. č. K 54750.

239 Práce s prázdným uzavřeným prostorem je typičtější v sochařství 1. poloviny 20. století.

Mrákotice zaznamenal dva rybníčky či bažiny v travnatém okolí, nad kterými se tyčí mohutné stromy. Ty vyplňují i pozadí. Zde autor použil dynamický styl kresby. Silnými čárkami utvořil neuspořádané shluky hmoty, která tvoří koruny stromů. Zaměřil se na efekty světla, jež prostupuje listnatými korunami. Jakoby chtěl v kresbě zachytit impresivní záchvěvy sluneční záře v krajině, což byla především tendence impresionismu v malbě. Kalvoda tak dosáhl efektu „jako byste viděli impresionistické skvrnky skládající obraz.“²⁴⁰ Stejně tendence projevil Kalvoda i v kresbě *Stromy u vody*, která není datována, ale dala by se zařadit do stejného období jako *Mrákotice*, tedy do roku 1910. Autor zachytil skupinku stromů u potoka. Na rozdíl od předchozí kresby zde v některých místech zachoval jasně zřetelné šrafování. Jinak hmota stromových korun utvořila až organický shluk, který samostatně ani nepřipomíná korunu stromu, ale spíš dekorativní ornament. Tento projev souvisel s Kalvodovým zájmem o secesní a dekorativní umění.

Ve sbírce Národní galerie v Praze se nacházejí ještě další kresby, které však nejsou přesně datovány. Ve všech případech se jedná o kresby krajin či venkovských chalup stejného charakteru jako jsou výše popsané studie, pouze zde nedošlo k výraznější studii světelných efektů jako u kreseb z roku 1910. Je tedy možné všechny zařadit do období mezi lety 1907 – 1910. Jedná se o kresby tužkou s názvy: *Velké Karlovice* [52],²⁴¹ *Nová Ves* [53],²⁴² *Krajina se skalami* (dvě kresby) [54, 55]²⁴³ a *Vesnická stavení* [56].²⁴⁴ Většinou autor kreslil volnějším a rychlejším stylem, při čemž použil většinou hustou jednosměrnou šrafuru. U *Velkých Karlovic* vykreslil detailně ostrou linií dřevěný plot v popředí. Jinak je kresba poměrně nevýrazná. Zajímavé jsou dvě studie krajiny se skalami, kde Kalvoda pečlivě prokreslil výraznými čarami nízké skalnaté útvary na vrcholcích kopců. Skalnaté objekty v krajině vytvořil hustou šrafurou s dekorativním rázem, který lze v Kalvodových dílech vidět častěji.

Všechny uvedené studie krajin provedené tužkou působí jako svébytné dílo. Není zřejmé, že by je Kalvoda vytvořil jako předlohy pro malby.

Kalvodovy kresby z období od roku 1908 do roku 1910 můžeme srovnat s kresbami Oskara Fialy [57]²⁴⁵ pocházejícími ze stejného období. Lze pozorovat určité podobnosti v kresebném stylu. Fiala vytvářel s oblibou studie venkovských stavení a zákoutí vesnic provedené tužkou nebo perokresbou. Používal při tom silné linie a plošné stínování. Na rozdíl od Kalvody jsou Fialova díla

240 Čadík (pozn. 13), s. 77.

241 Alois Kalvoda, *Velké Karlovice*, 1.9. (1907 – 1910), tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vlevo dole: 1. 9. *V. Karlovice*, NG Praha, inv. č. K 54755.

242 Alois Kalvoda, *Nová Ves*, 14.7. (1907 – 1910), tužka, papír, 137x217mm, znač. tužkou vlevo dole: 14. 7. *Nová Ves*, NG Praha, inv. č. K 54757.

243 Alois Kalvoda, *Krajina se skalami*, (1907 – 1910), tužka, papír, 208x292mm, neznač., NG Praha, inv. č. K 54758. - Idem, *Krajina se skalami*, (1907 – 1910), tužka, papír, 208x292mm, neznač., ibidem, inv. č. K 54759.

244 Alois Kalvoda, *Vesnická stavení*, 12.9. (1907 – 1910), tužka, papír, 208x292mm, znač. tužkou vlevo dole: 12. 9., NG Praha, inv. č. K 54765.

245 Oskar Fiala, *Štramberk*, 1908, repr. Alois Kalvoda, *Krajinář Antonín Slavíček, Dílo VIII.*, 1910, s. 113-116.

plošnější a lineárnější, více uplatnil secesní dekorativismus.

Kromě těchto kreseb tužkou by se dala do období v letech 1905 – 1910 zařadit lavírovaná perokresba *Vesnická stavení* [58].²⁴⁶ Kalvoda zde vybudoval rovnými jasnými čarami stavby a mezi ně dokreslil drobnými roztaženými črtami stromy. V kombinaci tužky s akvarelem vytvořil dvě *Studie krajiny* [59, 60]²⁴⁷ pocházející nejspíš ze stejného období jako uvedená perokresba. V obou kresbách studoval autor koryto vyrobené z kmene stromu, umístěné pod svahem, do kterého přitéká voda menším korytkem. V pozadí je kompozice doplněna stromy. Nejdřív Kalvoda nakreslil poměrně živelnými čarami objekt v zatravněném prostředí a následně plochy dotvořil akvarelem. Převládá výrazný zelený tón ve světlejším i tmavším odstínu a místy s příměsí žluté. V menší míře do kresby zasáhl i modří – nebe a kameny.

Když se v roce 1915 zabýval Kalvoda scénickou výpravou pro operu *Prodaná nevěsta*, tak vytvořil řadu skic a kreseb s tematikou vesnice. Ve většině případů se jedná o kresby exteriéru. Jen tři z dochovaných návrhů popisují interiér vesnické hospody. Všechna díla jsou v majetku Národní galerie v Praze. Na některých návrzích [61, 62, 63]²⁴⁸ Kalvoda studoval detailně jednu budovu nebo jen část staveb (např. střechy, věžička kostela). Většinou se v blízkosti domu nachází strom. Tyto drobné skicy provedl autor uhlem, využil rychlejší kresbu. Nezabýval se příliš detailem, zachytil jen v rychlosti podstatné části volnou linkou a naznačil plošně nebo jednosměrnou šrafovou stíny. Výjimečně u těchto skic použil akvarel. Tato kresba působí klidněji a uspořádaněji.

Vedle těchto drobných skic vytvořil Kalvoda i větší kresby uhlem v kombinaci s akvarelem a bělobou, ve většině případů o rozměrech kolem 340 x 600 mm. Použil jen omezenou škálu barev –

---

246 Alois Kalvoda, *Vesnická stavení*, 27.8. (1907 – 1910), pero, tuš, akvarel, papír, 292x208mm, znač. tuší vpravo dole: 27. 8., NG Praha, inv. č. K 54754.

247 Alois Kalvoda, *Studie krajiny*, 14.7. (1907 – 1910), tužka, akvarel, papír, 294x406mm, znač. tužkou vpravo dole: 14. 7., NG Praha, inv. č. K 54931. - Idem, *Studie krajiny*, 14.7. (1907 – 1910), tužka, akvarel, papír, 294x406mm, znač. tužkou vpravo dole: 14. 7., ibidem, inv. č. K 54931.

248 Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 93x107mm, neznač., NG Praha, inv. č. K 19609. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 103x151mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19610. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 85x129mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19611. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 351x535mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda*, ibidem, inv. č. K 19612. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 121x65mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19613. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, tužka, papír světle hnědý, 62x37mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19614. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 71x74mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19615. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 135x140mm, znač. tužkou vpravo dole: *Alois Kalvoda*, ibidem, inv. č. K 19616. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 338x568mm, znač. tužkou vpravo dole: *Alois Kalvoda*, ibidem, inv. č. K 19617. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 101x72mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19618. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 201x142mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19619. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, akvarel, papír, 221x183mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19620. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 100x169mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19621. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 173x170mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19622. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 125x138mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19623.

zelenou, hnědou, modrou a k tomu velmi kontrastní bělobu. Všechny návrhy vytvořil v podobném duchu, zachytil různé pohledy na vesnici z dálky i její konkrétní části. Některé návrhy autor načrtl rychleji silnějšími i slabšími linkami a barvu pokládal zlehka a plošněji, tím docílil skicovitějšího charakteru kresby [64 – 69].²⁴⁹ V jiných kresbu detailněji propracoval a kombinoval více s barvou, tím dosáhl efektu, kdy kresba působí dojmem malby [70 – 74].²⁵⁰ Akvarelem vytvářel spíš tlumenější tóny a jako výrazný prvek použil bělobu na zdi staveb a v některých případech na kmeny bříz a určité části pozadí. Takto docílil vyváženější barevné kompozice celého díla. Ke kresbám většího formátu patří i tři návrhy interiéru vesnické hospody [75 – 77].²⁵¹ Ve dvou Kalvoda načrtl silnými linkami uhlím celkový prostor místnosti s kachlovými kamny, stoly, lavicemi a pódium. Kresba působí volněji a syrověji jako u většiny návrhů. Ve třetí se zabýval detailním zachycením pódia pro hudebníky. Zde pracoval jemnější kresbou, která v tomto cyklu návrhů není tak častá.

Kresebné návrhy pro scénu *Prodané nevěsty* sloužily Kalvodovi jako přípravné skici pro malby velkých kulis. Zaměřoval se v nich tedy na kompoziční uspořádání domů v prostředí kopcovité krajiny. Kolorování uhlových kreseb zvolil nejspíš pro lepší názornost návrhů, které měly sloužit jako předloha pro barevné řešení kulis. Pro porovnání návrhů s výsledkem divadelní realizace je dnes k dispozici pouze jedna dobová fotografie [78]²⁵² v archivu Národního divadla v Praze. Zachycuje scénu prvního a třetího jednání. Můžeme zde najít určité úseky, které Kalvoda studoval v návrzích, např. stavení s bránou po levé straně scény, socha Sv. Jana pod mohutným

249 Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 244x308mm, znač. tužkou vpravo dole: *Alois Kalvoda*, NG Praha, inv. č. K 19624. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 401x274mm, znač. tužkou vpravo dole: *Alois Kalvoda*, ibidem, inv. č. K 19625. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 268x540mm, znač. tužkou vlevo dole: *Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.“*, vpravo dole: *Alois Kalvoda*, ibidem, inv. č. K 19626. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 365x572mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.“*, ibidem, inv. č. K 19629. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 304x483mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.“*, ibidem, inv. č. K 19630. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 338x592mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.“*, ibidem, inv. č. K 19631.

250 Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 358x473mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda*, vpravo dole: *Sv. Jan – Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.“*, NG Praha, inv. č. K 19627. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 403x550mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda*, ibidem, inv. č. K 19628. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 343x603mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.“*, ibidem, inv. č. K 19632. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 310x602mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda*, vpravo dole: *Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.“ - náves*, ibidem, inv. č. K 19633. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 334x604mm, znač. tužkou vpravo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.“*, ibidem, inv. č. K 19634.

251 Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, papír světle hnědý, 270x593mm, znač. tuší vpravo dole: *Alois Kalvoda Náčrt hospody k výpravě „Prodané Nevěsty.“*, NG Praha, inv. č. K 19635. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 357x535mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.“ Kout hospody*, ibidem, inv. č. K 19636. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhlí, kolorováno, papír světle hnědý, 382x601mm, znač. tuší vpravo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.“ - hospoda*, ibidem, inv. č. K 19637.

252 Kalvoda (pozn. 147).

stromem na pravé straně pódia nebo malba kostela v pozadí.

Kresebné dílo Aloise Kalvody dochované ve sbírkách českých galerií a muzeí pochází z omezeného období mezi lety 1897 – 1915. Množství kreseb bylo samozřejmě mnohem větší, dochovala se spousta reprodukcí kreseb, ke kterým dnes bohužel nejsou známy originály. Řada dalších děl by se dala nalézt v soukromých sbírkách, o nichž dosud není přehled. Kresby a skici z pozdějšího období Kalvodova života nejsou zatím známé.

Kresby z časnějšího období Kalvodovy tvorby nezaznamenávají příliš výrazný vývoj. Ve všech případech se zabýval studií či skicováním krajiny, v několika málo případech i krajiny s postavami. Výjimečně najdeme několik kreseb, kde se zaměřil výhradně na figurální téma nebo zachytil prostředí města. Převážně volil pohledy na samotnou krajinu nebo krajinu s vesnickými stavbami. Zachycoval s oblibou detailnější zákoutí v krajině, někdy najdeme i výhled do vzdálenějšího okolí kopců, často zalesněných.

Z počátku kreslil autor pod vlivem akademického stylu, přepisoval realitu kolem sebe. Postupně však svou techniku rozvolňoval a směřoval k dekorativním tendencím, které byly nejvýraznější v období před rokem 1910. V několika málo dílech se projeví vlivy tvorby Julia Mařáka, Joži Uprky a Alfonse Muchy, ale jinak se Kalvoda ubíral vlastní cestou. Především ve skicách si počínal plošněji a linie vedl volně, pravděpodobně pro něj bylo podstatné zachycení kompozice pro další malířské zpracování. Ve studiích naopak dokázal propracovat detaily a celkový prostor působil objemně.

5. Grafika

Alois Kalvoda svou grafickou tvorbu aktivně rozvíjel pouze v raném období své výtvarné kariéry, mezi lety 1900 – 1910. Jednalo se spíše o umělcův experiment než o trvalejší zájem o grafické umění. Mnoho dalších žáků Mařákovy školy se rovněž pokoušelo o grafický projev v umění, ale většinou tuto techniku brzy opustili a věnovali se jen malbě. Z těchto autorů lze uvést např. Antonína Slavička, Jana Minaříka, Františka Kavána, Ferdinanda Engelmüllera a Jana Honsu. Kalvoda se sice grafikou nezabýval celý život (alespoň o tom nejsou žádné doklady), ale patřil ke skupině těch, kteří ji tvořili delší dobu.

Mezi techniky, které Kalvoda používal, patří lept, zejména akvatinta, litografie, mezzotinta a v menší míře dřevoryt. Autor vytvářel převážně své oblíbené krajinné kompozice, pohledy na hrad, výjimečné jsou kompozice s dívkami v zahradě. Velmi často využíval u tisků barevný podtisk, který u českých grafiků nebyl příliš běžný. Lze tedy u Kalvody sledovat určité novátorské tendence. Musíme však podotknout, že jinak se ve stylu tisků projevoval stejně po celé desetiletí, kdy grafické listy tvořil. Již od roku 1900 rozvíjel v těchto pracích lineární a dekorativní styl. Najdeme také kompoziční spojitosti s malířskými i kresebnými díly. Většinou Kalvoda volil menší formáty a vytvořil více tisků každé grafické kompozice, ale nepopsal pořadí tisků. To lze odhadovat podle kvality jednotlivých listů, ale v některých případech se evidentně jedná o poškození způsobené dlouhodobým vystavováním díla na světle, proto ani v tomto případě není jisté přesné určení pořadí tisku. Podle datovaných děl je zřejmé, že některá díla tiskl opětovně až po několika letech. Proto je velmi obtížné u nedatovaných prací určit přesný rok vzniku. Grafické listy se nacházejí v majetku mnoha českých galerií a muzeí, především v Národní galerii v Praze, Moravské galerii v Brně, Muzeu moderního umění v Olomouci, Galerii výtvarného umění v Ostravě a Galerii Benedikta Rejta v Lounech.

Není přesně známo, kdy a kde se Kalvoda učil grafickým technikám. Je možné, že to bylo v roce 1901 při malířově studijním pobytu v Mnichově.²⁵³ V literatuře²⁵⁴ se uvádějí spojitosti s tvorbou malířů Worpswedské školy, především Heinrichem Vogelerem a Otto Modersohnem. Při porovnání grafické tvorby Vogelera a Kalvody je však na první pohled patrná odlišnost. Vogeler tvořil dekorativnějším stylem a v jeho dílech je více cítit symboličnost. Vytvářel bohatější a jemnější linie v celém prostoru kompozice, někdy ji ještě orámoval lištou s vegetabilním ornamentem. Jeho tvorba již podléhala secesní stylizaci.²⁵⁵ Podobnost s Kalvodovými grafikami lze

---

253 Chaloupka (pozn. 35).

254 Žákavec (pozn. 17), s. 367.

255 Heinrich Vogeler, *Sedm labutí*, 1898, lept, akvatinta, repr. Zdenka Čepeláková, *Sen a skutečnost* (kat. výst.), Galerie umění Karlovy Vary 2008, nestr.

najít jen v tématu, např. lept *Jaro*²⁵⁶ vytvořený Vogelerem v roce 1896 zachycuje skupinu mladých bříz, které Kalvoda zobrazoval s oblibou. Lze najít podobnost Kalvodových děl s malířskou tvorbou Otto Modersohna.²⁵⁷ U Kalvody se tyto vlivy projeví především v malbách, ale např. téma řady stromků nacházíme jak u Modersohna, tak u Kalvody, a to i v grafice. Poprvé se však Kalvoda s grafikou seznámil na Akademii u Julia Mařáka, který ovládal lept i litografii. Svým žákům podal jen základní instrukce a podrobněji je grafice neučil. Tak museli zájemci o tuto tvorbu získávat zkušenosti jinde.²⁵⁸

V roce 1900 vytvořil Kalvoda akvatintu s názvem *Za humny* [79].²⁵⁹ V kompozici zbarvené do hněda autor zachytil diagonální řadu šesti stromků rostoucích podél potoka a v pozadí vesnici, která zakrývá celou šířku pozadí. Stejný motiv s řadou stromků použil autor i v malbách. V roce 1898 to bylo dílo *Krajina (Slívy)* [80]²⁶⁰ a po roce 1910 *Zimní nálada* [81].²⁶¹ Na obrazech však nacházíme odlišné pozadí, krajinu s lesem. Stejný lept Kalvoda tiskl ještě v roce 1903,²⁶² ale změnil barvu. Tentokrát použil šedý tón. Podobnost s tímto tématem najdeme i v tvorbě Hanse am Ende. V roce 1900 vytvořil obraz *Jaro ve Worpswede* [82],²⁶³ kde nacházíme podobnou řadu stromů a v pozadí domy. Endeho kompozice je více zaplněná než Kalvodova, stromy jsou mohutnější, zakrývají polovinu obrazu a blízké stavby vyplňují celé pozadí. Podobné téma řady stromů použil i Antonín Slaviček v malbě *Z Kameniček VI*²⁶⁴ z roku 1905.

Ani v grafice nezapomněl Kalvoda na své časté téma venkova. V letech 1900 – 1901 vytvořil již zmíněnou kresbu *Kupky sena*²⁶⁵ a malbu *Senoseč na Slovácku*.²⁶⁶ S těmito díly bezesporu souvisí i nedatovaná litografie *Vesnice* [83].²⁶⁷ Autor zde ztvárnil stejné téma – vesnice u pole s kupkami sena. Kompozici však vytvořil odlišně. Zachytil první domky vesnice u pole, na kterém jsou kupky sena. Po cestě do vesnice kráčí postava, stejně jako u olejomalby *Senoseč na Slovácku*.

---

256 Heinrich Vogeler, *Jaro*, 1896, lept, repr. Čepeláková (pozn. 255).

257 Otto Modersohn, *Podzimní večer*, kol. 1899, olej, plátno, 107,5x125cm, Otto Modersohn-Museum Fischerhude, repr. Christa Murken-Altrogge, *Paula Modersohn-Becker Leben und Werk*, DuMont Buchverlag, Köln 1992, s. 34.

258 Chaloupka (pozn. 35).

259 Alois Kalvoda, *Za humny*, 1900, akvatinta, papír, 185x185mm, znač. tužkou vpravo dole mimo tisk: *Al Kalvoda 900*, MG Brno, inv. č. C 30 040.

260 Alois Kalvoda, *Krajina (Slívy)*, k. 1898, olej, plátno, 470x370mm, znač. vlevo dole: *Al. Kalvoda*, ZČG Plzeň, inv. č. DO 22, repr. Zemanová (pozn. 40).

261 Alois Kalvoda, *Zimní nálada*, po 1910, olej, plátno, 68x100cm, znač. vpravo dole: *A. Kalvoda*, AJG Hluboká nad Vltavou, inv. č. O 1866. repr. Zemanová (pozn. 40).

262 Alois Kalvoda, *Krajina s potokem*, 1903, akvatinta, papír, 185x185mm, znač. tužkou vpravo dole mimo tisk: *Alois Kalvoda 1903*, NG Praha, inv. č. R 42402.

263 Hans am Ende, *Jaro ve Worpswede*, kol. 1900, olej, plátno, repr. http://de.wikipedia.org/wiki/Hans_am_Ende, vyhledáno 5. 6. 2012.

264 Antonín Slaviček, *Z Kameniček VI*, 1905, olej, plátno, 91,5x100,5cm, repr. Jan Tomeš, *Antonín Slaviček*, Odeon, Praha 1966.

265 Kalvoda (pozn. 190).

266 Kalvoda (pozn. 191).

267 Alois Kalvoda, *Vesnice*, (asi 1900 – 1901), litografie, papír, znač. na tisku vlevo dole: *KALVODA*, NG Praha, inv. č. R 25281.

U litografie ještě prohloubil prostor tím, že do popředí umístil rozlehlé kaluže na poli. Jedinou dominantou kompozice jsou tři vzrostlé štíhlé stromy kolem prvního stavení. Převážná část plochy působí jednoduše, pouze v popředí udělal autor výraznějším rukopisem detail, který znázorňuje povrch pole a trávu.

V Kalvodově tvorbě je patrné, že využíval stejná či podobná témata pro všechny techniky, se kterými pracoval. V případě litografie *Chalupy pod stromy* [84]²⁶⁸ ztvárnil úplně stejnou kompozici jako v olejomalbě *Chaloupka u cesty* [85].²⁶⁹ V malbě jsou jen po stranách kompozice dva menší stromy, které v litografii chybí. Provedení v grafické podobě však není příliš zdařilé, jelikož objekty splývají v jednoduše šedou plochu. Dominantou kompozice jsou dva obrovské stromy, pod kterými se skrývají chalupy. V malbě mohl autor tento detail lépe odlišit barvami, ale na tisku je stavba téměř nečitelná. Ani jedno z děl není datováno. Podle tématu by je bylo možné zařadit do období mezi lety 1900 – 1905, kdy Kalvoda pobýval na Slovácku, čemuž by nasvědčovala i barevná lidová architektura, jakou v malbě autor zachytil.

Již v roce 1901 lze sledovat lineárnější charakter kresby v akvatintě *Večerní krajina*,²⁷⁰ laděný do zeleného tónu. V kompozici autor zachytil poměrně holou krajinu se skalnatým útvarem, potokem a cestou v popředí a se skupinou stromů u vodní hladiny v pozadí. Tuto kompozici Kalvoda tiskl i v hnědém a černém odstínu. Jeden z těchto listů s názvem *Krajina s rybníkem* [86]²⁷¹ je datován do roku 1903 a nachází se v majetku Národní galerie v Praze.

Na drobném leptu *Krajina s hradem* [87]²⁷² zachytil Kalvoda stejný hrad jako na kresbě použité pro obálku knihy *Ivův román*.²⁷³ Grafiku vytvořil v roce 1902, kdy vyšla i kniha. Pro grafický tisk použil hnědou až načervenalou barvu. Autor dospěl k secesní stylizaci, pohrává si s dekorativní linkou, která se volně táhne a zakrucuje. Je to zřetelné především na ztvárnění skal v popředí a mraků. Kompozice je na dvou dalších tiscích, jeden má tmavě hnědý odstín a druhý je do zelenočerna (z roku 1904).²⁷⁴

V roce 1903 vytvořil Kalvoda akvatintu s názvem *Krajina s močálem* [88],²⁷⁵ která se

---

268 Alois Kalvoda, *Chalupy pod stromy*, (1900 – 1905), litografie, papír, 280x230mm, znač. na tisku vpravo dole: A.K., MG Brno, inv. č. C 4150.

269 Alois Kalvoda, *Chaloupka u cesty*, repr. Šuman (pozn. 11).

270 Alois Kalvoda, *Večerní krajina*, 1901, akvatinta, papír, 188x180mm, znač. na tisku vlevo dole: KA, tužkou mimo tisk vpravo dole: Al. Kalvoda 901, GVU Hodonín, inv. č. G 1207.

271 Alois Kalvoda, *Krajina s rybníkem*, 1903, akvatinta, papír, 188x180mm, znač. na tisku vlevo dole: KA, tužkou mimo tisk vpravo dole: Alois Kalvoda 1903, NG Praha, inv. č. R 42412.

272 Alois Kalvoda, *Krajina s hradem*, 1902, lept, papír, 97x60mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: Al. Kalvoda 1902, NG Praha, inv. č. R 42400.

273 Sova (pozn. 87).

274 Alois Kalvoda, *Krajina s hradem*, (1902 – 1904), lept, papír, 97x60mm, znač. vpravo dole mimo tisk: Al. Kalvoda, MG Brno, inv. č. C 25 758. - Idem, *Krajina s hradem*, 1904, lept, papír, 97x60mm, znač. vpravo dole mimo tisk: Al. Kalvoda 1904, NG Praha, inv. č. R 42406.

275 Alois Kalvoda, *Krajina s močálem*, 1903, akvatinta, papír, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: Alois Kalvoda 1903, NG Praha, inv. č. R 42413.

dochovala jen v jednom originále, a to ve sbírce NG v Praze. Na grafice laděné do zeleného tónu zachytil autor hladinu močálu, ke které splývá plocha z rovných čar představující zatravněný břeh. Za močálem rostou stromy a za nimi nacházíme v pozadí pole s lesem na horizontu. Podobné téma zpracoval autor již v roce 1902 v olejomalbě *Močál* [89].²⁷⁶ Dalo by se dokonce uvažovat o dvojím zpracování jednoho pohledu. Kompozice na grafickém listu je zrcadlově převrácena a jednodušší. Autor zachytil jen podstatné linie. Celkově působí lept klidněji a plošněji než malba.

I když se Kalvoda projevoval v grafické tvorbě převážně stejným stylem, v některých dílech jakoby experimentoval a zkoušel nové věci. Např. v roce 1904 vytvořil lept *Krajina* [90],²⁷⁷ který se vyznačuje neobvyklou kompozicí v Kalvodově tvorbě – pohled přes vodní hladinu do kopcovité krajiny je orámován rákosím a větvemi stromů. Autor tak vytvořil jakoby okno sestávající z vegetace. Tato část je detailněji propracovaná v tmavě zeleném odstínu. V pozadí naznačil poněkud schematicky a zjednodušeně pole a les ve světle zeleném barevném tónu. Kompozici provedl ještě v černé a hnědavé variantě, která již nepůsobí tak kontrastně.²⁷⁸ Hloubka prostoru není tak výrazná a Kalvoda se tak přiblížil k secesní plošnosti. V této kompozici se propracoval nejbliž k secesnímu stylu. Inspiraci pro orámování díla vegetací mohl hledat u Vogelera, Kalvoda však tento motiv pojal osobitě.

Doposud využíval Kalvoda jen techniku leptu, ale v roce 1905 začal vytvářet potemnělé grafiky mezzotintou, které působí lehce melancholicky nebo tajemně. V dílech se také projevuje malířskost této techniky. Mezi tyto kompozice patří *Cesta s břízami* [91]²⁷⁹ datovaná do roku 1905. Autor zachytil cestu s alejí bříz ubíhající po diagonále dozadu. Z důvodů možností této techniky se Kalvoda vrátil zpět ke klasičtějšímu zobrazení motivu. Nemohl uplatnit lineárnost jako v minulých pracích. Hlavním výrazovým prostředkem se stalo světlo. Alej zleva ozařuje slunce, které vrhá stíny stromů na cestu. Je to jeden z nejpůsobivějších prvků kompozice a spolu s březovou kůrou působí dekorativním dojmem. *Cestu s břízami* zpracoval autor v tmavohnědé až černé barvě. Tato kompozice je nejsvětlejší ze všech Kalvodových mezzotint. Alej bříz najdeme i v obrazech worpswedských malířů, např. Carl Vinnen zachytil tento pohled v malbě *Březový háj na podzim* [92]²⁸⁰ již v letech 1891 – 1893. Dalším příkladem může být malba Pauly Modersohn-Becker,

---

276 Alois Kalvoda, *Močál*, 1902, olej, plátno, 123x145cm, znač. vpravo dole: *Al. Kalvoda*, repr. Šuman (pozn. 11).

277 Alois Kalvoda, *Krajina*, 1904, akvatinta, papír, 140x140mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1904*, NG Praha, inv. č. R 42405.

278 Alois Kalvoda, *Průhled do polí*, (asi 1904), lept, papír, 140x140mm, znač. vpravo dole mimo tisk: *Al. Kalvoda*, MG Brno, inv. č. C 585. - Idem, *Rybník*, (asi 1904), lept, papír, 140x140mm, znač. vpravo dole mimo tisk: *Al. Kalvoda*, MU Olomouc, inv. č. G 4744.

279 Alois Kalvoda, *Cesta s břízami*, 1905, mezzotinta, papír, 172x132mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1905*, NG Praha, inv. č. R 42401.

280 Carl Vinnen, *Březový háj na podzim*, 1891 – 1893, olej, plátno, 550x440mm, sbírka Kreissparkasse Osterholz, repr. http://de.wikipedia.org/wiki/Carl_Vinnen, vyhledáno 5. 6. 2012.

kerou vytvořila kolem roku 1900. Obraz s názvem *Worpswedská krajina* [93]²⁸¹ zobrazuje úzké stromy podél cesty. Kompozice, která zachycuje jen kmeny pokřivených stromů s částí koruny, velice připomíná Kalvodovy obrazy a např. lept *Za humny* [79].²⁸² Hlavním Kalvodovým inspiračním zdrojem pro téma bříz byla tvorba malířů z Worpswedské kolonie, s jejichž díly se mohl seznámit jednak v roce 1901, kdy navštívil Německo, ale také v roce 1903, kdy měli worpswedští krajináři výstavu v Praze. Zachycovali krajinu v okolí Worpswede, kde se nacházela rozsáhlá blata. Často se v kompozicích objevují i chalupy z kolonie malířů. Krajina se vyznačovala převážně pochmurnou, melancholickou atmosférou. Kontrastním prvkem v obrazech se staly bílé kmeny bříz, které výrazně vynikají. Na tuto tvorbu reagovali kromě Kalvody i další čeští umělci. Nejvýrazněji se pod vlivem výstavy worpswedských malířů projevil Antonín Slavíček a Antonín Hudeček.²⁸³ Slavíček chtěl dokonce založit podobnou kolonii v Kameničkách, kde maloval mezi lety 1903 – 1905. Jeho cílem bylo, podobně jako u malířů z Worpswede, co nejvíce se přiblížit krajině, ve které pobýval. Co nejlépe splynout s tímto prostředím a s tamními obyvateli. Téma bříz ztvárnil Slavíček např. v dílech *Břízová nálada* a *Silnice v Kameničkách*.²⁸⁴ Hudeček vytvořil např. kompozice *Krajina s břízou* a *Pohled na Prahu od Tróje*.²⁸⁵

Pro české malíře však byla podstatná i slovanská symbolika břízy.²⁸⁶ Podle ní představovala především ženu, mládí a celkově ženský princip. Pružné stromy mají připomínat ztepilé dívky, bílá kůra jejich bílou pleť a dlouhé větve rozčesané vlasy splývající dívkám na ramena. Jako protější mužský princip je uváděn buk. Ve slovanské mytologii je bříza spojována dokonce s bohyní Vesnou, která přináší jaro a odívá stromy do listí a květů. Tuto symboliku získala bříza díky tomu, že na jaře raší z lesních stromů jako první. Např. Jan Preisler ztvárnil v triptychu *Jaro*²⁸⁷ z roku 1900 alegorickou ženskou postavu mezi břízami, která vychází z této slovanské symboliky. Bříza byla také považována za léčivou, měla uzdravit např. dnu. Malíři, kteří zobrazovali břízy ve svých dílech, chtěli takto projevit své vlastenectví.

Následující mezzotintu s názvem *Soumrak* [94]²⁸⁸ vytvořil autor také v roce 1905. V kompozici zachytil pohled na vzrostlé stromy na břehu rybníka, přes který je sledoval. Dílo má již

---

281 Paula Modersohn-Becker, *Worpswedská krajina*, kol. 1900, olejová tempera, papír, 615x680mm, Museum Ludwig Köln, repr. Murken-Altrogge (pozn. 257), s. 35.

282 Kalvoda (pozn. 259).

283 Ludmila Karlíková, *Antonín Hudeček*, Odeon, Praha 1983, s. 50-54.

284 Petr Wittlich, *Česká secese*, Odeon, Praha 1982, s. 67, 233.

285 Antonín Hudeček, *Krajina s břízou*, po 1920, olej, plátno, 100x134cm, GMU Hradec Králové. - Idem, *Pohled na Prahu od Tróje*, 1902, olej, plátno, 100x160,5cm, soukromý majetek, repr. Olaf Hanel (ed.), *Krajinou duše Antonína Hudečka* (kat. výst.), ČMUVU Praha, MG Brno, VČG Pardubice, 2003, s. 38-39.

286 Primus Sobotka, *Rostlinstvo a jeho význam v národních písních, pověstech, bájích, obřadech a pověrách slovanských*, Matice česká, Praha 1879, s. 100-109.

287 Jan Preisler, *Jaro*, 1900, olej, plátno, 112x70, 112x186, 112x70cm, ZČG Plzeň, repr. Wittlich (pozn. 284), s. 152.

288 Alois Kalvoda, *Soumrak*, 1905, mezzotinta, papír, 143x114mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1905*, MG Brno, inv. č. C 496.

melancholickou náladu, celkově je scéna potemnělá a jen na vodní hladině a mezi stromy můžeme pozorovat odlesky světla od zapadajícího slunce. Prostor je prázdný až nepříjemně klidný. Všechny tyto tisky provedl autor v černé barvě, která dodává kompozici pochmurný ráz.

Třetí kompozice vytvořená mezzotintou, která se dochovala, nese název *Bažina* [95].²⁸⁹ Autor zobrazil břeh bažiny či rybníku, na němž rostlo několik stromů. V této kompozici dosáhl větší hloubky prostoru než v předchozí a to tím, že umístil dva stromy do popředí přes celou výšku tisku. Na kmenech těchto stromů propracoval detailněji kůru. Dílo má zelenomodrý nádech a působí tajemným dojmem. V dalších variantách v černé a hnědé barvě nedosáhl autor takové působivosti. Žádný z těchto grafických listů není datován, ale s ohledem na techniku vznikly nejspíš v roce 1905 a nebo krátce po tomto roce. Dílo *Bažina* lze kompozičně srovnávat v malbou *Rybník v březovém háji* [36]²⁹⁰ z let 1905 – 1910. V olejomalbě však vytvořil autor mnohem hlubší prostor, který je ozářený sluncem. Podobnost můžeme sledovat jen v tématu břehu rybníka s břízami v popředí. Kalvoda přistoupil v tomto období k výjimečné odchylce, jelikož v následujících letech už v technice mezzotinty nepokračoval, vrátil se ke svému oblíbenému leptu.

Ještě v roce 1905 vytvořil grafický list *Potok s břízami* [96].²⁹¹ Vybudoval spíš klasičtější kompozici se stromy u potoka a skalní brány. Působivé je toto dílo v olivově zeleném odstínu. Celkově jsou Kalvodovy grafiky s barevným podtiskem živější. Autor v nich plně využíval svůj cit pro barvu, který rozvíjel ve své tvorbě po celý život především v malbě. Experimentoval s různými odstíny a zdárně docílil odlišné působivosti, i když se jednalo o tentýž motiv. Barevnou grafiku rozvíjel ve stejném období i Adolf Zdrzil, který však na rozdíl od Kalvody vytvářel vícebarevné kompozice. Do Zdrzilovy tvorby prostupovala také secesní stylizace, lze najít i podobnosti v námětu březového lesa [97]²⁹² s Kalvodovými díly. Zdrzilovy dřevoryty jsou působivé zejména teplými sytými barevnými tóny. Významným byl také Bohumír Jaroněk se svými barevnými dřevoryty, které vytvářel od roku 1903. Inspiroval se především lidovým uměním, častým námětem mu byly valašské chalupy, např. *Motiv ze Štramberka* [98]²⁹³ z období kolem roku 1907. Jaroněk využíval secesní stylizaci, vytvářel v dřevorytu působivé kompozice, ve kterých členil plochu do mnoha barevných plošek a místy jimi prostupovala plynulá linie. V díle tak dosáhl barevné plošné dekorace.

---

289 Alois Kalvoda, *Bažina*, (1905), mezzotinta, zelenomodrý podtisk, papír, 180x180mm, neznač., ZČM Plzeň, inv. č. 6 292.

290 Kalvoda (pozn. 223).

291 Alois Kalvoda, *Potok s břízami*, 1905, lept, papír, 130x190mm, znač. na tisku vpravo dole: AK, tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1905*, NG Praha, inv. č. R 42399.

292 Adolf Zdrzil, *Podzimní krajina*, 1900, dřevoryt, 145x110mm, Slezské zemské muzeum v Opavě, repr. Alena Šimáková, *Adolf Zdrzil* (dipl. práce), Katedra dějin umění FFUP, Olomouc 2009.

293 Bohumír Jaroněk, *Motiv ze Štramberka*, k. 1907, barevný dřevoryt, 440x510mm, NG Praha, repr. Wittlich (pozn. 284), s. 317, 320.

K menší části Kalvodovy kresebné a grafické tvorby, ve které zachytil širší pohled do krajiny, patří litografie *Potok v horách* [99].²⁹⁴ Středem kompozice je sice potok se stromkem, ale v pozadí autor zachytil široký pás krajiny se skupinou stromů a vzdálenějšími kopci. Docílil zde poměrně hlubokého prostoru jak kompozičním rozvržením, tak detailem potoka v popředí. Zde se projevila jeho kreslířská schopnost, s lehkostí a svěžestí tahu zaznamenal hladinu a břeh potoka se stromkem a jednoduchým dřevěným plotem. Dílo není datováno, ale dalo by se zařadit do období mezi lety 1905 – 1910, kdy Kalvoda často čerpal i pro své kresby z podobných přírodních scenérií.

Pravděpodobně mezi lety 1905 – 1909 vytvořil autor i lept *Břízy u potoka* [100].²⁹⁵ Tématicky je toto dílo podobné *Potoku s břízami*. Zde si však autor počínal poněkud dekorativněji. Zachytil hájek bříz, mezi kterými se vinul potok a v pozadí čněl skalní útvar. Nejpůsobivější je na tisku zpracování kůry bříz, která sama o sobě vytváří určitý dekor a zem porostlá trávou tvořenou drobnými čárkami, které plynou převážně jedním směrem a utvářejí jakoby měkkou kobercovitou plochu. Pro kompozice zvolil autor hnědou a nebo černou barvu s nádechem do zelena. Téma bříz u potoka ztvárnil i Hans am Ende, např. v malbě *Břízy u Moorgraben* [101],²⁹⁶ kterou vytvořil v roce 1896. Jeho břízy jsou však mohutnější než Kalvodovy. Působivé kompozice krajin, ve kterých se nacházejí i břízy, vytvářel Ludwig Dill, např. dílo *Bouřka*.²⁹⁷ Pochází z období před rokem 1905 a autor na něm zachytil skupinu stromů u potoka. V obraze působí pochmurná atmosféra, v potměnělém prostředí vyniká bílá kůra bříz v popředí.

Již v kapitole o Kalvodově kresbě bylo zmíněno, že existují určité souvislosti mezi kresbou a grafikou autora. Lept *Cesta s břízami* [102]²⁹⁸ z roku 1906 pravděpodobně vycházel z perokresby *Na okraji lesa* [26].²⁹⁹ Grafickou práci autor provedl v tmavě hnědé barvě a kompozici víc prohloubil než u kresby, kde vytvořil jen hmotu představující les. V grafickém listu rozvrhl okraj lesa volněji, v popředí zabral detailněji kmeny bříz a ještě mezi nimi vedl cestu, která ubíhá po diagonálách z prava doleva a naopak. Na nejbližších stromech propracoval dekorativně kmeny bříz a trávou vytvořil celistvou plochu skládající se z drobnějších výrazných čárek, které plynou jedním směrem.

V grafické tvorbě se Kalvoda přiklonil k figurálnímu tématu až v roce 1907, kdy ztvárnil *biedermeirovsky laděný lept Na lavičce* [103].³⁰⁰ Autor zachytil dámu ve vyšívacích šatech sedící

294 Alois Kalvoda, *Potok v horách*, (1905 – 1910), litografie, papír, znač. na tisku vpravo dole: KALVODA, NG Praha, inv. č. R 25280.

295 Alois Kalvoda, *Břízy u potoka*, (1905 – 1909), lept, papír, 140x140mm, znač. mimo tisk vpravo dole: Alois Kalvoda, NG Praha, inv. č. R 24529.

296 Hans am Ende, *Břízy u Moorgraben*, 1896, olej, plátno, repr. Wikipedia (pozn. 263).

297 Ludwig Dill, *Bouřka*, před 1905, olej, plátno, repr. http://de.wikipedia.org/wiki/Ludwig_Dill, vyhledáno 5. 6. 2012.

298 Alois Kalvoda, *Cesta s břízami*, 1906, lept, papír, 180x180mm, znač. na tisku vpravo dole: AK, tužkou mimo tisk vpravo dole: Alois Kalvoda 1906, NG Praha, inv. č. R 42404.

299 Kalvoda (pozn. 212).

300 Alois Kalvoda, *Na lavičce*, 1907, akvatinta, papír, 171x130mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: Alois Kalvoda

na lavičce v zahradě či parku. Žena drží v levé ruce knihu a zamyšleně hledí do prostoru kolem, jakoby rozjímal nad tím, co právě četla. Vedle lavičky roste kvetoucí strom a nad ní se sklánějí větve stromu, za kterými se blíží mužská postava působící poněkud tajemně. V pozadí se rozprostírá vodní hladina a zahradní altán. Celkově má kompozice romantickou až poetickou náladu a autor zde opět rozvíjel dekorativní styl. K podobnému tématu se Kalvoda vrátil v následujících letech ještě několikrát. Všechny tyto kompozice se řadí k těm nejdekorativnějším v Kalvodově tvorbě, přiklání se zde k historismu a odkazuje ke stylu druhého rokoka 19. století.

Stejné kompoziční schéma, které vykazuje *Cesta s břízami*, využil autor pro litografie z let 1908 – 1909, které mají název např. *Březový háj* [104].³⁰¹ Zde však pohled zrcadlově převrátil. Technika mu také umožnila vyjádřit se jemnější kresebnou linií. Dílo tak působí klidněji a vyváženěji. Tisk je hnědý s nazelenalým podtiskem.

V roce 1908 Kalvoda pokračoval také v tématice dívek v parku. Ztvárnil kompozici s dívkou stojící v zahradě před plotem a držící slunečník. V pozadí vidíme budovu zámku. Dílo nese název *Dáma v parku* [105].³⁰² Stejně jako na prvním leptu rozvíjel autor ve stejném duchu dekor v podobě kvetoucích rostlin a jemné výšivky na šatech dívky. Tisk vytvořil v hnědém, nazelenalém a zelenomodrém odstínu. Na jednotlivých listech lze sledovat snižující se kvalitu natisknutí, podle toho by bylo možné určit pravděpodobné pořadí vzniku jednotlivých grafických listů.

Třetí lept s názvem *Dvě dívky v sadě* [106]³⁰³ se vyznačuje nejbohatším dekorativním pojetím, především bohatě zdobenými šaty dívek, které se procházejí v sadě. V této kompozici zachytil Kalvoda méně okolního prostředí, jen kvetoucí keře a zahradní altán v pozadí. Více se zaměřil na detail žen, v jejichž tvářích lze dokonce sledovat jistý emocionální výraz. Dívka nalevo září úsměvem, zatímco druhá proti ní je zastřena smutkem.

Techniku litografie využil Kalvoda ještě pro kompozici *Pohled do kraje* [107],³⁰⁴ kterou tiskl v letech 1908 – 1909. Autor zde zobrazil podobný námět jako ve skicách a některých malbách – pohled z vyvýšeného místa se stromy do údolí. Na tomto tisku zachytil řeku v údolí a široký rozhled do mírně kopcovité krajiny. V popředí je vidět jen horní část vegetace, tím autor vytvořil dojem ještě většího nadhledu nad krajinou. Pro všechny tisky zvolil zelenou barvu. Roku 1908 vydala tento grafický list Jednota umělců výtvarných.

1907, MG Brno, inv. č. C 497.

301 Alois Kalvoda, *Březový háj*, 1908, litografie s podtiskem, papír, 315x380mm, znač. na tisku vpravo dole: AK, tužkou mimo tisk vpravo dole: Al. Kalvoda 1908, GVU Ostrava, inv. č. Gr 7099.

302 Alois Kalvoda, *Dáma v parku*, 1908, akvatinta, papír, 140x138mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: Alois Kalvoda 1908, NG Praha, inv. č. R 14723.

303 Alois Kalvoda, *Dvě dívky v sadě*, (1907 – 1909), akvatinta, papír, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: Alois Kalvoda, NG Praha, inv. č. R 42403.

304 Alois Kalvoda, *Pohled do kraje*, 1909, litografie, papír, 382x427mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: Alois Kalvoda 1909, NG Praha, inv. č. R 14722.

Poslední grafickou technikou, kterou Kalvoda vyzkoušel, byl dřevoryt. Není jisté, kdy přesně začal v dřevorytu pracovat, jelikož listy, které se dochovaly, nejsou přesně datované. Pravděpodobně to bylo před rokem 1910. Buď dřevoryt autora příliš neoslovil a nebo se jen nedochovalo více děl zpracovaných touto technikou. Známe totiž jen tisky se stejným motivem starého hradu [108],³⁰⁵ na němž Kalvoda zachytil příjezdovou cestu se vstupní bránou do zříceniny hradu, která se tyčí na skále mezi zalesněnými kopci. Autor skládal vrypy neuspořádaně, především v popředí, kompozice tak může na první pohled působit nepřehledně jako pouhá změť čárek. V pozadí vytvořil naopak usměrněný tok vrypů s charakterem celistvé hmoty plynoucí jedním směrem. Zejména nebe je působivé. Řád jednotlivých čárek vytváří až lehkou iluzi pohybu, která nejspíš nebyla záměrem autora.

Alois Kalvoda patřil k přelomové generaci, která položila základ moderní české grafiky. Řadil se však ke skupině malířů s okrajovým zájmem o tuto techniku. Mezi umělce, kteří tvořili grafiku v Čechách, patřil i Kalvodův učitel Julius Mařák. Jeho lepty se však vyznačují precizní drobnou kresbou a mají větší spojitost s tvorbou 19. století než s moderními výtvarnými projevy. Je tedy zřejmé, že Kalvoda již hledal inspiraci u nastupující generace s novátorskými tendencemi. Tito umělci byli hodně ovlivněni secesí a symbolismem. Někteří nadaní čeští grafici však rozvíjeli svou tvorbu v zahraničí, kde se uplatnila dříve a intenzivněji. Mezi ně patřil např. Vojtěch Preissig a Alfons Mucha. Z toho důvodu v Čechách nevzniklo tak významné centrum grafické tvorby. Kalvoda se touto technikou nezabýval aktivněji v delším období, tudíž v ní nedospěl k výraznějšímu vývoji a již po krátkém období se jeho grafická tvorba stala uzavřenou. Sice začal rozvíjet dekorativní styl a pracoval zajímavě s barvou v leptech, ale ustrnul v této počáteční fázi a pak od grafické techniky ustoupil. V kontextu doby na přelomu 19. a 20. století nebyl autorem, který by zásadním způsobem ovlivnil celkový rozvoj české grafiky.

---

305 Alois Kalvoda, *Starý hrad*, asi před 1910, dřevoryt, papír, 340x340mm, znač. tužkou vpravo dole: *Al. Kalvoda*, GVU Ostrava, inv. č. Gr 4674.

6. Závěr

Alois Kalvoda byl jednou z osobností generace devadesátých let 19. století v Čechách, která začala vstřebávat vlivy moderního evropského umění a udávala tak nový směr naší výtvarné tvorby na počátku 20. století. Proudily k nám nové umělecké styly jako impresionismus, symbolismus a secese, které generace 90. let nejčastěji zpracovávala ve svém výtvarném projevu. Kalvoda se těmito směry také inspiroval a v osobitém stylu utvářel po celý svůj život hodnotná díla. Největší vliv na jeho tvorbu měly práce německých malířů, především z Worpswedské kolonie, kteří mu byli blízcí svým příklonem k přírodě, se kterou se chtěli co nejvíce propojit a odvrátit se od světa moderní civilizace. Díky tomuto názoru se nenechali příliš ovlivňovat uměleckými směry jako kubismem či expresionismem. Této konzervativnější linie se držel i Kalvoda.

Pro Kalvodu byla příroda bezesporu fascinujícím prostředím, ve kterém nacházel magickou atmosféru. Příroda pro něj také představovala krásu, jež obohacovala duchovní život a cítění člověka a to bylo pro Kalvodu důležité. Snažil se ve svých dílech zachytit odlišné podoby krajiny, stejně jako jsou odlišné i podoby života. Zachycoval podoby všech ročních období. Jeho oblíbeným motivem byly břízy v přírodních scénériích, které nacházel na různých místech Čech i Moravy. Kalvoda patřil k vlastencům a nevyhledával příliš pobyty v zahraničí, kde by čerpal inspiraci. Tak divák najde v jeho obrazech pohledy na Křivoklátsko, Šumavu, Moravský kras, Slovácko a další místa u nás. Vlastenectví autor projevoval i námětem bříz, které mají významnou symboliku ve slovanské historii a mytologii, k níž se tímto Kalvoda hrdě hlásil. Odkazoval tak svými díly k mládí, životu, radosti a oslavě.

Kresba a grafika je jen malou částí Kalvodovy široce zaměřené tvorby. Znamé práce ze sbírek galerií a muzeí v České republice pocházejí jen z prvních patnácti let 20. století. V případě kreseb mohou existovat i další, jelikož kresebné studie a skici pro své malby vytvářel autor pravděpodobně i v následujících obdobích po roce 1915. Rozvíjel především kresbu tužkou. Dokázal zhotovit svižné skici přírodních scénérií, které mu pak mohly sloužit jako návrhy pro malby. Kreslil studie krajin, především venkovských, s propracovanými detaily. V období mezi lety 1900 – 1910, ze kterého se dochovalo nejvíce kresebných děl, se Kalvodův styl příliš neměnil. Většinou používal silné, dobře zřetelné čáry a linie. Až kolem roku 1910 dospěl k výrazné proměně v několika kresbách, kde impresivně zachytil hru světla v korunách stromů. Vedle toho vytvořil i mistrné jemné perokresby skládající se z rozechvělých linií. V grafické tvorbě je znatelné výraznější experimentování autora. Jednak vyzkoušel řadu grafických technik a jednak si více pohrával se stylem kompozic. Tak mezi nimi najdeme půvabné biedermeierovské až rokokové dámy v parku, zákoutí s břízami, ale i potměšlé tajemné pohledy na okraje rybníků či bažin se skupinou stromů.

Zároveň Kalvoda střídal v tiscích různé odstíny zelené, hnědé a černé barvy. Zásadně však nekombinoval více barev. V grafikách využil výrazněji secesní stylizaci. Kompozicemi vedl volně plynoucí linie nebo vytvářel drobnými čárkami dekorativní plochu. V celé Kalvodově tvorbě je patrná charakteristická tématická provázanost malířských, kresebných i grafických prací. Často nacházíme podobné nebo dokonce totožné náměty.

Tato práce se pokusila seřadit a popsat dostupnou část Kalvodova kresebného a grafického díla a poukázat na podobnosti a spojitosti některých děl s autorovou malbou, ale i s obrazy a grafikami jiných českých i zahraničních autorů. Uvedený výčet děl není úplný a v dalším bádání by bylo možné jej rozšířit, zejména o práce z dočasně nepřístupných sbírek a ze soukromých sbírek, které nejsou zatím dohledány. Stejně tak by bylo možné pokračovat v bádání o Kalvodově životě prostřednictvím bohaté korespondence, která se dochovala v jeho pozůstalosti.³⁰⁶ Z velké části nebyla doposud prozkoumána, takže by mohla přinést nové poznatky. Bližší pozornost by zasloužily i zahraniční sbírky, v nichž se také nacházejí některá Kalvodova díla. I když byla osobnost Aloise Kalvody v minulosti často zmiňována v literatuře a mnohokrát jí byla věnována pozornost na výstavách v různých částech České republiky, zasloužila by si další souhrnnou výstavu, týkající se jak života, tak kompletního díla umělce. Přes velké množství literatury, ve které se různí autoři zmiňují o Kalvodovi, doposud chybí větší monografie obsahující podrobnější popis celého jeho díla.

---

306 Muzeum ve Šlapanicích (pozn. 3).

7. Prameny

- Archiv hlavního města Prahy, fond *Spolek výtvarných umělců Mánes Praha, 1885 – 1953*, sign. 1349.
- Archiv města Brna, fond *Družstvo Národního divadla, Brno*, sign. R 35.
- Moravský zemský archiv v Brně, fond *Matrika okresu Brno-venkov, obec Šlapanice, narození 1813-1844*, sign. 1846; *oddání 1835-1861*, sign. 1855; *Sdružení výtvarných umělců moravských Hodonín, 1902-1958*, sign. G 416, karton 35.
- Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda, korespondence z pozůstalosti A. Kalvody, fotografie*.

8. Literatura

- 31. výstava *Sdružení výtvarných umělců moravských* (kat. výst.), Moravská Ostrava 1926.
- 131. aukce *Z pozůstalosti akak. malíře Al. Kalvody ze zámku Běhařova a j. majetku* (kat. auk.), Umělecká aukční síň. Z. Jeřábka, Praha 1937.
- 132. aukce *Zbytek pozůstalosti akad. malíře Al. Kalvody ze zámku Běhařova a j. majetku* (kat. auk.), Umělecká aukční síň. Z. Jeřábka, Praha 1937.
- VI. výstava „*Sdružení výtvarných umělců moravských*“ *Umění polské a moravské*, (kat. výst.), Hodonín 1909.
- VI. výstava *Sdružení výtvarných umělců moravských v Olomouci* (kat. výst.), Olomouc 1910.
- XVI. řádná jarní výstava *Jednoty umělců výtvarných v Praze* (kat. výst.), Praha 1925.
- XXX. členská výstava *SVUM se souborem Karla Wellnera* (kat. výst.), Hodonín 1926.
- XXXV. členská výstava *SVUM* (kat. výst.), Brno 1927.
- XL. členská výstava *SVUM* (kat. výst.), Prostějov 1929.
- XLVI. Řádná jarní výstava členská *Jednoty umělců výtvarných v Praze* (kat. výst.), Obecní dům, Praha 1927.
- Benka, Martin, *Za umením. Spomienky a úvahy*, Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, Bratislava 1958.
- Blažíčková-Horová, Naděžda (ed.), *Julius Mařák a jeho žáci* (kat. výst.), Národní galerie, Praha 1999.
- Čadík, Jindřich, Alois Kalvoda, in: *Výtvarníci SVUM*, SVUM, Hodonín 1935, s. 33-90.
- Čepeláková, Zdenka, *Sen a skutečnost* (kat. výst.), Galerie umění Karlovy Vary 2008.
- Dolenský, Antonín, *Moderní česká grafika*, nákladem J. Pelcla, Praha 1912.
- Edgar, Emil, *Vzpomínky na slovácké výtvarníky*, *Matice moravská LXXVII*, 1958, s. 165-178.

- Hanel, Olaf (ed.), *Krajinou duše Antonína Hudečka* (kat. výst.), ČMVU Praha, MG Brno, VČG Pardubice, 2003.
- Havlasa, Jan, *Tatranské povídky*, E. Beaufort, Praha 1902.
- Hlaváček, Luboš, *Kresby Antonína Slavička*, *Umění VIII*, 1960, s. 493-514.
- Hlušička, Jiří, *Přínos Moravy k malířskému odkazu generace 90. let*, *Umění XXVIII*, 1980, s. 460.
- Hlušička, Jiří, *Sdružení výtvarných umělců moravských*, in: idem, *České moderní malířství v MG v Brně I. (1890-1919)*, Blok, Brno 1984, s. 45-48.
- Horová, Anděla (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění I*, Academia, Praha 1995.
- Hýsek, Miloslav, *LXXXI. výstava JUV, posmrtný soubor díla Aloise Kalvody* (kat. výst.), JUV, Praha 1936.
- Hýsek, Miloslav, *Za Aloisem Kalvodou*, *Pestrý týden*, č. 9, 14. července 1934, nestr.
- Chaloupka, David, *Mařákovi žáci jako grafici, Starožitnosti a užité umění*, 1996, s. 17-19.
- Jedličková, Ludmila, *Moravské umění z přelomu století* (kat. výst.), Oblastní galerie výtvarného umění, Gottwaldov 1971.
- Jirko, Miloš, *Za malířem Aloisem Kalvodou*, *Pestrý týden*, č. 9, 14. července 1934, nestr.
- Kalvoda, Alois, *Dvě hry*, Alois Chvála, Praha 1930.
- Kalvoda, Alois, *Dvě studie: Český umělec a jeho dílo. Výstavy umělecko - výchovné, Dílo V, č. 1*, 1907, s. 2-19.
- Kalvoda, Alois, *Hořec: lyrická scéna*, L. Bradáč, Praha 1924.
- Kalvoda, Alois, *Krajinář Antonín Slaviček, Dílo VIII.*, 1910, s. 113-130.
- Kalvoda, Alois – Kretz, František, *Hrad Buchlov*, B. Kočí: Beaufort, Praha 1902.
- Kalvoda, Alois, *Marhovský: drama ve třech jednáních*, Barvič a Novotný, Brno 1914.
- Kalvoda, Alois, *O českém houslistovi Ferdinandu Laubovi Dokumenty*, vlastním nákladem, Křivoklát 1912.
- Kalvoda, Alois, *O formuli v umění – Manýra, Dílo VI, č. 3*, 1908, s. 84-85.
- Kalvoda, Alois, *Přátelé výtvarníci*, JUV, Praha 1929.
- Kalvoda, Alois, *Stará píseň*, slovní doprovod Jaroslav Vrchlický, Grosman a Svoboda, Praha 1903.
- Kalvoda, Alois, *Výchova uměním*, Fr. Příhoda, Rakovník 1913.
- Kalvoda, Alois, *Vzpomínky*, vlastním nákladem, Praha 1932.
- *Katalog 28. členské výstavy SVUM v Hodoníně* (kat. výst.), Místek 1926.
- *Katalog 44. výstavy vídeňského spolku umělců „Hagenbund“ v Domě umělců v Hodoníně* (kat. výst.), Hodonín 1914.
- *Katalog 48. členské výstavy SVUM v Praze* (kat. výst.), Praha 1932.

- *Katalog II. výstavy výtvarných umělců moravských ve Valašském Meziříčí* (kat. výst.), Valašské Meziříčí 1907.
- *Katalog V. výstavy Sdružení výtvarných umělců moravských* (kat. výst.), SVUM, Kroměříž 1908.
- *Katalog XIV. výstavy SVUM v Hodoníně* (kat. výst.), Hodonín 1919.
- *Katalog XVI. výstavy SVUM v Hodoníně* (kat. výst.), Hodonín 1920.
- *Katalog XXIII. letní členské výstavy* (kat. výst.), Hodonín 1924.
- *Katalog XXIV. členské výstavy v Opavě* (kat. výst.), Opava 1925.
- *Katalog XXV. členské výstavy SVUM v Brně* (kat. výst.), Brno 1925.
- *Katalog für die Ausstellung der SVUM* (kat. výst.), Wien 1925.
- *Katalog uměleckého oddělení při dělnicko-živnostenské výstavě v Prostějově* (kat. výst.), Prostějov 1910.
- *Katalog umělecké výstavy SVUM v Hodoníně* (kat. výst.), Olomouc 1928.
- *Katalog výstavy českého krajináře Aloise Kalvody* (kat. výst.), Plzeň 1916.
- *Katalog výstavy moravských výtvarných umělců v Hodoníně* (kat. výst.), Hodonín, 1907.
- *Katalog výstavy*, Olomouc 1919.
- Klobas, Oldřich, *Alois Kalvoda. Životní pouť „malíře bříz“ ze Šlapanic do Prahy*, Galerie, Podivín 1997.
- Koblížek, Oldřich, *Výtvarná idea Aloise Kalvody*, in: *Almanach SVUM 1924-1925*, 1925, s. 12-16.
- Kolektiv autorů, *Československý biografický slovník*, Academia, Praha 1992.
- Kolektiv autorů, *Masarykův slovník naučný díl III.*, Praha 1927.
- Kolektiv autorů, *Ottův slovník naučný 28. díl Doplnky*, J. Otto, Praha 1909.
- Krajičková, Martina – Petlachová, Hana, *Slovutný mistré!* (kat. výst.), Muzeum Brněnska, Brno 2009.
- Král, A. B., *Výstava výtvarných děl našich umělců* (kat. výst.), Okresní muzeum Brno-venkov v Ivančicích 1985.
- Krejčí, F. V., *Ženy a lásky poezie Máchovy v obrazech Al. Kalvody*, F. Topič, Praha 1910.
- Lasák, Oldřich, *Z malířova zápisníku*, nákladem R. Prombergera, Olomouc 1946.
- Macková, Olga, *Josef Mánes*, Odeon, Praha 1970.
- Mádl, Karel B., *Umění včera a dnes*, F. Topič, Praha 1908.
- Merhaut, Josef, *Vranov*, A. Píša, Brno 1906.
- Mráz, Bohumír – Mrázová, Marcela, *Encyklopedie světového malířství*, Academia, Praha 1988.
- Murken-Altrogge, Christa, *Paula Modersohn-Becker Leben und Werk*, DuMont Buchverlag, Köln 1992.
- Neubertová, M., *Vzpomínka na Kalvodu*, *Pestrý týden*, č. 9, 14. července 1934.

- Paur, Jaroslav, *Rodná země*, Dědictví Komenského, Praha 1949.
- Pelikán, Jaroslav, *Alois Kalvoda, krajinářská tvorba* (kat. výst.), Hodonín 1975.
- Prah, Roman, Hagenbund a Mánes. Mezi Vídní a Prahou, *Umění XLV*, 1997, č. 5, s. 189-90.
- Procházka, Arnošt, *Diář literární a umělecký*, nákladem Ludvíka Bradáče, Praha 1919.
- Rakovnicko Kalvodovi, *Rakovnicko I*, 1914.
- *Scénické umění výtvarné* (kat. výst.), JUV, Praha 1921.
- *Sdružení výtvarných umělců moravských v Praze* (kat. výst.), Praha 1921.
- Sedlář, Jaroslav, Náčrt počátků umění 20. století na Moravě, in: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, Brno 1981, s. 36-50.
- Sedlářová, Jitka, *Moravské malířství 2. pol. 19. století* (kat. výst.), Moravská galerie, Brno 1988.
- Sobotka, Primus, *Rostlinstvo a jeho význam v národních písních, pověstech, bájích, obřadech a pověrách slovanských*, Matice česká, Praha 1879.
- *Souborná výstava Aloise Kalvody* (kat. výst.), Klub přátel umění v Brně 1904.
- Sova, Antonín, *Ivův román*, Hejda-Tuček, Praha 1902.
- Šimáková, Alena, *Adolf Zdravila* (dipl. práce), Katedra dějin umění FFUP, Olomouc 2009.
- Štěpánek, Pavel, *Alois Kalvoda 1875-1934* (kat. výst.), Středočeská galerie v Praze, 1984.
- Šuman, Viktor, *Alois Kalvoda*, JUV, Praha 1925.
- Šuman, Viktor, Julius Mařák a jeho výtvarná škola, *Dílo XXI*, 1928-1929, s. 67-86.
- Toman, Prokop, *Nový slovník československých výtvarných umělců I*, Chagall, Ostrava 1993.
- Tomeš, Jan, *Antonín Slaviček*, Odeon, Praha 1966.
- Trýb, Antonín, *Pohádky stříbrného pramene. S knižní výzdobou Al. Kalvody*, J. Šnajdr, Kladno 1911.
- *Umělecká výstava ve Štramberku* (kat. výst.), Štramberk 1910.
- *Vánoční výstavka SVUM v Hodoníně* (kat. výst.), Hodonín 1917.
- *Výstava Sdružení výtvarných umělců moravských* (kat. výst.), Košice 1920.
- *Výstava Sdružení výtvarných umělců moravských* (kat. výst.), Brno 1933.
- Wittlich, Petr, *Česká secese*, Odeon, Praha 1982.
- Wolf, Veronika, *Čeští a slovenští umělci na Bienále v Benátkách 1920 – 1970*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2005.
- Zemanová, Jana, *Alois Kalvoda život a dílo* (kat. výst.), Oblastní galerie Vysočiny, Jihlava 1998.
- Zemanová, Jana, Malířské dílo, životní osudy a moravské návraty Aloise Kalvody, in: *Slovácko 1998 XL*, Uherské Hradiště 1999, s. 245-259.
- Zemanová, Jana, *Život a dílo malíře Aloise Kalvody* (dipl. práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 1997.

- Žákavec, František, Památce malíře Aloise Kalvody – Idem, Za Adolfem Kašparem a Aloisem Kalvodovou, *Dílo XXVI*, 1935, s. 26, 68.
- Žákavec, František, Posmrtný soubor díla Aloise Kalvody, *Umění IX*, 1936, s. 365-376.

Internetové zdroje:

- Národní divadlo, Praha, archivní dokumenty, <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Inscenace.aspx&sz=0&ic=3543&abc=K&pn=356affcc-f301-3000-85ff-c11223344aaa>, vyhledáno 29. 1. 2012.
- Wikipedia, Carl Vinnen, http://de.wikipedia.org/wiki/Carl_Vinnen, vyhledáno 5. 6. 2012.
- Wikipedia, Hans am Ende, http://de.wikipedia.org/wiki/Hans_am_Ende, vyhledáno 5. 6. 2012.
- Wikipedia, Ludwig Dill, http://de.wikipedia.org/wiki/Ludwig_Dill, vyhledáno 5. 6. 2012.

9. Seznam obrazové přílohy

1. Portrétní fotografie Aloise Kalvody, nedat. (kol. 1900), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf101.
2. Svatební fotografie Aloise Kalvody a Anny Fastrové, 1905, Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf86.
3. Společná fotografie Aloise Kalvody a Anny Fastrové-Kalvodové, nedat. (po 1905), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf104.
4. Rodinná fotografie Aloise Kalvody s Annou Fastrovou-Kalvodovou a její matkou v ateliéru na Vinohradech v Praze, nedat. (po 1905), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf88.
5. Skupinová fotografie u Kalvodova domku na Křivoklátě s rukopisným popisem na rubové straně fotografie: „*V zahrádce v naší Laubovně na Křivoklátě. P. Profesor z Moskvy (jméno už nevím), u sloupu stojí Jiří Herodl čl. č. Kvarteta, neznámý uprostřed, sl. Neumanová a já, A. Kalvodová stojící, jedna sl. Neznámá.*“, nedat. (kol. 1910), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf95.
6. Kalvodův ateliér na Vinohradech v Praze, nedat. (mezi 1900-20), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf110.
7. Kalvodova krajinářská škola v ateliéru na Vinohradech v Praze, ve středu Kalvoda, napravo od něj Robert Polák, vzadu Martin Benka, nedat. (kol. 1914), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf112.
8. Společná fotografie z plenéru v Klucné s rukopisným popisem na rubové straně fotografii: „*Ze studia v Klucné u Křivoklátu se žáky p. Tichým a Benkou. Poznámávám vše, pro případ mé smrti, je to mojí povinností. Anna Kal.-Fastrová.*“, nedat. (asi 1917), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf94.
9. Skupinová fotografie Aloise Kalvody a Anny Fastrové-Kalvodové s žáky v plenéru, nedat. (mezi 1910-20), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf99.
10. Skupinová fotografie Aloise Kalvody se studenty v plenéru, nedat. (kol. 1920), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf90.
11. Kalvodův pojízdny ateliér, nedat. (kol. 1920), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf113.
12. Portrétní fotografie Aloise Kalvody, nedat. (kol. 1920), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf102.
13. Zámeček Běhařov, 1927, Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf1969.29.

14. Společná fotografie Aloise Kalvody s Annou Fastrovou-Kalvodovou s rukopisným popisem na rubové straně fotografie: „Záběr z uměleckého filmu pro galerii umělců. Natáčeno na Běhařově. Já a můj manžel A. Kalvoda, aka. malíř, český krajinář. A. Kal.-roz. Fastr. jeho manželka.“, nedat. (před 1930), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. Hf97.
15. Alois Kalvoda, *Macocha*, nedat. (1897 – 1898), kresba uhlím, papír, 120x100cm, znač. uhlím vlevo dole: *Al. Kalvoda*, GVU Hodonín, inv. č. G 1784.
16. Alois Kalvoda, *Dvůr*, 27.4. nedat. (kol. 1900), tužka, akvarel, papír, 186x258mm, znač. tužkou vlevo dole: *27. 4.*, NG Praha, inv. č. K 54930.
17. Alois Kalvoda, *Kupky sena*, nedat. (1900 – 1901), tužka, papír hnědý, 292x354mm, znač. tužkou vpravo dole: *A. Kalvoda*, NG Praha, inv. č. K 30787.
18. Alois Kalvoda, *Senoseč na Slovácku*, 1900 – 1901, olej, plátno, 490x560mm, znač. vlevo dole: *Al. Kalvoda*, ZČG Plzeň, inv. č. O 28, repr. viz Zemanová (pozn. 36).
19. Alois Kalvoda, *Na poli*, nedat. (1900 – 1901 nebo kol. 1904), lavírovaná kresba uhlím, tónovaný papír, kaširovaný na karton, 250x142mm, znač. tužkou vpravo dole: *A. Kalvoda*, MG Brno, inv. č. B 9323.
20. Alois Kalvoda, *Studie krajiny*, nedat. (1902), tužka, papír, 164x216mm, znač. perem vpravo dole: *Alois Kalvoda*, NG Praha, inv. č. K 56597.
21. Alois Kalvoda, z cyklu *Ženy a lásky poezie Máchovy*, 1902, repr. F. V. Krejčí, *Ženy a lásky poezie Máchovy v obrazech Al. Kalvody*, F. Topič, Praha 1910.
22. Alois Kalvoda, *Lesní zátiší*, nedat. (kol. 1902), perokresba tuší, papír, 118x139mm, znač. tuší vpravo dole: *AL. KALVODA*, MG Brno, inv. č. B 12 077.
23. Alois Kalvoda, *Figurální studie*, nedat. (1902 – 1905), tužka, akvarel, papír nalepený na lepence, 290x205mm, neznač., NG Praha, inv. č. K 52408.
24. Alois Kalvoda, *Pozdní podzim za vsí*, (kol. 1905), tužka, bílý kvaš, šedý papír, 262x245mm, znač. tužkou vpravo dole: *Al. Kalvoda*, ZČG Plzeň, inv. č. K 206.
25. Alois Kalvoda, *Studie z dolního Povltaví*, kol. 1905, černá křída, běloba, žlutošedý papír, 360x490mm, znač. křídou vlevo dole: *Al. Kalvoda*, ZČG Plzeň, inv. č. K 124.
26. Alois Kalvoda, *Na okraji lesa*, (kol. 1906), perokresba tuší, papír, 134x104mm, znač. perem vlevo dole: *Alois Kalvoda*, MG Brno, inv. č. B 12 078.
27. Alois Kalvoda, *Vltavská krajina*, nedat. (1905 – 1907), tužka, hladký kancelářský papír, 116x135mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 200.
28. Alois Kalvoda, *Idyla z jara*, nedat. (1905 – 1907), tužka, koncept. kancelářský papír, 84x81mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 202.
29. Alois Kalvoda, *Studie břízy nad údolím*, nedat. (1905 – 1907), tužka, koncep. kanc. papír,

- 71x73mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 203.
30. Alois Kalvoda, *Na stráni*, nedat. (1905 – 1907), tužka, kancel. papír, 84x85mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 204.
31. Alois Kalvoda, *Krajina u Křivoklátu*, po 1910, olej, plátno, 150,5x210cm, znač. vlevo dole: *Al. Kalvoda*, soukromá sbírka, repr. Jaroslav Paur, *Rodná země*, Dědictví Komenského, Praha 1949, s. 83.
32. Alois Kalvoda, z cyklu *Ženy a lásky poezie Máchovy*, 1902, repr. F. V. Krejčí, *Ženy a lásky poezie Máchovy v obrazech Al. Kalvody*, F. Topič, Praha 1910.
33. Alois Kalvoda, *Dostaveníčko*, nedat. (1905 – 1907), perokresba, papír, 90x135mm, neznač., GVU Zlín, inv. č. Gk-3022.
34. Josef Mánes, *Červené paraplíčko*, kol. 1855, olej, plátno, 180x130mm, neznač., soukromá sbírka, repr. Olga Macková, *Josef Mánes*, Odeon, Praha 1970, s. 31.
35. Alois Kalvoda, *U rybníka*, nedat. (1905 – 1907), perokresba lavírovaná, papír nažloutlý, 110x96mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 199.
36. Alois Kalvoda, *Rybník v březovém háji*, 1905 – 1910, olej, plátno, 151x150cm, znač. vpravo dole: *Al. Kalvoda*, GU Karlovy Vary, inv. č. O 588, repr. Jana Zemanová, *Alois Kalvoda život a dílo* (kat. výst.), Oblastní galerie Vysočiny, Jihlava 1998.
37. Alois Kalvoda, *Podzim*, nedat. (1905 – 1907), perokresba, akvarel, kancelářský papír konceptní, 109x119mm, neznač., ZČG Plzeň, inv. č. K 201.
38. Alois Kalvoda, *Náčrt krajiny u Rabštejna*, nedat. (1905 – 1907), pastely, černá křída, akvarel, světle hnědý papír, 215x224mm, znač. vlevo dole černou křídou: *Rabštejn*, ZČG Plzeň, inv. č. K 205.
39. Alois Kalvoda, *Na kopečku*, 9.7.1908, tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vlevo dole: *Na Kopečku 9. 7. 08*, NG Praha, inv. č. K 54761.
40. Alois Kalvoda, *Venkovské stavení*, 9.7. 1908, tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vpravo dole: *9. 7. 08*, NG Praha, inv. č. K 54760.
41. Alois Kalvoda, *Praha N. Město náměstí Apolinářská ulice s kostelem sv. Apolináře*, 31.5.1909, tužka, papír, 277x183mm, znač. tužkou vpravo dole: *31/5. 09*, NG Praha, inv. č. K 54766.
42. Alois Kalvoda, *Vesnické stavení*, 17.7. 1909, tužka, papír, 208x292mm, znač. tužkou vlevo dole: *17. 7. 09*, NG Praha, inv. č. K 54756.
43. Alois Kalvoda, *Krašovice*, 3.8.1909, tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vpravo dole: *3. 8. 09 Krašovice*, NG Praha, inv. č. K 54762.
44. Alois Kalvoda, *Krašovice*, 14.8.1909, tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vpravo dole:

- Krašovice 14. 8. 09*, NG Praha, inv. č. K 54763.
45. Alois Kalvoda, *Stromy u vody*, 12.9.1909, tužka, papír, 208x292mm, znač. tužkou vpravo dole: *12. 9. 09*, NG Praha, inv. č. K 54764.
46. Alois Kalvoda, *Dívka s pávem*, 1909, tužka, papír, 360x275mm, znač. tužkou vpravo dole: *AK 09*, GMU Hradec Králové, inv. č. K 966.
47. Alois Kalvoda, *Vesnice*, 18.7.1910, tužka, papír, 205x296mm, znač. tužkou vlevo dole: *18. 7. 910*, NG Praha, inv. č. K 54748.
48. Alois Kalvoda, *Heřmanice*, 19.7.1910, tužka, papír, 205x296mm, znač. tužkou vlevo dole: *19. 7. 1910 Heřmanice*, NG Praha, inv. č. K 54749.
49. Alois Kalvoda, *Mrákotice*, 3.8.1910, tužka, papír, 208x292mm, znač. tužkou vlevo dole: *Mrákotice 3. 8. 10*, NG Praha, inv. č. K 54752.
50. Alois Kalvoda, *Mrákotice*, 3.8.1910, tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vpravo dole: *3. 8. 10 Mrákotice*, NG Praha, inv. č. K 54753.
51. Alois Kalvoda, *Stromy u vody*, nedat. (1910), tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vpravo dole: *15. 8.*, NG Praha, inv. č. K 54750.
52. Alois Kalvoda, *Velké Karlovice*, 1.9. (1907 – 1910), tužka, papír, 292x208mm, znač. tužkou vlevo dole: *1. 9. V. Karlovice*, NG Praha, inv. č. K 54755.
53. Alois Kalvoda, *Nová Ves*, 14.7. (1907 – 1910), tužka, papír, 137x217mm, znač. tužkou vlevo dole: *14. 7. Nová Ves*, NG Praha, inv. č. K 54757.
54. Alois Kalvoda, *Krajina se skalami*, nedat. (1907 – 1910), tužka, papír, 208x292mm, neznač., NG Praha, inv. č. K 54758.
55. Alois Kalvoda, *Krajina se skalami*, nedat. (1907 – 1910), tužka, papír, 208x292mm, neznač., NG Praha, inv. č. K 54759.
56. Alois Kalvoda, *Vesnická stavení*, 12.9. (1907 – 1910), tužka, papír, 208x292mm, znač. tužkou vlevo dole: *12. 9.*, NG Praha, inv. č. K 54765.
57. Oskar Fiala, *Štramberk*, 8. 8. 1908, tužka, papír, znač. tužkou vpravo dole: 8. 8. 08, repr. Alois Kalvoda, Krajinař Antonín Slaviček, *Dílo VIII.*, 1910, s. 115.
58. Alois Kalvoda, *Vesnická stavení*, 27.8. (1907 – 1910), pero, tuš, akvarel, papír, 292x208mm, znač. tuší vpravo dole: *27. 8.*, NG Praha, inv. č. K 54754.
59. Alois Kalvoda, *Studie krajiny*, 14.7. (1907 – 1910), tužka, akvarel, papír, 294x406mm, znač. tužkou vpravo dole: *14. 7.*, NG Praha, inv. č. K 54931.
60. Alois Kalvoda, *Studie krajiny*, 14.7. (1907 – 1910), tužka, akvarel, papír, 294x406mm, znač. tužkou vpravo dole: *14. 7.*, NG Praha, inv. č. K 54931.
61. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý,

- 101x72mm, neznač., NG Praha, inv. č. K 19618. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 201x142mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19619. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, akvarel, papír, 221x183mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19620. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 100x169mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19621. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 173x170mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19622. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 125x138mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19623.
62. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 93x107mm, neznač., NG Praha, inv. č. K 19609. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 103x151mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19610. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 85x129mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19611. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 351x535mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda*, ibidem, inv. č. K 19612.
63. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 121x65mm, neznač., NG Praha, inv. č. K 19613. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, tužka, papír světle hnědý, 62x37mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19614. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 71x74mm, neznač., ibidem, inv. č. K 19615. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 135x140mm, znač. tužkou vpravo dole: *Alois Kalvoda*, ibidem, inv. č. K 19616. - Idem, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 338x568mm, znač. tužkou vpravo dole: *Alois Kalvoda*, ibidem, inv. č. K 19617.
64. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 244x308mm, znač. tužkou vpravo dole: *Alois Kalvoda*, NG Praha, inv. č. K 19624.
65. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 401x274mm, znač. tužkou vpravo dole: *Alois Kalvoda*, NG Praha, inv. č. K 19625.
66. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 268x540mm, znač. tužkou vlevo dole: *Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.“*, “vpravo dole: *Alois Kalvoda*, NG Praha, inv. č. K 19626.
67. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír

- světle hnědý, 365x572mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty,*“ NG Praha, inv. č. K 19629.
68. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 304x483mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty,*“ NG Praha, inv. č. K 19630.
69. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 338x592mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty,*“ NG Praha, inv. č. K 19631.
70. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 358x473mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda*, vpravo dole: *Sv. Jan – Studie k výpravě „Prodané Nevěsty,*“ NG Praha, inv. č. K 19627.
71. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 403x550mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda*, NG Praha, inv. č. K 19628.
72. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 343x603mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty,*“ NG Praha, inv. č. K 19632.
73. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 310x602mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda*, vpravo dole: *Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.*“ - náves, NG Praha, inv. č. K 19633.
74. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 334x604mm, znač. tužkou vpravo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty,*“ NG Praha, inv. č. K 19634.
75. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 270x593mm, znač. tuší vpravo dole: *Alois Kalvoda Náčrt hospody k výpravě „Prodané Nevěsty,*“ NG Praha, inv. č. K 19635.
76. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 357x535mm, znač. tužkou vlevo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.*“ *Kout hospody*, NG Praha, inv. č. K 19636.
77. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 382x601mm, znač. tuší vpravo dole: *Alois Kalvoda Studie k výpravě „Prodané Nevěsty.*“ - *hospoda*, NG Praha, inv. č. K 19637.
78. Alois Kalvoda, *Prodaná nevěsta – scéna I. a III. Jednání*, 13.5.1915, fotografie archivu Národního divadla v Praze, <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?>

jz=cs&dk=Inscenace.aspx&sz=0&ic=3543&abc=K&pn=356affcc-f301-3000-85ffc11223344aaa, vyhledáno 29. 1. 2012.

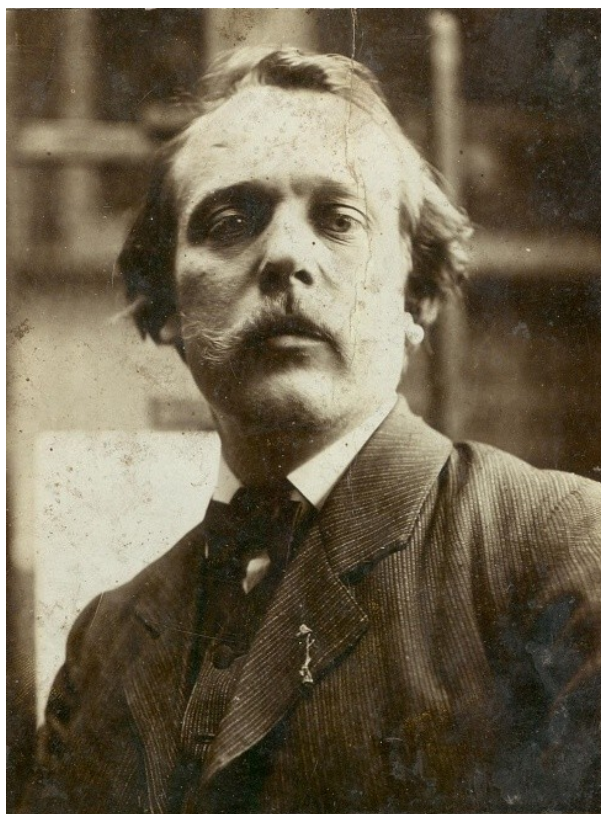
79. Alois Kalvoda, *Za humny*, 1900, akvatinta, papír, 185x185mm, znač. tužkou vpravo dole mimo tisk: *Al Kalvoda 900*, MG Brno, inv. č. C 30 040.
80. Alois Kalvoda, *Krajina (Slívy)*, kol. 1898, olej, plátno, 470x370mm, znač. vlevo dole: *Al. Kalvoda*, ZČG Plzeň, inv. č. DO 22, repr. Jana Zemanová, *Alois Kalvoda život a dílo* (kat. výst.), Oblastní galerie Vysočiny, Jihlava 1998.
81. Alois Kalvoda, *Zimní nálada*, po 1910, olej, plátno, 68x100cm, znač. vpravo dole: *A. Kalvoda*, AJG Hluboká nad Vltavou, inv. č. O 1866. repr. Jana Zemanová, *Alois Kalvoda život a dílo* (kat. výst.), Oblastní galerie Vysočiny, Jihlava 1998.
82. Hans am Ende, *Jaro ve Worpswede*, olej, plátno, repr. http://de.wikipedia.org/wiki/Hans_am_Ende, vyhledáno 5. 6. 2012.
83. Alois Kalvoda, *Vesnice*, nedat. (1900 – 1901), litografie, papír, znač. na tisku vlevo dole: *KALVODA*, NG Praha, inv. č. R 25281.
84. Alois Kalvoda, *Chalupy pod stromy*, nedat. (1900 – 1905), litografie, papír, 280x230mm, znač. na tisku vpravo dole: *A.K.*, MG Brno, inv. č. C 4150.
85. Alois Kalvoda, *Chaloupka u cesty*, olej, plátno, repr. Viktor Šuman, *Alois Kalvoda*, JUV, Praha 1925.
86. Alois Kalvoda, *Krajina s rybníkem*, 1903, akvatinta, papír, 188x180mm, znač. na tisku vlevo dole: *KA*, tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1903*, NG Praha, inv. č. R 42412.
87. Alois Kalvoda, *Krajina s hradem*, 1902, lept, papír, 97x60mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Al. Kalvoda 1902*, NG Praha, inv. č. R 42400.
88. Alois Kalvoda, *Krajina s močálem*, 1903, akvatinta, papír, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1903*, NG Praha, inv. č. R 42413.
89. Alois Kalvoda, *Močál*, 1902, olej, plátno, 123x145cm, znač. vpravo dole: *Al. Kalvoda*, repr. Viktor Šuman, *Alois Kalvoda*, JUV, Praha 1925.
90. Alois Kalvoda, *Krajina*, 1904, akvatinta, papír, 140x140mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1904*, NG Praha, inv. č. R 42405.
91. Alois Kalvoda, *Cesta s břízami*, 1905, mezzotinta, papír, 172x132mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1905*, NG Praha, inv. č. R 42401.
92. Carl Vinnen, *Březový háj na podzim*, 1891 – 1893, olej, plátno, 550x440mm, sbírka Kreissparkasse Osterholz, repr. http://de.wikipedia.org/wiki/Carl_Vinnen, vyhledáno 5. 6. 2012.

93. Paula Modersohn-Becker, *Worpswedská krajina*, k. 1900, tempera, papír, 615x680mm, Museum Ludwig Köln, repr. Christa Murken-Altrogge, *Paula Modersohn-Becker Leben und Werk*, DuMont Buchverlag, Köln 1992, s. 35.
94. Alois Kalvoda, *Soumrak*, 1905, mezzotinta, papír, 143x114mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1905*, MG Brno, inv. č. C 496.
95. Alois Kalvoda, *Bažina*, nedat. (1905), mezzotinta, zelenomodrý podtisk, papír, 180x180mm, neznač., ZČM Plzeň, inv. č. 6 292.
96. Alois Kalvoda, *Potok s břízami*, 1905, lept, papír, 130x190mm, znač. na tisku vpravo dole: *AK*, tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1905*, NG Praha, inv. č. R 42399.
97. Adolf Zdrázila, *Podzimní krajina*, 1900, dřevoryt, 145x110mm, Slezské zemské muzeum v Opavě, repr. Šimáková, Alena, *Adolf Zdrázila* (dipl. práce), Katedra dějin umění FFUP, Olomouc 2009.
98. Bohumír Jaroněk, *Motiv ze Štramberka*, kol. 1907, barevný dřevoryt, 440x510mm, NG Praha, repr. Petr Wittlich, *Česká secese*, Odeon, Praha 1982, s. 317.
99. Alois Kalvoda, *Potok v horách*, nedat. (1905 – 1910), litografie, papír, znač. na tisku vpravo dole: *KALVODA*, NG Praha, inv. č. R 25280.
100. Alois Kalvoda, *Břízy u potoka*, nedat. (1905 – 1909), lept, papír, 140x140mm, znač. mimo tisk vpravo dole: Alois Kalvoda, NG Praha, inv. č. R 24529.
101. Hans am Ende, *Břízy u Moorgraben*, 1896, olej, plátno, repr. http://de.wikipedia.org/wiki/Hans_am_Ende, vyhledáno 5. 6. 2012.
102. Alois Kalvoda, *Cesta s břízami*, 1906, lept, papír, 180x180mm, znač. na tisku vpravo dole: *AK*, tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1906*, NG Praha, inv. č. R 42404.
103. Alois Kalvoda, *Na lavičce*, 1907, akvatinta, papír, 171x130mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1907*, MG Brno, inv. č. C 497.
104. Alois Kalvoda, *Březový háj*, 1908, litografie s podtiskem, papír, 315x380mm, znač. na tisku vpravo dole: *AK*, tužkou mimo tisk vpravo dole: *Al. Kalvoda 1908*, GVU Ostrava, inv. č. Gr 7099.
105. Alois Kalvoda, *Dáma v parku*, 1908, akvatinta, papír, 140x138mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1908*, NG Praha, inv. č. R 14723.
106. Alois Kalvoda, *Dvě dívky v sadě*, nedat. (1907 – 1909), akvatinta, papír, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda*, NG Praha, inv. č. R 42403.
107. Alois Kalvoda, *Pohled do kraje*, 1909, litografie, papír, 382x427mm, znač. tužkou mimo tisk vpravo dole: *Alois Kalvoda 1909*, NG Praha, inv. č. R 14722.
108. Alois Kalvoda, *Starý hrad*, asi před 1910, dřevoryt, papír, 340x340mm, znač. tužkou

vpravo dole: *Al. Kalvoda*, GVU Ostrava, inv. č. Gr 4674.

10. Obrazová příloha

1. Portrétní fotografie Aloise Kalvody, nedat. (kol. 1900)

3. Společná fotografie Aloise Kalvody a Anny Fastrové-Kalvodové, nedat. (po 1905)

6. Kalvodův ateliér na Vinohradech v Praze, nedat. (mezi 1900-20)

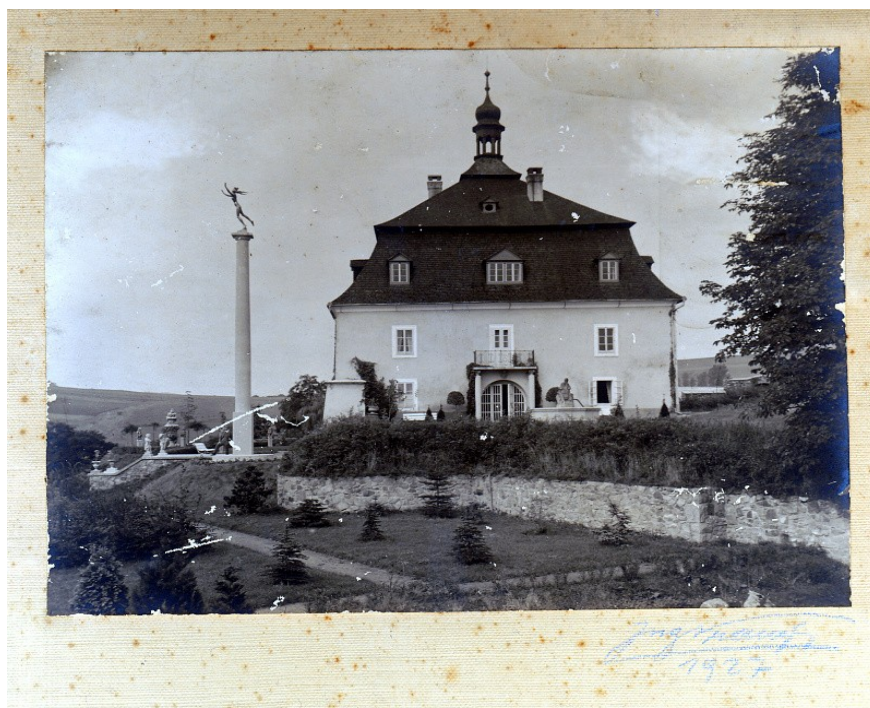

7. Kalvodova krajinářská škola v ateliéru na Vinohradech v Praze, nedat. (kol. 1914)

8. Společná fotografie Martina Benky, Aloise Kalvody a p. Tichého z plenéru v Klucné, nedat.
(1917)

13. Zámek Běhařov, nedat. 1927

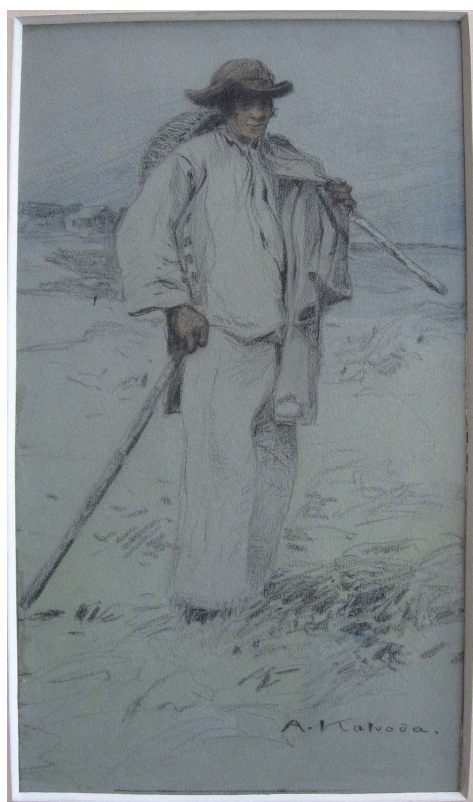

17. Alois Kalvoda, *Kupky sena*, (1900 – 1901), tužka, papír hnědý, 292x354mm

18. Alois Kalvoda, *Senoseč na Slovácku*, 1900 – 1901, olej, plátno, 490x560mm

19. Alois Kalvoda, *Na poli*, (1900 – 1901 nebo kol. 1904), lavírovaná kresba uhlem, tónovaný papír, kaširovaný na karton, 250x142mm

23. Alois Kalvoda, *Figurální studie*, (1902 – 1905), tužka, akvarel, papír nalepený na lepence, 290x205mm

21. Alois Kalvoda, z cyklu *Ženy a lásky poezie Máchovy*, 1902

22. Alois Kalvoda, *Lesní zátiší*, nedat. (kol. 1902), perokresba tuší, papír, 118x139mm

24. Alois Kalvoda, *Pozdní podzim za vsí*, (kol. 1905), tužka, bílý kvaš, šedý papír, 262x245mm

26. Alois Kalvoda, *Na okraji lesa*, (kol. 1906), perokresba tuší, papír, 134x104mm

27. Alois Kalvoda, *Vltavská krajina*, (1905 – 1907), tužka, hladký kancelářský papír, 116x135mm

31. Alois Kalvoda, *Krajina u Křivoklátku*, po 1910, olej, plátno, 150,5x210cm

33. Alois Kalvoda, *Dostaveníčko*, (1905 – 1907), perokresba, papír, 90x135mm

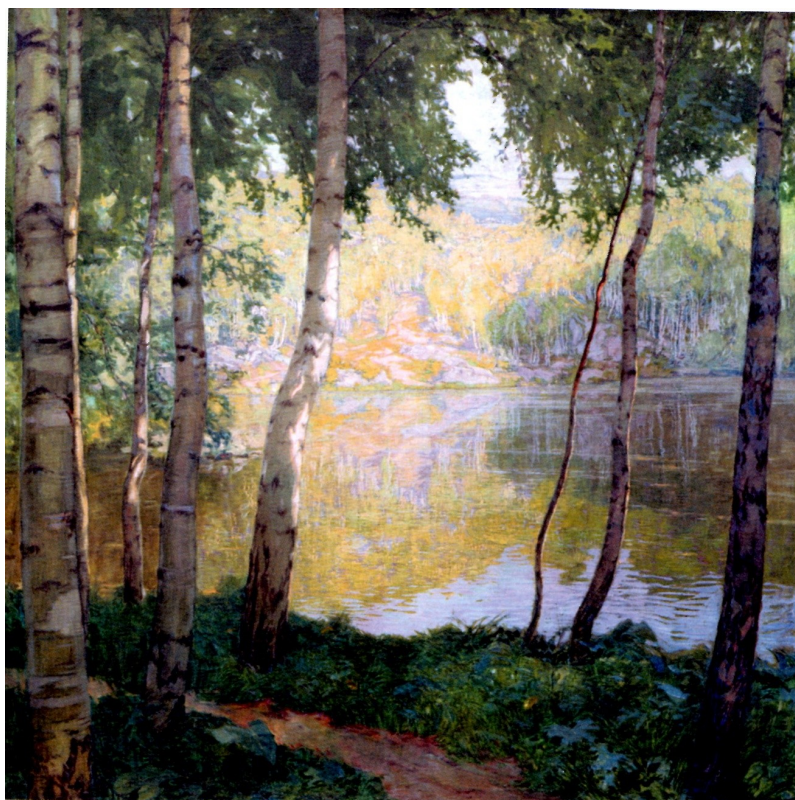

34. Josef Mánes, *Červené paraplíčko*, kol. 1855, olej, plátno, 180x130mm

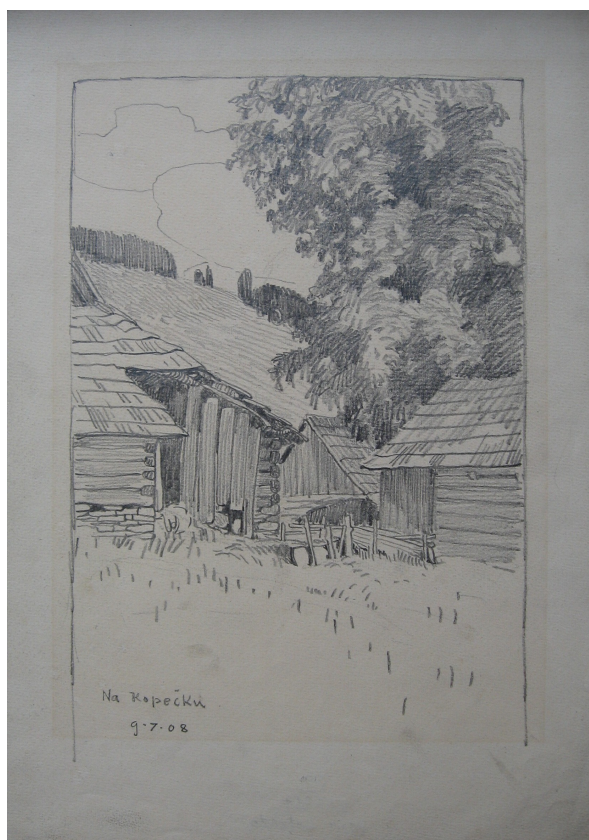

35. Alois Kalvoda, *U rybníka*, (1905 – 1907), perokresba lavírovaná, papír nažloutlý, 110x96mm

36. Alois Kalvoda, *Rybník v březovém háji*, 1905 – 1910, olej, plátno, 151x150cm

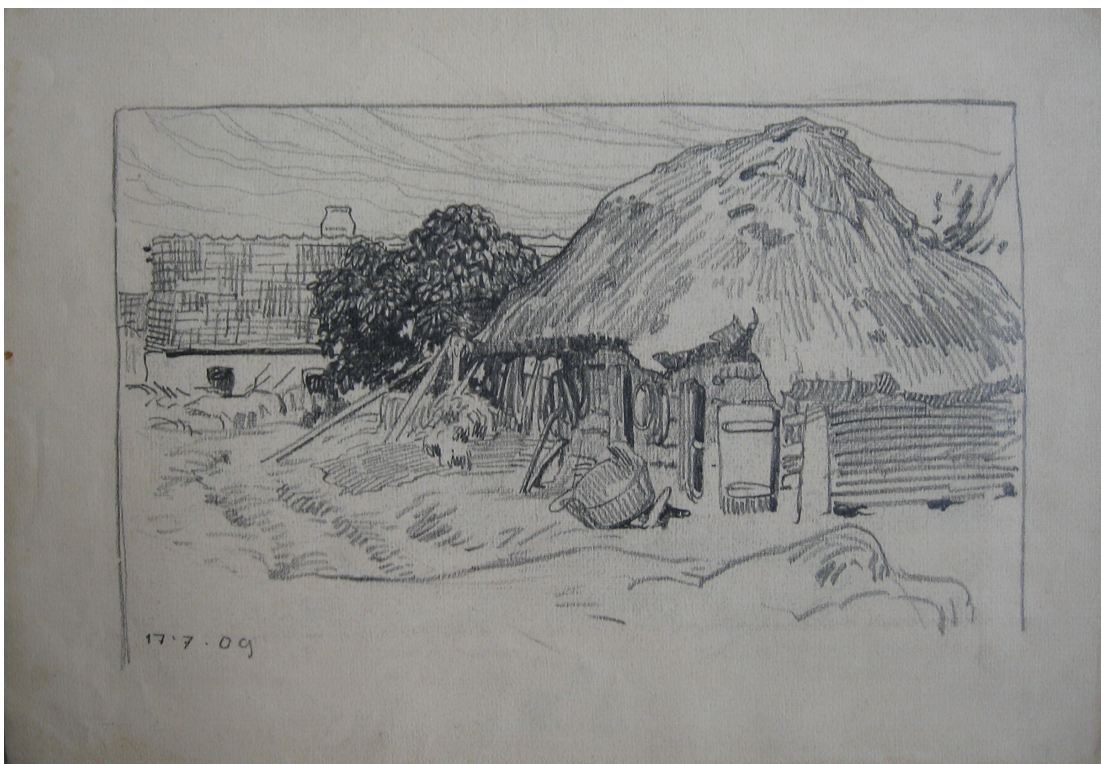

39. Alois Kalvoda, *Na kopečku*, 9.7.1908, tužka, papír, 292x208mm

41. Alois Kalvoda, *Praha N. Město náměstí Apolinářská ulice s kostelem sv. Apolináře*, 31.5.1909, tužka, papír, 277x183mm

42. Alois Kalvoda, *Vesnické stavení*, 17.7. 1909, tužka, papír, 208x292mm

44. Alois Kalvoda, *Krašovice*, 14.8.1909, tužka, papír, 292x208mm

45. Alois Kalvoda, *Stromy u vody*, 12.9.1909, tužka, papír, 208x292mm

46. Alois Kalvoda, *Dívka s pávem*, 1909, tužka, papír, 360x275mm

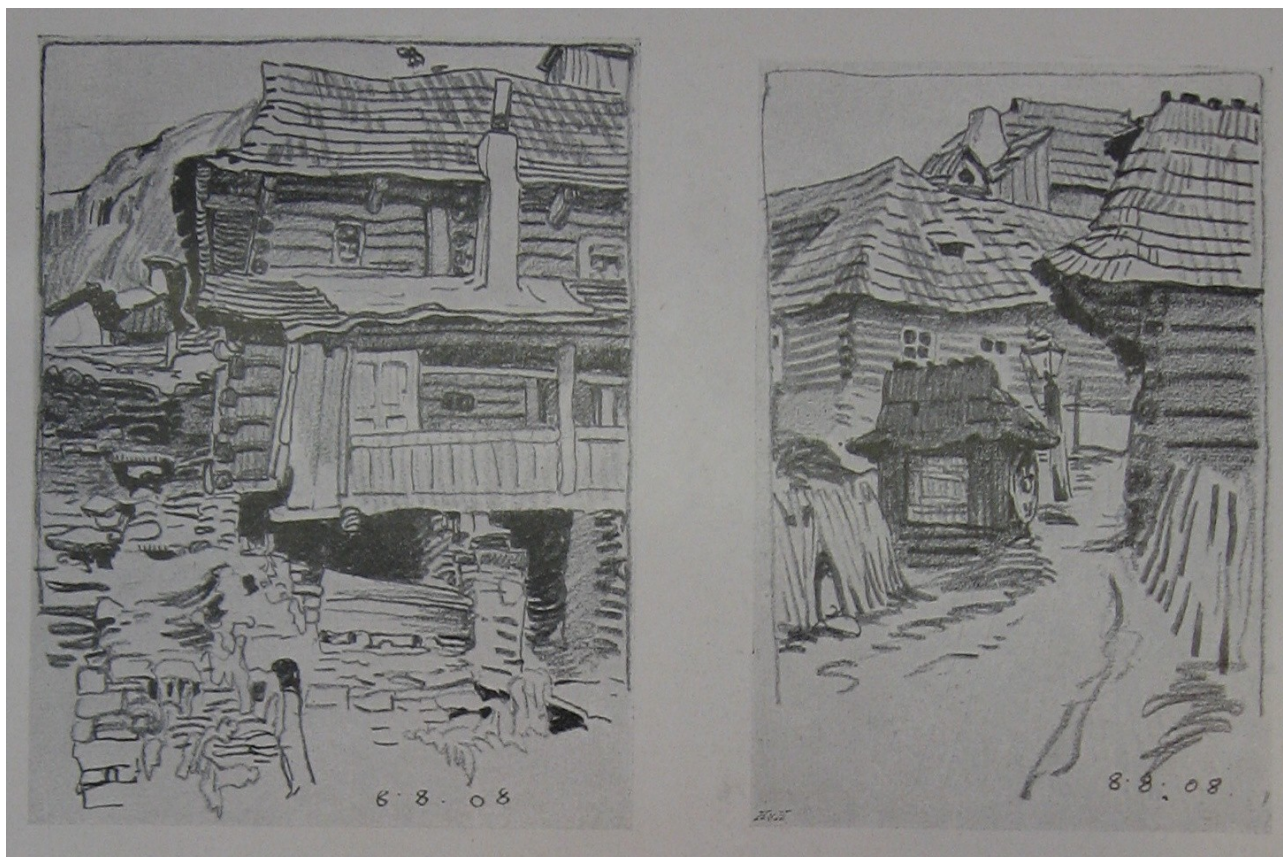

49. Alois Kalvoda, *Mrákovice*, 3.8.1910, tužka, papír, 208x292mm

51. Alois Kalvoda, *Stromy u vody*, (1910), tužka, papír, 292x208mm

57. Oskar Fiala, *Štramberk*, 8. 8. 1908, tužka, papír

59. Alois Kalvoda, *Studie krajiny*, 14.7. (1907 – 1910), tužka, akvarel, papír, 294x406mm

61. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, papír světle hnědý, 101x72mm, 201x142mm, 221x183mm, 100x169mm, 173x170mm, 125x138mm

64. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 244x308mm

68. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 304x483mm

71. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 403x550mm

74. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 334x604mm

76. Alois Kalvoda, *Náčrt ke scénické výpravě Prodané nevěsty*, 1915, uhel, kolorováno, papír světle hnědý, 357x535mm

79. Alois Kalvoda, *Za humny*, 1900, akvatinta, papír, 185x185mm

80. Alois Kalvoda, *Krajina (Slívy)*, kol. 1898, olej, plátno, 470x370mm

83. Alois Kalvoda, *Vesnice*, (asi 1900 – 1901), litografie, papír

84. Alois Kalvoda, *Chalupy pod stromy*, (1900 – 1905), litografie, papír, 280x230mm

85. Alois Kalvoda, *Chaloupka u cesty*, olej, plátno

87. Alois Kalvoda, *Krajina s hradem*, 1902, lept, papír, 97x60mm

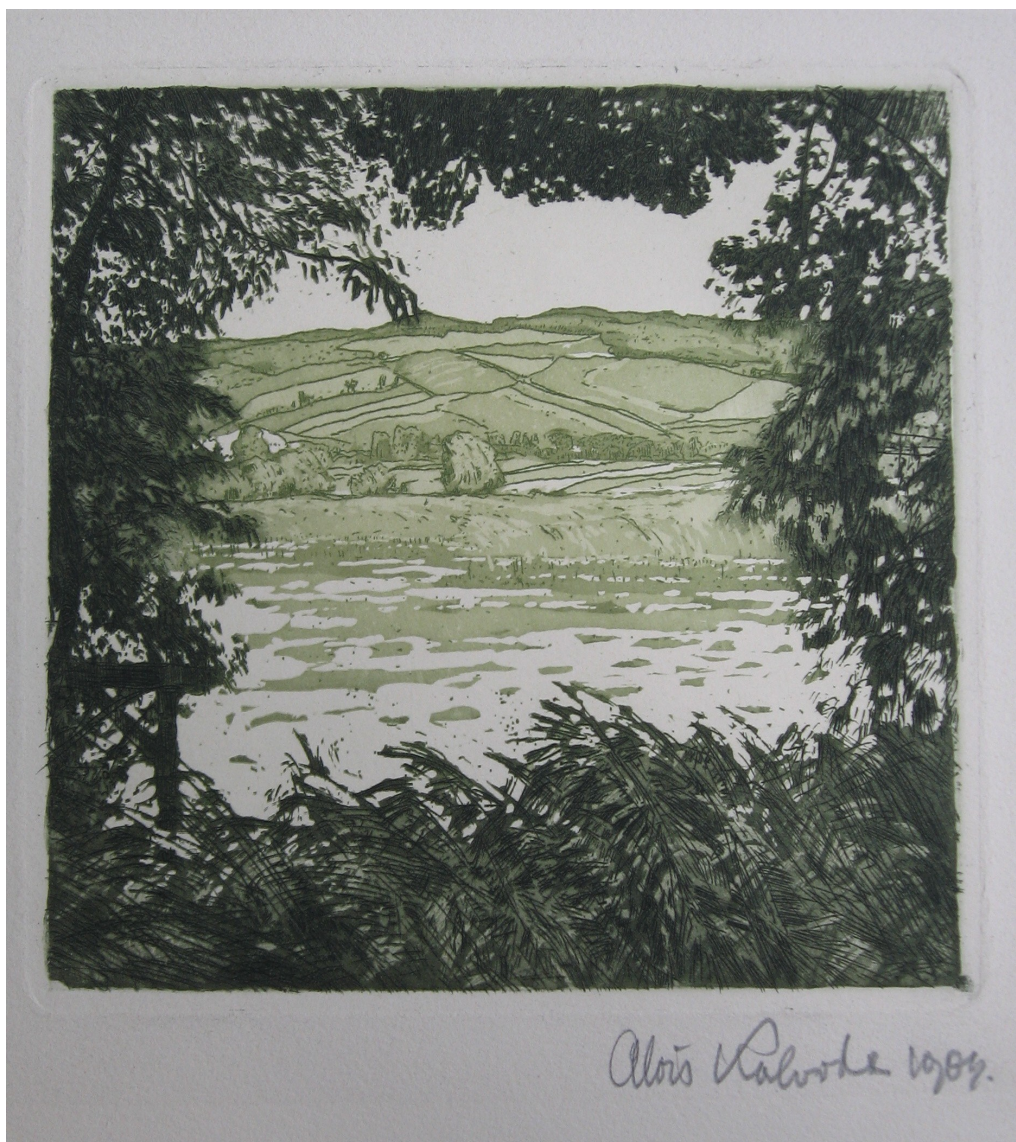

88. Alois Kalvoda, *Krajina s močálem*, 1903, akvatinta, papír

89. Alois Kalvoda, *Močál*, 1902, olej, plátno, 123x145cm

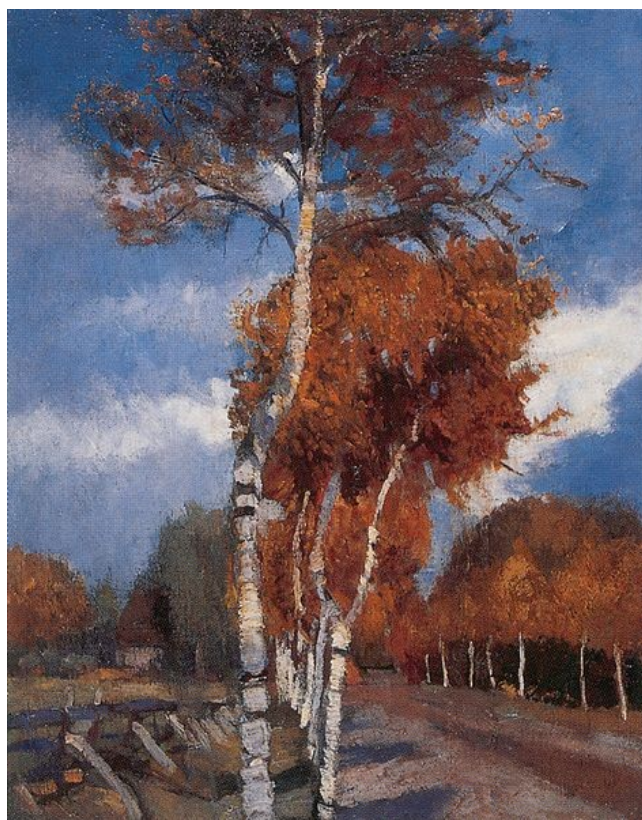

90. Alois Kalvoda, *Krajina*, 1904, akvatinta, papír, 140x140mm

91. Alois Kalvoda, *Cesta s břízami*, 1905, mezzotinta, papír, 172x132mm

92. Carl Vinnen, *Březový háj na podzim*, 1891 – 1893, olej, plátno, 550x440mm

95. Alois Kalvoda, *Bažina*, (1905), mezzotinta, zelenomodrý podtisk, papír, 180x180mm

96. Alois Kalvoda, *Potok s břízami*, 1905, lept, papír, 130x190mm

98. Bohumír Jaroněk, *Motiv ze Štramberka*, kol. 1907, berevný dřevoryt, 440x510mm

100. Alois Kalvoda, *Břízy u potoka*, (1905 – 1909), lept, papír, 140x140mm

101. Hans am Ende, *Břízy u Moorgraben*, 1896, olej, plátno

103. Alois Kalvoda, *Na lavičce*, 1907, akvatinta, papír, 171x130mm

106. Alois Kalvoda, *Dvě dívky v sadě*, (1907 – 1909), akvatinta, papír

108. Alois Kalvoda, *Starý hrad*, asi před 1910, dřevoryt, papír, 340x340mm

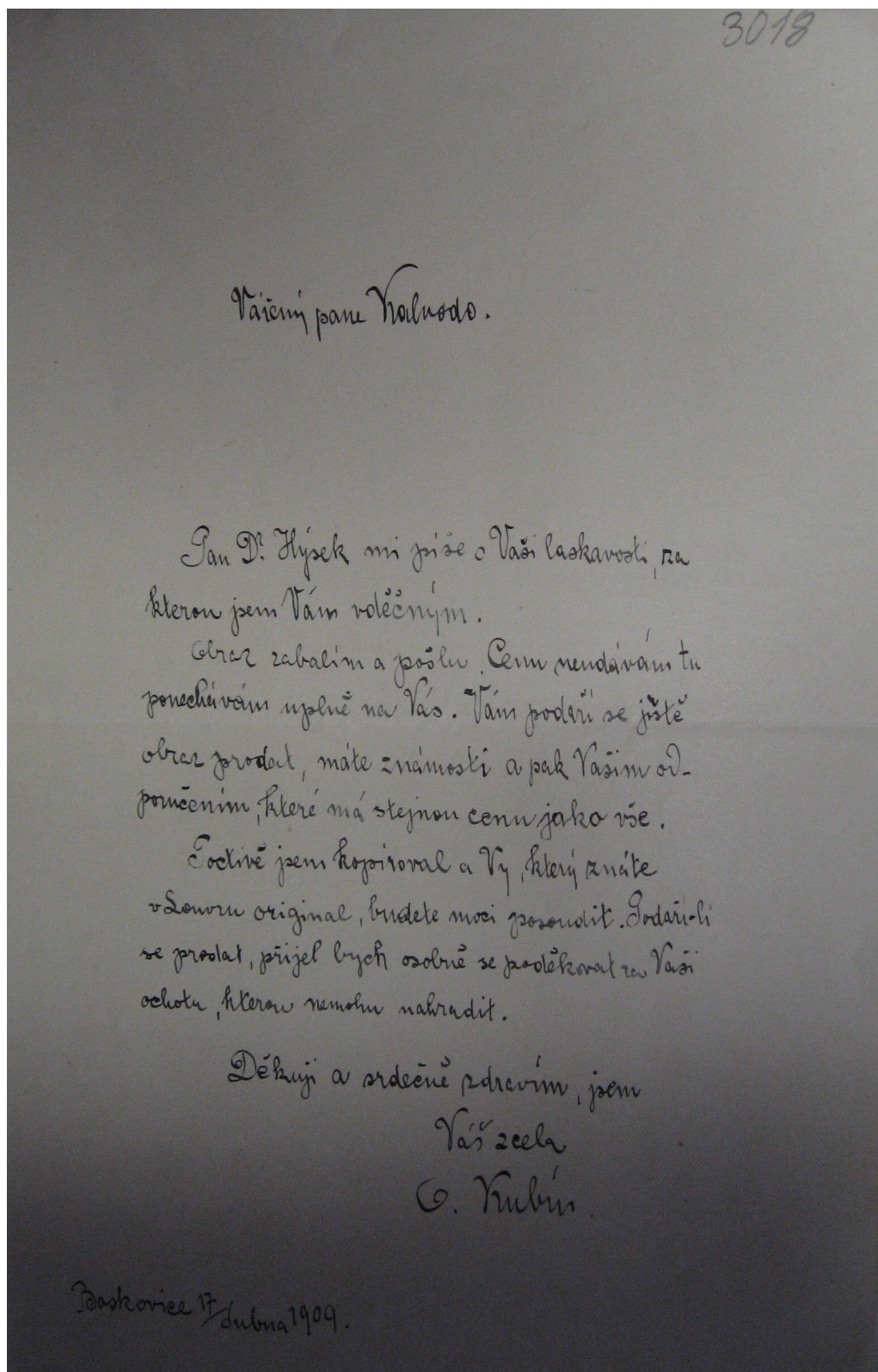
11. Seznam textové přílohy

- 12. 1.** Dopis Otakara Kubína Aloisu Kalvodovi, 17. 4. 1909, Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 3018.
- 12. 2.** Dopis Otakara Kubína Aloisu Kalvodovi, 22. 6. 1909, Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 3019.
- 12. 3.** Dopis Martina Benky Aloisu Kalvodovi, 15. 7. 1913, Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 400.
- 12. 4.** Dopis Martina Benky Aloisu Kalvodovi, 30. 7. 1913, Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 401.
- 12. 5.** Dopis Aloise V. Kožíška Aloisu Kalvodovi, 6. 11. 1913, Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 2949.
- 12. 6.** Dopis Roberta Poláka Aloisu Kalvodovi, (1914), Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 4579.
- 12. 7.** Dopis Oldřicha Lasáka Aloisu Kalvodovi, 23. 6. 1919, Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 3294.
- 12. 8.** Dopis Navrátilových Aloisu Kalvodovi, 20. 6. 1926, Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 3813.
- 12. 9.** Dopis Aloise V. Kožíška Aloisu Kalvodovi, 10. 8. 1926, Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 2977.
- 12. 10.** Dopis Aloise V. Kožíška Aloisu Kalvodovi, nedat., Muzeum ve Šlapanicích, fond *Alois Kalvoda*, inv. č. 2950.

12. Textová příloha

12. 1. Dopis Otakara Kubína Aloisu Kalvodovi, 17. 4. 1909

Vážený pane Kalvodo.

Pan Dr. Hýsek mi píše o Vaši laskavosti, za kterou jsem Vám vděčným.

Obraz zabalím a pošlu. Cenu neudávám, tu ponechávám úplně na Vás. Vám podaří se jistě obraz prodat, máte známosti a pak Vaším doporučením, které má stejnou cenu jako vše.

Poctivě jsem kopíroval a Vy, který znáte v Louvru originál, budete moci posoudit. Podaří-li se prodat, přijel bych osobně se poděkovat za Vaši ochotu, kterou nemohu nahradit.

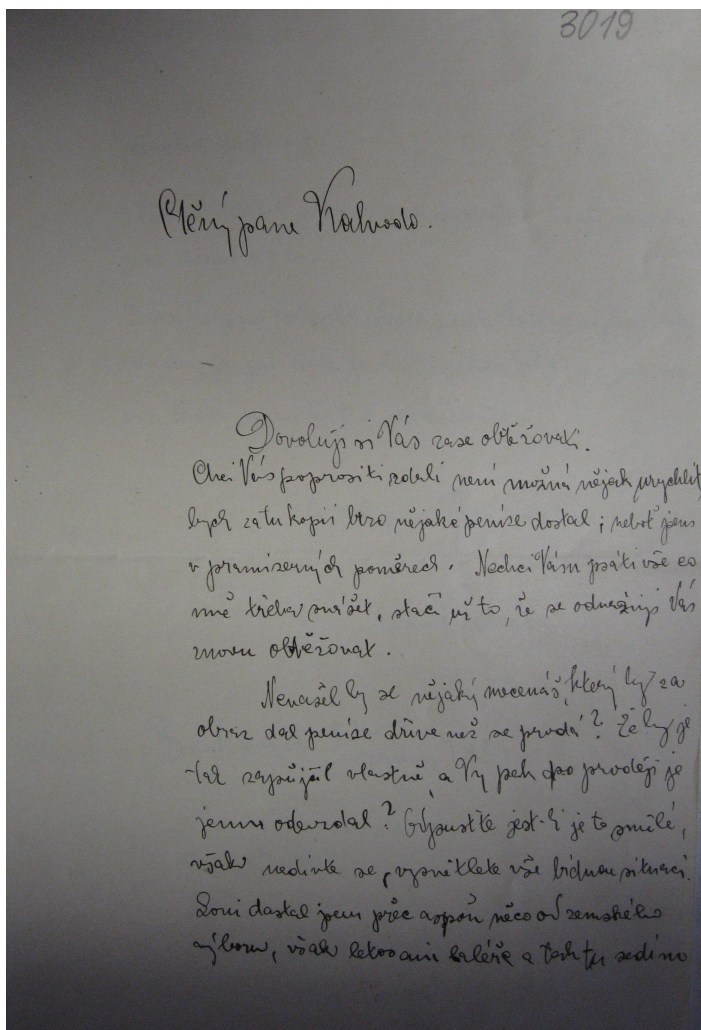
Děkuji a srdečně zdravím, jsem

Váš zcela

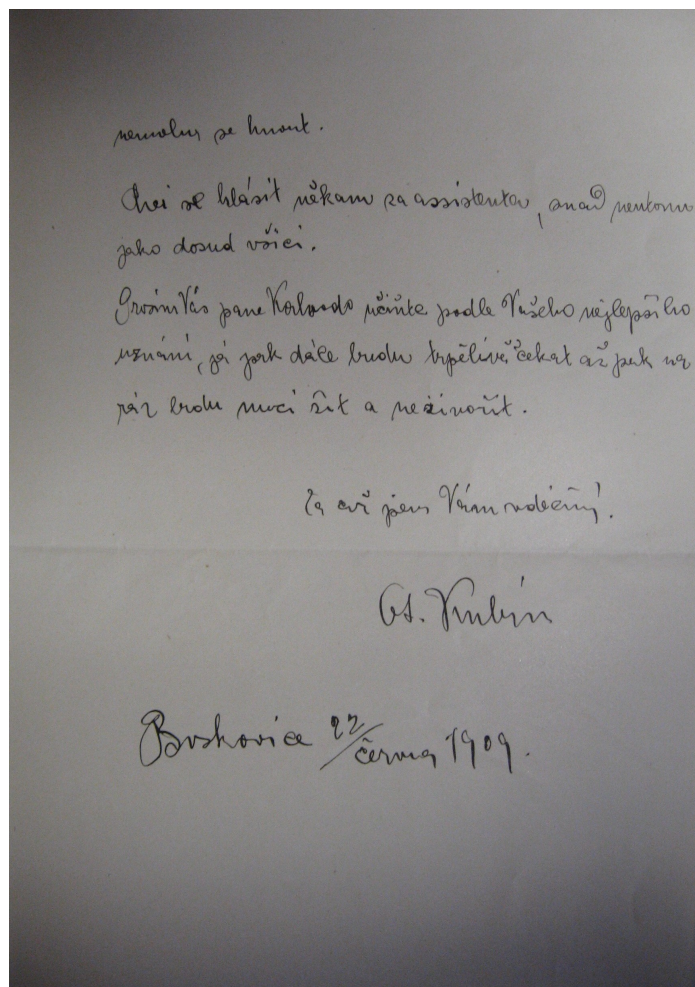
O. Kubín

Boskovice 17/dubna 1909.

12. 2. Dopis Otakara Kubína Aloisu Kalvodovi, 22. 6. 1909

Ctěný pane Kalvodo.

Dovoluji si Vás zase obtěžovati.

Chci Vás poprositi, zdali není možné nějak urychlit, bych za tu kopii brzo nějaké peníze dostal, neboť jsem v pramizerných poměrech. Nechci Vám psáti vše, co mě třeba snášet, stačí už to, že se odvažuji Vás znovu obtěžovat.

Nenašel by se nějaký mecenáš, který by za obraz dal peníze dříve než se prodá? Že by je tak zapůjčil vlastně a Vy pak po prodeji je jemu odevzdal? Vy sud'te, jestli je to smělé, však nedivte se, vysvětlete vše bídnou situaci. Loni dostal jsem přec aspoň něco od zemského výboru, však letos ani halěře, a tak tu sedím, nemohu se hnout.

Chci se hlásit někam za assistenta, snad neutonu jako dosud všici.

Prosím Vás pane Kalvodo, učinite podle Vašeho nejlepšího uznání, já pak dále budu trpělivě čekat, až pak naráž budu moci žít a neživořit.

Za což jsem Vám vděčný

Ot. Kubín

Boskovice 22/června 1909.

12. 3. Dopis Martina Benky Aloisu Kalvodovi, 15. 7. 1913

H9092 400

Slovutný mistře!

Lištek došel. Děkuji a prosím
neklepejte se na mne, že jsem Vám
neudal adresu.

Slovutný mistře! Myslím, že
se zde ve Velké vsi dlouho neza-
řím, jelikož nemám co malovat
co by se mi líbilo a co by bylo
tak charakteristické. Maluji
rádím chaloupky a lidi smíšené
hnedle hoto, povídky jsou všechny
stejně. Stojí všechny jedním směrem
a ještě k tomu vůbec bez stromů, takže
já jen štítý proti obloze. Vesnice
je na rovině okolo lesy, dost
daleko a není k ^{mně} přístupu. — Farář
je moc hojný i p. Kaplan, ale

obá obzru nerozumějí. Mám se
u nej dohř co se týče jídla, ale jinak
jsem zavřený. Večer pítka jít ven
to vůbec nemohu; po večeri se rozjedou
každý do svého pokoje a dím jak
sa odvrátí uí ravněji. V hospodě
jsem zde vůbec ještě nebyl. — Kuchař
ka je zde výborná, jenže je to paní.
Jsem zde s mužem i dítětem. Muži
vše hospodářský fardívno. — Lid
je zde velmi hodný, rozumíš slováci.
Maďarský zde skoro ani neslyšet
kromě notara a na nádraží.

Kroj je zde moc jednoduchý, sluší
hlavně muži nosí ještě kroj. U žen
nemí nic tak zajímavého. Mají
jen přes prsa ~~prsa~~ nakříd převá-
zaný šatek a ve vlasech (v čepu)
uvázanou mašku. Možná, že jsem

ještě ani neviděl všecko, když zde
porád psát, tak snad se ani tak
nestrojím do toho právě.

Milý mišti! Gratuluji Vám
a celého srdce na tou cestu kanitkat
Bude hej! a to koupí. Já jsem nyní
dostal od Jng. Botky 120 kor. za
3 obrázky po 40 kor. jenž jsem mu
zaslal od součnej které jsem tam
měl u konity. Žádal mě, aby mu
nějaké zaslal mam-li po ruce, ma
vyláz několik. Jeden si nechal sám
a ostatní si koupili tamnější úřad-
níci. — Od kolíška jsem dostal
60 kor na cestu a ty americké pen-
ze dostanou pny ač někdy v ráči-
kijnu. — Pán Langner mi psal,
že se ještě pokusí o nějaké cestovní

stipendium do toho Mníchova.

Tak se Vám prosatím co nej-
úctivěji poroučím a zastávám

Váš vděčný

Martin Zuka

u dp. J. Vojtassáka, farára

15/8/1913.

ve Velké-Vsi
Árvanagyfalva
Árva megye

Slovutný mistrě!

Lístek došel. Děkuji a prosím nehněvejte se na mne, že jsem Vám neudal adresu.

Slovutný mistrě! Myslím, že se zde ve Velké vsi dlouho nezdržím, jelikož nemám co malovat co by se mi líbilo a co by bylo tak charakteristické. Maluji zatím chaloupky a budu s nima hnedle hotov, poněvadž jsou všechny stejné. Stojí všechny jedním směrem a ještě k tomu vůbec bez stromů, ale trčí jen štíty proti obloze. Vesnice je na rovině, okolo lesy, dost daleko a není k nim přístupu. - Farář je moc hodný i p. Kaplan, ale obá obrazu nerozumějí. Mám se u něj dobře co se týče jídla, ale jinak jsem zavřený. Večer někam jít ven, to vůbec nemohu; po večěři se rozejdou každý do svého pokoje a dům jak se odzvoní už zavírají. V hospodě jsem zde vůbec ještě nebyl. - Kuchařka je zde výborná, jenže je to paní. Jsou zde s mužem i dítětem. Muž vede hospodářství farářovo. - Lid je zde velmi hodný, vesměs slováci. Maďarsky zde skoro ani neslyšet kromě notára a na nádraží.

Kroj je zde moc jednoduchý, chudý, hlavně muži nosí ještě kroj. U žen není nic tak zajímavého. Mají jen přes prsa na kříž převázaný šátek a ve vlasech (v copu) uvázanou mašlu. Možná, že jsem ještě ani neviděl všechno, když zde pořád prší, tak snad se ani tak nestrojejí do toho pravého.

Milý mistrě! Gratuluji Vám z celého srdce na tu „cestu lanžhotskou.“ Bude hej! až to koupí. Já jsem nyní dostal od Ing. Botty 120 kor. za 3 obrazy po 40 kor., jenž jsem mu zaslal od Doušovej, které jsem tam měl v komisy. Žádal mě, abych mu nějaké zaslal, mám-li po ruce na výběr několik. Jeden si nechám sám a ostatní si koupili tamnější úředníci. - od Kolíska jsem dostal 60 kor. Na cestu a ty americké peníze dostanu prý až někdy v září – říjnu. - Pán Langner mi psal, že se ještě pokusí o nějaké cestovní stipendium do toho Mnichova.

Tak se Vám prozatím co nejuctivěji poroučím a zůstávám Váš vděčný

Martin Benka

u dp. J. Vojtassáka, farára ve Velké Vsi

Árvanagyfalu Árva megye

15/VII 1913.

12. 4. Dopis Martina Benky Aloisu Kalvodovi, 30. 7. 1913

H 900/3 401

Dráhy mistře!

Piši Vám z Liesku kde jsem teď
čtvrť den. Kezdřím se tu vřak
dále. Podhrám se do Hladovky u
Suché Hory, malovat tam nebudu,
porádí co bych tam namaloval,
by mi neuschlo za dva dni. Odtud
pojedu ještě do Velké-Vsi, kde jsem
si nechal obřátky, potom můžu
do Ružomberka. Teď se podívám
do Turé. a Martina. Bude tam skr-
mařenie. Tam se můžná seznámim
s Vajanským a jiným.

Žde, v Liesku je krajina pahor-
ková, v dalce vidim jen samé
„františky“. Vody je zde dost, jen se
prudká. Vesnice je pěkná i stromů
dost (většinou samé lípy). Skoro pos-
táci si namaloval jednu chalupu.
Jsou říčky jen s malýmá vyjimkama

skoro stejné. Maloval jsem zde většinou jen za Rumnamy, jelikož zde chodí pořád četníci a obléžují mě. Vypytávají se co jsem odkud a proč to maluji, alych ukázal „bizonyj trány“ totiž vyšetření, že to musím mít ovšem, že se tak neklusně a dříve vypytávají, že mě to rozčiluje a vyrušuje, protože se nači srovnávám za Rumnamy kde mám větší pokoj. Odpovídám jen slovensky a tím vzburuji ještě větší podivnění. Že ještě lykají komu se amí nedivím.

Pán farár Párák byl v Lučkáci 10 let a byl přeložen sem. - Je to pro mne velmi nesimpatičky člověk. Kritizuje, mrazí mě ovšem měštem a diví se, že můžu někteř takový obrázek koupit a t. d. Hned jak jsem přišel mi dal na jevo, že zde

nic není, že je zde jenom jedna chalupa která je stará 130 let a víc py nic leda ještě nějaký ornament na stětech a v kostole. A rachi mně, že to maliarstvo obraní je planuo remeslo že maliari izieb a kostolu, že ti zarobí peniazí. Tak jsem povídal, že ja ter, budu malovat kostely, ale že ještě ne. To p. farár Vojtassak je opravdu hodný a milý člověk, ten se mi alespoň do měcho nemýchal a ještě porouchal co mohl.

Milý místě! Měl bych zde mít aparát, to bych si naklapal dost věci, které se nesechají malovat pro nebarvosť, nebo pro nešťale počasí. — Rad bych zde ještě něco procestoval, alych si něco obhlídle pro některé prázdniny, kde bych mohl malovat ovšem, že ne sama píest. Takto se mi to nelíbí! To nic

není! Musím se teď nakročy paol naučit maďarsky, aspoň pro jistotu.

Tyto prázdniny jsou mi jen na skúsenon, podružné pojedú rovnou (bude-li mít peníze, neb sramím-li se s nějakým, ale ne spátom) do tater aneb hodne blízko.

Kraj je zde jednoduchý, jako polský (jen muži) žijú nestojí za nic) Rieč je zde též již hodne promíchána polčinou. Lid je zde dvobrodový.

Místě, je to to smutné a jsou starosti s psí sestrou. Za s neostane nic a přijímá. Inad tak daleko to, nepřijde alychť mosel dovat se ovcho.

Va ten povím se těším, ještě budeme mít počasí.

Prozatím se Vám pozovím co přijetí níji a au stávám s upřímným pozdravem Váš ročník

30/III 1913

Martin Dženta

adresa nadp. Vojtassaku v Lučkáci

Drahý mistře!

Píši Vám z Liesku, kde jsem teď čtvrtý den. Nezdržím se tu však déle. Podívám se do Hladovky u Suché Hory, malovat tam nebudu, poněvadž co bych tam namaloval, by mi neuschlo za dva dni. Odtud' pojedu ještě do Velké – Vsi, kde jsem si nechal obrázky, potom možná Rožomberka. Též se podívám do Turč. sv. Martina. Bude tam shromažďenie. Tam se možná seznámím s Vajanským a s jinými.

Zde v Liesku je krajina pahorková, v dálce vidím jen samé „františky.“ Vody je zde dosti, jenže prudká. Vesnice je pěkná, i stromů dost (většinou samé lípy). Skoro postačí si namalovat jednu chalupu. Jsou všechny jen s malými výjimkami skoro stejné. Maloval jsem zde většinou jen za humnami, jelikož zde chodí pořád četníci a obtěžují mě. Vyptávají se co jsem, odkud' a proč to maluji, abych ukázal „bizony i tvány“ totiž vysvědčení, že to musím mít ovšem, že se tak neslušně a drze vyptávají, že mě to rozčiluje a vyrušuje, proto se ráči schovávám za humna, kde mám větší pokoj. Odpovídám jen slovensky a tím vzbuzuji ještě větší podezření. Že ještě tykají tomu se ani nedivím.

Pán farár Bážik byl v Lúčkách 10 let a byl přeložen sem. Je to pro mne velmi nesimpatický člověk. Kritizuje, nerozumí ovšem ničemu a diví se, že může někdo takový obrázek koupit a.t.d. Hned jak jsem přišel mi dal na jevo, že zde nic není, že je zde jenom jedna chalupa, která je stará 130 let a víc prý nic, leda ještě nějaký ornament na štítech a v kostele. A radí mně, že to maliarství obrazů je planno remeslo, že maliari izieb a kostolu, že ti zarobí peniazi. Tak jsem povídal, že já teď budu malovat kostely, ale že ještě ne. To p. farár Vojtassak je opravdu hodný a milý člověk; ten se mi alespoň do ničeho nemíchal a ještě poradil, co mohl.

Milý mistře! Měl bych zde mít aparát, to bych si naklapal dost věcí, které se nenechají malovat pro nebarevnost nebo pro nestálé počasí. - - rád bych zde ještě něco procestoval, abych si něco obhlídl pro některé prázdniny, kde bych mohl malovat ovšem, že na svou pěst'. Takto se mi to nelíbí! To nic není! Musím se též na každý pád naučit maďarsky, aspoň pro jistotu.

Tyto prázdniny jsou mi jen na zkušenou, podruhé pojedu rovnou (budu-li mít peníze, neb seznámím-li se s někým, ale ne s páterem) do Tater aneb hodně blízko.

Kroj je zde jednoduchý jako polský (jen muži, ženy nestojí za nic). Řeč je zde též již hodně promíchaná polštinou. Lid je zde dobrosrdečný.

Mistře, je to tu smutné a jsou starosti s pí. sestrou. Zas neostane nic z příjmů. Snad tak daleko to nepřijde, abyste musel dávat ze svého.

Na ten podzim se těším, jestli budeme mít počasí.

Prozatím se Vám poroučím co nejuctivěji a zůstávám s upřímným pozdravem Váš vděčný

Martin Benka

30/VII 1913

adresa na Dp. Vojtassáka ve Velké vsi

12. 5. Dopis Aloise V. Kožíška Aloisu Kalvodovi, 6. 11. 1913

H 799/45   2949

REDAKCE DENÍKU
„MORAVSKÁ ORLICE“,
BRNO, BESEDNÍ DŮM,
.....
TELEFONNÍ ČÍSLO 468.
⊙ ⊙

= Souříd. s. pok. domol.
nevěříme

Místě,

byl jsem věrně v. b. obliž. Drujstev. Káv.
vím, že pověříte, abych Vás požádal, byste premiéru
Markovského podělil, na počestek přeruce. Může-li
mne více udělat k ml. dřívě v sou. sou. stá
získal. Souč. (Něco mi, m. ud. s. v. t. u. c. c. u. s. t. e.
He. m. p. s. k. t. s. (to. p. r. i. m. i. u. j. u. k. i. n. f. o. r. m. a. c. i. - d. i.
v. e. r. u. e.). Sou. s. u. l. o. u. y. j. e. p. e. d. i. k. e. l. p. o. o. n. e. u.
k. o. j. d. o. m. p. r. i. p. r. o. o. b. e. r. e. m. k. u. d. o. p. e. s. u. m. i. t. p. r. i. a. e. l. d. o.
le. u. p. r. e. d. j. i. n. a. k. u. o. D. r. u. j. s. t. e. v. p. r. o. s. u. m. j. i.
z. a. k. o. z. a. d. V. i. n. o. v. a. z. p. r. o. m. i. o. u. u. e. p. j. i. d. a. D. r. u. j. s. t. e. v.
j. e. m. u. i. u. s. k. r. a. j. i. n. e. u. p. j. o. d. y. u. m. u. o. D. r. u. j. s. t. e. v.
u. o. s. u. l. o. u. y. o. b. p. r. o. u. k. e. p. r. o. o. b. C. a. r. y. u. m. u. o. l. e.
b. j. M. a. r. k. o. v. s. k. é. z. a. k. o. z. a. d. t. e. m. i. z. e. u. i. v. s. o. u. b. t. e.
p. r. i. p. a. s. e. u. d. e. l. a. t. u. c. h. y. l. k. a. r. u. z. i. k. e. u. i. s. o. u. o. v. e.
j. i. t. P. a. k. e. u. o. v. e. c. e. s. t. o. u. n. a. p. i. d. i. k. e. l. a. u. i. k. o. l. e. r.
p. o. o. b. i. t. u. o. d. e. k. o. r. o. c. e. u. c. e. n. i. m. e. a. b. e. l. o. u.
P. r. o. m. i. o. u. p. r. i. j. i. d. e. z. i. d. e. l. u. o. j. a. n. z. e. S. t. a. c. i.

na jas, a slyševé aspoň, ušit, něco odtréls od začátku
v. b. b. u. e. r. a. d. u. j. i. v. e. l. k. r. a. j. i. n. e. h. p. r. o. t. i. m. p. r. o. b.
p. j. i. d. S. e. u. c. l. o. v. i. a. p. r. o. t. i. H. a. s. p. r. o. s. i. u. j. e. h. j. u. e. a. c. u.
p. o. s. t. p. j. i. d. V. i. j. u. e. n. a. p. a. d. n. e. k. o. n. e. l. o. o. o. d. l. e.
j. e. n. i. u. o. p. r. o. s. i. t. e. P. a. k. e. p. j. i. n. i. k. e. M. a. r. k. o. v. s. k. é. u. i. s.
r. a. b. a. j. i. t. e. a. - b. e. z. o. b. t. i. j. e. P. a. k. e. v. i. d. e. l. y. t. e. p. o. u. e. l. s.
o. t. o. n. a. c. i. u. p. o. o. b. u. e.

Obrazu a osobu, jest. b. u. j. o. n. a. d.
u. i. u. o. c. e. n. e. u. z. a. k. e. z. a. t. i. m. z. a. d. o. z. e. l.

P. r. o. m. i. o. u. j. e. n. i. c. i. v. o. u. G. o. l. e. p. a. c. i. l. u. e. u. u. i.
a. s. e. l. l. e. h. p. b. o. r. o. d. p. i. s. t. u. p. r. h. o. v. i. a. u. i. g. e. s. t. o. l. e. u. i.
p. o. o. z. j. i. m. e. z. a. p. i. s. t. u. e. t. h. o. i. r. u. a. a. j. e. r. a. m. e. n. a. t. u. i.

zele oddav
Alois V. Kožíšek

Brno, 6. 11. 1913.

= Pan řed. F. Tak dosud neučinil

Mistře,

byl jsem včera výb. Schůzí Družstva Nár. divadla pověřen, abych Vás požádal, byste premiéru „Marhovského“ odložil na počátek prosince. Můžete-li mně něco udělat k vůli, dopište v tom smyslu řediteli Fenclovi. Příčinu mu udávat nemusíte. Věc se má takto: (to prosím jen k informaci důvěrně). Podle smlouvy je ředitel povinen každou připravovanou hru oznámiti tři neděle napřed. Jinak má Družstvo právo mu ji zakázat. Poněvadž poměr mezi řed. a Družstvem je nyní krajně napiatý, musí Družstvo na smlouvě do puntíka trvat. Ergo, musilo by „Marhovského“ zakázat. Nemůže ani v tomto případě udělat úchylku, račte mi to uvěřiti. Také nechce tomuto řediteli ani halěř povoliti na dekorace, nemáme ateliéru.

Prvního prosince přijde ředitel nový, asi že Lacina zase, a ten bude aspoň mít něco dobrého do začátku. Výbor by nerad užíval krajních opatření proti p. řed. Fenclovi a proto Vás prosím jeho jménem, byste p. řed. F. Vy nenápadně požádal o odložení na prosinec. Pak už přijde „Marhovský“ na řadu jistě a bez obtíží. Také důstojné roucho dekorační dostane.

Obrazy a ostatní, jestli už snad není na cestě, račte zatím zdržet.

Prosím ještě jednou, byste ráčil mému a celého výboru přání vyhovět a moje sdělení považoval za přísně důvěrná a znamenám

zcela oddaný

Alois V. Kožíšek

Brno 6/11 1913.

12. 6. Dopis Roberta Poláka Aloisu Kalvodovi, (1914)

4579

Slavný místě!

Prosimte řekněte, že Vás
obližují tato prosba: rád
bych se stal Vaším žákem.
Patic mezi Vámi titule, a
nadaence, chtěl jsem jít
několikrát k Vám tuto
prosbu vznésti, avšak
zabránilo mi v tom mé
stále zaměstnání, jít mi
nedopadá čas, bych se
odšel, mnohdy tak vroucně
milované, malbě. Letos
ale, nymohl jsem si ne..

spíše, bych měl nedělní Dops.
leďne volně, proto Vás prosím
zdali bych nemohl v nedělní
Dopoledne od 9-12 u Vás se
ryněvraní sčísti. Pochli
by to bylo možné, provil bych
Vás slavný místě, a lasko.
ně sdělení za jakýchkoli podm.
nechť by se tak státi mohlo.
Očekávaje stouhání Váši lasko.
vám, odpověď

S naměnam se
v hluboké vřelí
vděčně Vám oddaný
Robert Polák
regisseur opery Národního
divadla v Praze II.
Kojanová ul. č. 354.

Slovutný mistře!

Promiňte laskavě, že Vás obtěžuji touto prosbou: rád bych se stal Vaším žákem. Patře mezi Vaše ctitele a nadšence, chtěl jsem již několikrát k Vám tuto prosbu vznést, avšak zabránilo mi v tom mé stálé zaměstnání, jež mi nedopřává času, bych se oddal, mnou tak vroucně milované, malbě. Letos ale, vymohl jsem si na správně, bych měl nedělní dopoledne volné, proto Vás prosím, zdali bych nemohl v nedělní dopoledne od 9 – 12 u Vás se vyučování zúčastniti. Pakli by to bylo možno, prosil bych Vás slovutný mistře o laskavé sdělení, za jakých podmínek by se tak státi mohlo. Očekávaje s touhou Vaši laskavou odpověď.

Znamenám se v hluboké úctě srdečně Vám oddaný

Robert Polák

režiser opery Národního divadla v Praze II. Trojanová ul. č. 354.

12. 7. Dopis Oldřicha Lasáka Aloisu Kalvodovi, 23. 6. 1919

3294
H/1853/10

Vážený příteli!

Psal jsem kdysi p. Kaffkovi, před
výstavou, že ráději at zamítnou
všecko, než jednu věc vytkovat.
Když je věc nebyly zrovna dobré.
To krasnější vytkoval Sarajemí měl
jsem věc daleko lepší, ale to by
práve stálo a neby, počítka 15
roky. Tak co jsem přišel z vojny
nebyl jsem vše vidět něco slus-
ného, a ještě to potroci nějakou

dobru pes zas pijou de toho. Finali
se na to diraji' druzi, a nerezmon to
v'iraku e zolarki legobledni' jany
a tom smeru kritikuvi. Vyteemil
je Dr. Merkalous, Lit. Novin f
Kae ten ran se tomu psani' uel,
ten out nerezmon' nizeemo. Minule
na olomoucku' vystave' chvalil me
jsem obrazek (tempora) kterij' jine
kteri: vyhozit, vystavy, ostateni
nizidel. Takovej' lapomoi' se dovede
vic. Ilustrace daval' tam met
potivne' akvarely a ty kralil.
Jak to pijou? Bud' nerezmon, ale
naprosto nizeemo, anebe pak je
jnamosti' je setrneji'. Takovi'
kritika potom nem' pripustiti.

Tet' hodouskou zas reze, aj ma nette-
pe. Prati' tomu se musi' nekde ozvat,
anebo aj pojedou de Berna do du' vyhledeni'
a dostane' p'ir' facek. Niste mu
j'lan' trachu, on skratne. Jole'ni'
kteri' jsem mu' p'enovat' clane' de' Azora
ak' Petukin' byl' prati' tomu, je' pij'
to se nedela' d'abre, a je' publikum to
porusuje jako slabost. Tak jsem
ho uposkell, ale tentokrat' nyzlini',
by se nemelo mlcet.

Julien V'is j'lovsi'

Ob. Lasa'ly

22/25 19

Vážený příteli!

Psal jsem kdysi p. Kafkovi, před výstavou, že raději ať zamítnou všechno, než jednu věc vystavovat. Víím, že věci nebyly zrovna dobré. Po menších výstavách Sdružení měl jsem věci daleko lepší, ale to byly práce starší a nebo z počátku 15. roku. Ted', co jsem přišel z vojny, nebyl jsem sto udělat něco slušného a ještě to potrvá nějakou dobu než zas přeždu do toho. Jinak se na to dívají druzí a nevezmou to v úvahu a zvláště bezohlední jsou v tom směru kritikové. Výtečník je Dr. Markalous z Lid. Novin. Kde ten nám se tomu psaní učil, ten vůl nerozumí ničemu. Minule na olomoucké výstavě chválil mě jeden obrázek (temperu), který jsme chtěli vyhodit z výstavy, ostatní neviděl. Takových lapsusů se dopustil víc. Hlavica sochař tam měl podivné akvarely a ty chválil. Jak to půjde? Bud' to nerozumí ale naprosto ničemu, anebo pak ze známosti je šetrnější. Taková kritika potom není přípustná. Ted' hedonskou zas řeže, až na některé. Proti tomu se musí někdo ozvat, anebo až pojedu do Brna si ho vyhledám a dostane pár facek. Pusťte mu žílu trochu, on zkrotne. Posledně chtěl jsem mu věnovat článek v „Próza“ ale Pelikán byl proti tomu, že prý to nedělá dobře a že publikum to posuzuje jako slabost. Tak jsem ho uposlechl, ale tentokrát myslím, by se nemělo mlčet.

Srdečně Vás zdraví

Old. Lasák

23/VI. 19

12. 8. Dopis Navrátilových Aloisu Kalvodovi, 20. 6. 1926

Handwritten letter on aged paper. At the top right, it is dated "dne 20 června 1926." Below the date are the numbers "H1740/6" and "3813". The salutation is "Vážený mistře!". The main text of the letter reads: "Děkujeme za váš milý dopis a vaše milé pozdravy srdečně opětvujeme. Nemá tu nového nic, jsem přiložený úhel za elektrické světlo a vnitřek od prof. Simona. Do ateliéru ani při vyřezávacích ližácích neteč, aťkoli přes několikrát za den. Domovnice objedná klempíře, aby světlo natělo. J. by teklo na stran".

toho jsem nepozorovala. Buďte
ujistěn, že klíče nikomu nevydáme.
Koberec jsem dala vyklepat a ke
dni 2 července bude vše uklizeno
k Vašemu přijetí. Nás však již
nezasíláte, neboť odjedeme dne
2 července ráno. Klíče zabalím, a
zapечатím (vložím do schránky na
dopisy, neboť náš klíč otvorá Vaši
schránku). Myslím, že doand p. redaktor
Kurz s Amerikány v deliriu nebyl,
neboť jsem nikoho neviděla tam
jít. Jinak zde není nic nového,

uj je dnes se pěkně vydařila
sleťoná neděle. Vaši toto právě
po návratu se plešete. Bylo
to velmi pěkné. Vzpomínající, že
je ještě Vaš srátek, přejeme Vám
já, můj i Tarda srdcečně všechno
nejlepšího, hlavně stáleho zdraví
a veselí mysli. Sme prostředčím,
že Tste na Bohaioně spokojen a
srdcečně Vás zdravíme tímto
v přátelské úctě
odkání Narrátlori

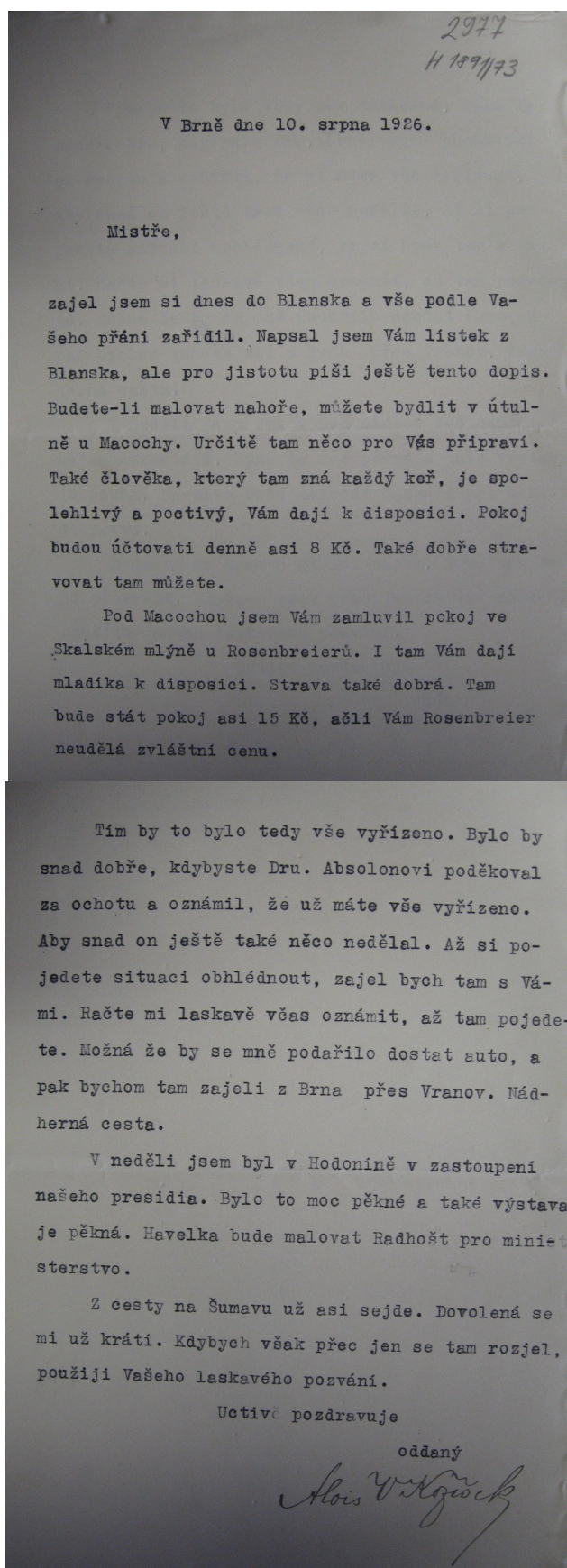
dne 20. června 1926

Vážený mistře!

Děkujeme za Váš milý dopis a Vaše milé pozdravy srdečně opětuje. Není tu nového nic, jen přiložený účet za elektrické světlo a visitka od prof. Šimona. Do atelieru ani při nynějších lijácích neteče, ačkoli prší několikrát za den. Domovnice objedná klempíře, aby světlik natřel. Že by teklo za divan, toho jsem nepozorovala. Buďte ujištěn, že klíče nikomu nevydáme. Koberce jsem dala vyklepat a ke dni 2. července bude vše uklizeno k Vašemu příjezdu. Nás však již nezastihnete, neboť odjedeme ke 2. července ráno. Klíče zabalím, zapečetím a vložím do schránky na dopisy, neboť náš klíček otvírá Vaši schránku. Myslím, že dosud p. redaktor Kurz s Amerikány v atelieru nebyl, neboť jsem nikoho neviděla tam jít. Jinak zde není nic nového, než že dnes se pěkně vydařila sletová neděle. Píši toto právě po návratu ze sletišť. Bylo to velmi pěkné. Vzpomínajíce, že je zítra Váš svátek, přejeme Vám já, muž i Jarda srdečně všeho nejlepšího, hlavně stálého zdraví a veselé mysli. Jsme přesvědčeni, že Jste na Běhařově spokojen a srdečně Vás zdravíme, trváme v přátelské úctě

oddaní Navrátilovi

12. 9. Dopis Aloise V. Kožíška Aloisu Kalvodovi, 10. 8. 1926

V Brně dne 10. srpna 1926

Mistře,

zajel jsem si dnes do Blanska a vše podle Vašeho přání zařídil. Napsal jsem Vám lístek z Blanska, ale pro jistotu píši ještě tento dopis. Budete-li malovat nahoře, můžete bydlet v útulně u Macochy. Určitě tam něco pro Vás připraví. Také člověka, který tam zná každý keř, je spolehlivý a poctivý, Vám dají k dispozici. Pokoj budou účtovat denně asi 8. Kč. Také dobře stravovat tam můžete.

Pod Macochou jsem Vám zamluvil pokoj ve Skalském mlýně u Rosenbreierů. I tam Vám dají mladíka k dispozici. Strava také dobrá. Tam bude stát pokoj asi 15 Kč, ačli Vám Rosenbreier neudělá zvláštní cenu.

Tím by to bylo tedy vše vyřízeno. Bylo by snad dobře, kdybyste Dru. Absolonovi poděkoval za ochotu a oznámil, že už máte vše vyřízeno. Aby snad on ještě také něco nedělal. Až si pojedete situaci obhlédnout, zajel bych tam s Vámi. Račte mi laskavě včas oznámit, až tam pojedete. Možná že by se mně podařilo dostat auto, a pak bychom tam zajeli z Brna přes Vranov. Nádherná cesta.

V neděli jsem byl v Hodoníně v zastoupení našeho presidia. Bylo to moc pěkné a také výstava je pěkná. Havelka bude malovat Radhošť pro ministerstvo.

Z cesty na Šumavu už asi sejde. Dovolená se mi už krátí. Kdybych však přec jen se tam rozjel, použiji Vašeho laskavého pozvání.

Uctivě pozdravuje

oddaný

Alois V. Kožíšek

12. 10. Dopis Aloise V. Kožíška Aloisu Kalvodovi, nedat.

REDAKTOR
ALOIS V. KOŽIŠEK,
BRNO - JUZOVA 7.

Lišti,

*Šel, brněl obroz p. inženýro V
hlavěm porádku. Děkuji jeh jurocem Šojas
jurocem jak děkuji za kváců uveč vobčel
kuvstě a převede nej vobč za pláveum pauvot.
Šel. Brně. 6. unč. prosper. uveč, gýj vobč za
uváců*

*Šel. Štovej se čyšto an' uo proutě
uob vobč k šávu, kápín, an' za šoo emu
obročel. Vje šel do uo; obročel šlo ková dach.
je ni šel ková potě tary, uobč kate a uo;
šelun jada obročel obročel. Radu uobč k
vobč špatrovan. A šlo uobč omč šel šem, aboch
- šel. šlo uobč jader - uobč uobč jader
šročel šlo emu šelun, an' obročel šročel
uobč šročel uobč šročel, an' šročel uobč šročel, že
šročel a šročel šročel, obročel šročel šročel*

Mistře,

dnes došel obraz p. inženýrův. V úplném pořádku. Děkuji jeho jménem. Svým jménem pak děkuji za uznání mých dobrých úmyslů a předem už vřele za slíbenou památku. Budu-li moci prospěti někdy, vždy rád to učiním.

Pan Blatný se chystá asi na pondělí nebo úterý k Vám, koupili asi za 1 000 korun obrázků. Vjel teď do něj strašně obchodní duch. Je při tom hodně podnikavý, mohl byste u něj pěknou řadu obrázků odbýt. Radím však k velké opatrnosti. A doporučoval bych skoro, abyste – bude-li toho snad žádat – nedával mu žádných obrázků do komise přímo, nýbrž prostřednictvím druhého. Nemíním být vtíravým, když se nabízím, že se Vám o to budu rád, ochotně starat. Můžete mně poslat nějaké obrázky, vyvěsím si je v redakci, tu příležitostně ukážu a sám prodám a bude-li p. Blatný mít nějakého kupce, budiž ať přijde za mnou a nějaký obrázek si vybere. Někákých 10% mu snad rád povolíte. Bude to tak nejlepší a pro Vás nejvýhodnější. Pan Blatný nekřesťansky využil situace a miní ji asi i na příště využívat. A to mně na něj mrzí. Vše to důvěrně radím.

Sám bude potřebovat nějaké větší plátno pro jednoho zdejšího advokáta. Dobrou práci, ne studijní. Ráčíte-li mít něco hotového, napište mi laskavě: rozměry, sujet, cena. Případně ráčíte-li mít otisky (pohlednice). Může to být plátno i za 500 kor. A pak také nějaké malé kresbičky nebo rytinky potřebuji. Prodám jich několik. Pro p. inženýra mi pošlete najisto nějakou kresbičku nebo rytinku asi za 20 kor. S drem Samohrdem jsem ještě nemluvil. Myslím však, že tu najisto něco udělám. A ještě něco: Neračte snad mít už některé rytinky věci, které jsou v „Uměl. Galerii“? Poslal jste mi dobrotivě asi před 2 lety asi 4 kousky. Nejkrásnější z nich jsem kdysi daroval – lituji toho krvavě. Byl to empírový obrázek: zámek v parku a mladá dáma pod slunečníkem. Jestli ráčíte snad tuto rytinku mít ještě, prosím uctivě, račte mi ji zaslat. Necht' stojí cokoliv.

Račte prominouti, že jsem se tak rozpovídal. Slova o p. Blatném jsou upřímná a přátelská.

V úctě dokonalé

oddaný

Alois V. Kožíšek

13. Anotace

Jméno a příjmení:	Simona Čížková
Katedra:	Dějiny výtvarného umění
Vedoucí práce:	Doc. PaedDr. Alena Kavčáková Dr.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Kresba a grafika Aloise Kalvody (1875 - 1934)
Název v angličtině:	Drawing and graphic by Alois Kalvoda (1875 - 1934)
Anotace práce:	Tato práce obsahuje kritické zhodnocení literatury o Aloisu Kalvodovi (1875 – 1934), jeho životopis, popis a zhodnocení jeho kresby a grafiky.
Klíčová slova:	Alois Kalvoda, Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně, Šlapanice, Brno, Praha, Křivoklát, Běhařov
Anotace v angličtině:	This work contains critical evaluation of literature about Alois Kalvoda (1875 – 1934), his biography, description and evaluation of his drawing and graphic.
Klíčová slova v angličtině:	Alois Kalvoda, The Association of Moravian Fine Artists in Hodonín, Šlapanice, Brno, Praha, Křivoklát, Běhařov
Přílohy vázané v práci:	Obrazová a textová příloha, CD s obrazovou přílohou.
Rozsah práce:	118 stran
Jazyk práce:	Čeština